

MÄNTSÄLÄN STRATEGINEN YLEISKAAVA 2050

EHDOTUS 29.10.2025

VUOROVAIKUTUSRAPORTTI

Sisällysluettelo

1 Johdanto	3
2 Mäntsälän yleiskaavan vaiheet.....	4
2.1. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma	4
2.2. Kehityskuvat	4
2.3. Mäntsälän yleiskaava 2050 luonnos 1	4
2.4. Mäntsälän strateginen yleiskaava 2050 luonnos.....	5
3 Esitetyt lausunnot ja vastineet niihin	6
3.1 Levannon vesiosuuskunta	6
3.2 Järvenpään kaupunki.....	6
3.3 Mäntsälän luonnonsuojeluyhdistys.....	7
3.4 Keski- ja Pohjois-Uudenmaan lintuharrastajat Apus ry.....	14
3.5 Ikäihmisten neuvosto	15
3.6 Hyvinvointialueen kannanotto	17
3.7 Fingrid	18
3.8 Keski-Uudenmaan ympäristölautakunta	18
3.9 Mäntsälän yrityskehitys Oy	23
3.10 Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo	23
3.11 Nivos Vesi ja Lämpö Oy	26
3.12 Tuusulan kunta	29
3.13 Mäntsälän Rotaryklubi Oy	30
3.14 Lapsi- ja perheasiainneuvosto.....	31
3.15 Helsingin seudun ympäristöpalvelut	33
3.16 Askolan kunta.....	33
3.17 Mäntsälän nuorisovaltuusto	33
3.18 Kymenlaakson Sähköverkko Oy	33
3.19 Pornaisten kunta	33
3.20 Vammaisneuvosto.....	34
3.21 Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)	35
3.22 Museovirasto	36
3.23 Hausjärven kunta	36
3.24 Tekninen ja elinvoimalautakunta.....	37
3.25 Sipoon kunta	38
3.26 Orimattilan kaupunkikehitys- ja tekninen valiokunta	39
3.27 Uudenmaan ELY-keskus.....	40
3.28 Uudenmaan liitto	58
3.29 Helsingin seudun liikenne-kuntayhtymä (HSL).....	70
3.30 Sivistyslautakunnan lausunto	72
3.31 Hyvinvointilautakunnan lausunto.....	73
4. Esitetyt mielipiteet ja vastineet niihin	74
4.1. M1 (adressi):.....	74
4.2. M2:	74
4.3. M3:	75
4.4. M4:	75
4.5. M5:	75
4.6. M6:	76
4.7. M7:	76
4.8. M8:	77
4.9. M9:	77

4.10.	M10:	78
4.11.	M11:	79

Mäntsälän kunta
Kuntakehityspalvelut
Heikinkuja 4
04600 Mäntsälä
Asiakaspalvelu
puh. 019 264 5000

Julkaistu verkossa

[Vireillä: Mäntsälän strateginen yleiskaava 2050- Mäntsälän kunta](#)

Mäntsälän strateginen yleiskaava 2050 luonnos

Isotupa Maria, kaavoituspäällikkö
Kampman Outi, kaavasunnittelija
Muttilainen Juuso, kaavasunnittelija
Lämsä Elina, liikenne- ja ilmastoasiantuntija
Gummerus Vesa, kuntakehitysjohtaja
Kautto Pekka, maankäyttöinsinööri
Lamberg Laura, suunnitteluavustaja
Vuorinen Tuula, yleiskaavainsinööri (2023)

Aiemmat vaiheet

Mäntsälän yleiskaava 2050 / kehityskuvat ja luonnos 1

Ahonen Mika, yleiskaava-arkkitehti
Gummerus Vesa, kuntakehitysjohtaja
Sääksjärvi Johanna, yleiskaava-arkkitehti
Kampman Outi, kaavasunnittelija
Niinistö Mari, kaavainsinööri
Pouru Lauri, kaavoitusjohtaja

Yleiskaavan ohjausryhmä

Ahl Marko, toimitusjohtaja, Nivos Vesi ja Lämpö Oy
Ahvo Timo, sivistysjohtaja
Gummerus Vesa, kuntakehitysjohtaja
Havula Tapio, kunnanhallituksen pj.
Isotupa Maria, kaavoituspäällikkö
Kampman Outi, kaavasunnittelija
Keto-Huovinen Pihla, kunnanvaltuuston pj.
Kosonen Jyrki, kuntakehityslautakunnan pj.
Laurila Hannu, kunnanjohtaja, ohjausryhmän pj.
Leinonen Juha, toimitusjohtaja Mäntsälän yrityskehitys Oy
Muttilainen Juuso, kaavasunnittelija
Ohvo Rauni, toimitusjohtaja Mäntsälän kodit Oy
Pynttari Mika, tekninen johtaja
Rautama Riikka, vs. toimitusjohtaja Mäntsälän kodit Oy
Siikaluoma Esa, hallintojohtaja

1 Johdanto

Tässä vuorovaikutusraportissa esitetään yhteenvedot Mäntsälän strategisen yleiskaavan 2050 valmisteluajana saaduista kannanotoista, mielipiteistä, muistutuksista ja lausunnoista (huomautukset) sekä vastineet niihin. Vuorovaikutusraporttia täydennetään kaavaprosessin edetessä. Tässä vuorovaikutusraportissa on esitetty kaavaluonnoksen nähtävilläoloaikana 18.11.2024-17.1.2025 saapuneiden mielipiteiden ja lausuntojen vastineet.

Jäljennökset kaikista kaavan valmisteluajana saaduista kannanotoista, mielipiteistä, muistutuksista ja lausunnoista ovat nähtävissä kunnantalolla pyydetessä.

Kuva 1 Kirsikkapuisto (Pauliina Anttila).

2 Mäntsälän yleiskaavan vaiheet

2.1. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma

Mäntsälässä käynnistettiin koko kunnan yleiskaavan laatiminen alkuvuodesta 2018 (KH 5.3.2018 §56). Samalla kaavasta asetettiin osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) nähtäville. OAS oli nähtävillä 28.3.-21.6.2018 välisen ajan. OAS:ia on päivitetty yleiskaavatyön edetessä 16.10.2019 KKLTK §105 sekä 14.12.2023 KKLTK §106.

2.2. Kehityskuvat

Mäntsälän yleiskaava 2050 kaavaratkaisun laatiminen alkoi kehityskuvavaiheella. Yleiskaavaa laadittiin oikeusvaikutteisena ja sen tavoitevuodeksi päätettiin vuosi 2050. Kunnanhallitus linjasi 8.4.2019 (§80), että mitoitetuilla kehityskuvilla tarkasteltaisiin sekä koko kunnan aluetta että kirkonkylää. Samalla valmistauduttiin suunnittelemaan ja toteuttamaan yleiskaavatyö kaksivaiheisesti. Ensimmäisessä vaiheessa määriteltiin tulevaisuustarkastelujen, arvokeskustelun ja analyysien kautta koko kuntaan erilaiset vyöhykkeet ja asetettiin tavoitteet niiden maankäytölle, elinkeinorakenteelle ja ympäristön laadulle. Toisessa vaiheessa tarkoituksena oli keskittyä alueisiin, joilla tarvittaisiin tarkempaa maankäytön ohjausta sekä suunniteltaisiin maankäyttöä asemakaava-alueilla ja kyläkeskuksissa. Kehityskuvavaiheessa tarkasteltiin myös mahdollisuutta laatia yleiskaava strategisena. Strategisen yleiskaavan toteuttamisen kannalta arvioitiin, että erilaiset suunnittelutarpeet voitaisiin yksilöidä ja niiden ratkaisemiseen voitaisiin osoittaa sopivat suunnitteluvälineet sekä ohjata suunnittelun sisältöä.

Kehityskuvien pääsisällöt tarkentuivat työn edetessä, mutta lähtökohtana kehityskuvatyölle molemmissa mittakaavoissa olivat 1. ”nykymalliin”, 2. ”kultainen keskitie” sekä 3. ”kasvukäytävän vetovoima”. Kehityskuvissa mallinnettiin asumisen lisäksi yritystoimintaa. Mitoittavien kehityskuvien rinnalla tarkasteltiin tulevaisuuden megatrendejä ja ilmiöitä ja niiden vaikutuksia Mäntsälään. Kehityskuvien valmistelua tehtiin yhteistyössä kuntakehityslautakunnan kanssa työpajatyöskentelyn kautta.

Kuntakehityslautakunta päätti asettaa Mäntsälän yleiskaava 2050:n kehityskuvat nähtäville 16.9.2020 § 70. Kehityskuvaselostus ja sitä havainnollistava karttamateriaali pidettiin nähtävillä 24.9. – 2.11.2020. Kehityskuvista saatiin kaikkiaan 23 lausuntoa ja 29 mielipidettä.

Kehityskuvien nähtävillä oloaikana kuntakehityspalvelut järjestivät kunnantalon valtuustosalissa kuntalaisille asukasiloja, joissa oli mahdollista tutustua kehityskuvien aineistoon ja esittää siihen liittyviä kysymyksiä. Asukasiloihin oli mahdollista osallistua myös etäyhteydellä vallitsevan korotilanteen vuoksi. Kaikissa tilaisuuksissa käsiteltiin kehityskuva-aineistoa koko kuntaan liittyen, mutta kussakin tilaisuudessa oli erityisteemana tietyt kunnanosat.

2.3. Mäntsälän yleiskaava 2050 luonnos 1

Kuntakehityslautakunta päätti 27.1.2021 (§6) kehityskuvavaiheesta siirtymisen yleiskaavaluonnoksen laatimiseen. Yleiskaavaluonnoksen laatimisessa lähtökohtana oli kehityskuvavaihtoehdon KK2 eli ”Kultainen keskitie” mukainen minimiväestötavoite, joka perustui vuotuisen 0,3–0,7 prosentin väestönkasvuun. Yleiskaavan tavoitteiden osalta tehtiin myös tarkennuksia täsmentämällä tavoitekokonaisuuksia alatavoitteilla.

Yleiskaavaluonnos laadittiin lähtötietojen, hyväksytyjen tavoitteiden, osallisilta ja viranomaisilta saadun palautteen sekä muun aloitus- ja valmisteluvaiheessa kootun aineiston perusteella. Kuntakehityslautakunta

asetti 16.6.2021 § 86 Mäntsälän yleiskaavan 2050 luonnoksen maankäyttö- ja rakennuslain 62 §:n sekä maankäyttö- ja rakennusasetuksen 30 §:n mukaisesti julkisesti nähtäville 7.7.-1.10.2021 väliseksi ajaksi.

Kuntakehityslautakunta päätti jatkaa 8.9.2021 § 100 kokouksessaan yleiskaavaluonnoksen nähtävilläoloa 15.12.2021 asti.

Kuntakehityspalvelut järjestivät kuntalaisille webinaarin kesäkuussa 2021 sekä asukasiltoja nähtävillä olleesta yleiskaavaluonnoksesta saman syksyn aikana. Asukasilloissa esiteltiin yleiskaavaluonnosta ja sen keskeisiä ratkaisuja kyläkohtaisesti.

Yleiskaavaluonnoksen nähtävilläoloaikana varattiin osallisille mahdollisuus jättää suullisia tai kirjallisia mielipiteitä sekä pyydettiin tarvittavat lausunnot viranomaisilta. Luonnosvaiheessa jätettiin 21 kirjallista lausuntoa ja 82 mielipidettä.

2.4. Mäntsälän strateginen yleiskaava 2050 luonnos

Kuntakehityslautakunta päätti asettaa 6.11.2024 § 123 Mäntsälän strategisen yleiskaavan 2050 luonnoksen maankäyttö- ja rakennuslain 62 §:n sekä maankäyttö- ja rakennusasetuksen 30 §:n mukaisesti nähtäville **18.11.2024-17.1.2025** väliseksi ajaksi. Samalla kuntakehityslautakunta päättää antaa Mäntsälän strateginen yleiskaava 2050 luonnoksen kokonaisuudessaan vastineeksi Mäntsälän yleiskaava 2050 luonnos 1:ssä saatuihin mielipiteisiin, lausuntoihin ja kannanottoihin. Yleiskaavaluonnos oli nähtävillä verkossa sekä Mäntsälän kunnantalolla (Heikinkuja 4).

Asukasosallistaminen kaavaluonnoksen nähtävilläoloaikana

Mäntsälän strategisen yleiskaavan 2050 luonnoksen nähtävillä oloaikana järjestettiin viisi asukastilaisuutta, missä esiteltiin nähtäville asetettua kaavaluonnosta ja otettiin vastaan kysymyksiä. Mäntsälän kunnantalolla järjestettiin kaksi asukasiltaa 3.12. ja 4.12.2024. Molemmista asukasilloista osallistujat saivat kokonaiskuvan kaavaratkaisusta, sen strategisuudesta sekä kaavamääräyksistä. Illoissa muistutettiin myös nähtävillä olosta ja palautteiden jättämisestä. Ensimmäisessä asukasillassa keskityttiin kirkonkylän ja Hyökännummen asemakaava-alueisiin. Jälkimmäisessä asukasillassa keskityttiin haja-asustusalueisiin. Iltoihin osallistui yhteensä n. 35 osallistujaa.

Tammikuussa 2025 kaavoituksen ja rakennusvalvonnan asiantuntijat esittelivät lisäksi kaavaluonnosta ja rakentamislain uudistuksia kolmessa Mäntsälän kylässä. Ensimmäinen kyläilta järjestettiin Sälinkään kartanolla 9.1.2025, mihin osallistui noin 40 osallistujaa. Seuraava kyläilta pidettiin Saaren koululla 13.1.2025, missä osallistujia oli runsaat 20 henkilöä. Viimeinen kyläilta toteutettiin Ohkolan nuorisoseuratalolla, missä osallistujia oli noin 30 osallistujaa. Kyläilloissa oli mahdollista keskustella kaavoituksen ja rakennusvalvonnan asiantuntijoiden kanssa henkilökohtaisesti yksittäisten rakennuspaikkojen osalta. Kyläilloista oli tiedotettu lehtijulkaisulla Mäntsälän uutisissa ja paikallisten seurojen välityksellä.

Kaavaluonnosta koskevia lausuntoja saapui 31 kpl ja mielipiteitä 11 kpl, joista yksi oli adressi (allekirjoittajia yhteensä 33 hlö; M1). Lisäksi suullisia mielipiteitä on esitetty asukastilaisuuksissa.

3 Esitetyt lausunnot ja vastineet niihin

Mäntsälän strategista yleiskaavaluonnosta 2050 koskevia lausuntoja saapui yhteensä 31 kpl.

Yleiskaavan luonnoksesta saadut lausunnot käsittelivät pääasiallisesti seuraavana kuvailtuja teemoja. Monissa lausunnoissa korostettiin luonnon monimuotoisuuden, arvokkaiden luontokohteiden ja vesistöjen suojelemisen merkitystä sekä painotettiin tarvetta esittää nämä kohteet riittävällä tarkkuudella kaavakartalla. Useat tahot nostivat esiin liikennejärjestelyiden, erityisesti kävelyn ja pyöräilyn väylien ja joukkoliikenteen kehittämisen tarpeet, jotta liikkuminen eri alueilla olisi turvallista ja kestävä. Lisäksi lausunnoissa kiinnitettiin huomiota yhdyskuntarakenteen tiivistämiseen ja uuden rakentamisen ohjaamiseen olemassa olevan infrastruktuurin ja palveluiden läheisyyteen, palvelujen saavutettavuuteen sekä erilaisten väestöryhmien, kuten ikäihmisten, lasten ja erityisryhmien tarpeiden huomioimiseen. Muita keskeisiä aiheita olivat pohjavesialueiden ja vedenhankinnan turvaaminen, elinkeino- ja työpaikka-alueiden sijoittuminen ja laajuus, kulttuuriympäristöjen sekä virkistysalueiden säilyttäminen ja kehittäminen. Lausunnoissa tuotiin esiin, että kaavaratkaisujen vaikutusten arviointia tulee tehdä erityisesti ilmastonmuutoksen hillinnän, kestävä kehityksen sekä liikenneverkoston osalta.

3.1 Levannon vesiosuuskunta

Levannon vesiosuuskunta kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta. Ehdotamme kävelyn ja pyöräilyn yhteystarvetta välille Levanto-Saari- Kaukalampi. Pyörätie 140 tien viereen, jossa osuuskuntamme vesijohtoverkoston laajenemiselle varataan samaan yhteyteen runkoputkivaraus. Perustelut: 140 tien vaarallisuus lasten koulumatkoilla, vähentää taksikuluja, lisää liikuntapalveluita, huoltovarmuus vesihuollon osalta. Aiemmat lausuntomme tukee huomioida yleiskaavan aiemmissa kuulemisissa.

Vastine: Yleiskaavaan on lisätty jalankulun ja pyöräilyn yhteystarve-merkintä välille pohjoinen liittymä-Saari.

Kaavaratkaisun lisäksi Mäntsälän kunta on vuonna 2025 käynnistänyt yhdessä Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa kestävä ja turvallisen liikkumisen suunnitelman päivityksen. Työ valmistuu vuoden 2025 loppuun mennessä ja siinä esitetään kestävä liikkumista edistäviä toimenpiteitä sekä kunnan katuverkolla että valtion tieverkolla.

Jalankulun ja pyöräilyn yhteystarve on tunnistettu ja esitetty jo aiemmassa vuonna 2014 laaditussa Mäntsälän liikenneturvallisuussuunnitelmassa. Toimenpiteitä Mt 140 jalankulun ja pyöräilyn väylän toteuttamiselle ei ole toistaiseksi tehty. [Mantsala Raportteja 7 2014.pdf](#)
Toimenpiteet nro 70–71 (Liite 1, s.3/4 ja Liite 2, s. 4/5)

3.2 Järvenpään kaupunki

Yleiskaavaluonnos pohjautuu isossa kuvassa luontevasti nykyrakenteeseen ja kasvaa siitä.

Järvenpäällä ja Mäntsälällä on lyhyehkö yhteinen raja Haarajoen pohjoispuolella, Arola-Jokelanseudun eteläpuolella. Kuten kaavaselostus mainitseekin, alueen kyläaluemerkintä perustuu Järvenpään puolella

sijaitsevan Haarajoen juna-aseman läheisyyteen. Vaikka kasvu tässä kohdin on todennäköisesti rajallista, niin erilaiselle yhteensovittamiselle kuntarajojen yli saattaa ilmetä tulevaisuudessa tarvetta. Tässä yhteensovittamisen peruslähtökohdan Järvenpään puolelta antaa Järvenpään yleiskaava 2040.

Myös Hyökännummen mahdollinen vahvempi kehittyminen tuonee liikenteellisiä vaikutuksia Järvenpään puolelle. Järvenpään kaupunki kannattaa Linjatien liikenneturvallisuutta parantavia toimenpiteitä, ja voi osallistua niiden suunnitteluun.

Järvenpään kaupungilla ei ole muuta huomautettavaa kaavaluonnoksesta tällä kohdin.

Vastine: Merkitään tiedoksi.

Kaavaratkaisun lisäksi Mäntsälän kunta on vuonna 2025 käynnistänyt yhdessä Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa kestävän ja turvallisen liikkumisen suunnitelman päivityksen. Työ valmistuu vuoden 2025 loppuun mennessä ja siinä esitetään kestävästä liikkumisesta edistäviä toimenpiteitä sekä kunnan katuverkolla että valtion tieverkolla.

Linjatien jalankulun ja pyöräilyn väylän yhteystarve on tunnistettu ja sitä on esitetty jo aiemmassa vuonna 2014 laaditussa Mäntsälän liikenneturvallisuussuunnitelmassa. Toimenpiteitä Linjatien jalankulun ja pyöräilyn toteuttamiselle ei ole toistaiseksi tehty. [Mantsala Raportteja 7 2014.pdf](#) Toimenpide 53 (Liite 1, s.3/4 ja Liite 2, s. 3/5)

3.3 Mäntsälän luonnonsuojeluyhdistys

Mäntsälän luonnonsuojeluyhdistys toteaa Mäntsälän strategisesta yleiskaavaluonnoksesta seuraavaa:

Aiemmasta yleiskaavaluonnoksesta puuttuvia suojelualueita on nyt merkitty luonnoksen kaavakartalle ja siellä näkyvät asianmukaisesti myös soidensuojelun täydennysehdotukset ja maakuntakaavan suojeluvaraukset. Lisäksi Mäntsälän kunta on jatkoselvittänyt luontoarvoja usealta Suomen luonnonsuojeluliiton Uudenmaan piirin aiemman yleiskaavavaiheen lausunnossaan nostamalta kohteelta, ja joiltain osin nämä on otettu strategisessa kaavaluonnoksessa huomioon. Kunnan teettämät luontoselvitykset ovat pääosin laajoja, laadukkaita ja hyvin tehtyjä.

Kaavaselostuksessa yhtenä yleiskaavan tavoitteena on Luonnonläheisesti kasvava ja kehittyvä Mäntsälä, ja sitä tukevin toimenpiteinä listattu mm. keskeisten luontoarvojen, ilmastotavoitteiden ja kestävän kehityksen huomioiminen maankäytön suunnittelussa sekä ekologisen verkoston ja arvokkaiden luontokohteiden säilyminen ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen. Pidämme edellä mainittuja toimenpiteitä hyvinä.

Kaavaluonnoksesta löytyy kuitenkin huomattavan paljon alueita, joille on asetettu arvokkaan alueen luontoarvon säilymisen ja luonnon monimuotoisuuden turvaamisen kannalta virheellinen merkintä, huolimatta aiemmasta SLL Uudenmaan piirin lausunnosta ja kunnan omista luontoselvityksistä, joissa näitä arvokkaita alueita on osoitettu. Näiltä osin yleiskaavan tavoitteet uhkaavat jäädä toteutumatta.

Yleisiä huomioita luontoarvoista ja niiden säilyttämisestä

Arvokkaaksi todetut luontoalueet on turvattava kaavamerkinnällä, joka estää niiden luontoarvojen heikentämisen. Suositeltavaa on käyttää SL (suojelualue) -merkintää etenkin kunnan omistamilla arvokkailla alueilla. Tärkeää on huomioida, että luo-merkinnällä ei ole M-alkuisilla eli metsätaloustalouteen tarkoitetuilla alueilla käytännössä juuri merkitystä, koska M-alueilla ei ole nykyisen lain mukaan mahdollista vaatia maisematyölupaa eikä siten kunnalla ole mahdollisuutta valvoa kaavaan merkittyjen luontoarvojen säilymistä.

Siksi siinä tapauksessa, että luontoarvoja halutaan säilyttää luo-merkinnän avulla, alueen pääkäyttötarkoitus on kaavoitettava jollain muulla kaavamerkinnällä, kuten V tai VL (virkistysalue). Luo-alueita koskevat kaavamääräykset on kirjoitettava yksiselitteisiksi ja nimenomaisesti kiellettävä luontoarvoja heikentävät toimenpiteet, kuten rakentaminen ja metsänhakkuut.

Vastine: Yleiskaavan ehdotukseen on lisätty useita luontoa koskevia kaavamerkintöjä määräyksineen. Ei ole perusteltua esittää maaseutu ympäristön maa- ja metsätalousvaltaisia alueita virkistysalueina.

Yleiskaavan SL-merkintä (luonnonsuojelualue) osoittaa alueita, joiden luontoarvot ovat merkittäviä ja joiden säilyminen on tärkeää luonnon monimuotoisuuden, maisemallisten arvojen tai ekologisten yhteyksien kannalta. Merkintään liittyvä kaavamääräys rajoittaa alueen maankäyttöä, kuten rakentamista ja metsätaloutta. Nämä SL-merkityt kohteet ovat olevia. Kaavassa on osoitettu sekä olemassa olevat 55 luonnonsuojelualueita että 20 uutta SL-1-kohdetta, joiden perustamisen edellytykset on arvioitu luontokonsultin laatiman selvityksen perusteella. SL-1-merkintä ilmaisee, että alueen luontoarvot ovat niin merkittäviä, että rauhoittaminen luonnonsuojelulain nojalla on perusteltua. Osa SL-1 -kohteista tulee suoraan maakuntatasolta.

SL merkintä ei kuitenkaan tarkoita automaattista rauhoittamista. Varsinainen perustamispäätös tehdään erillisessä prosessissa ELY-keskuksen toimesta, ja se edellyttää maanomistajan suostumusta tai suojeluohjelmaan sisällymistä. Mikäli rauhoittamispäätöstä ei tehdä, SL-merkintä voi rajoittaa maanomistajan mahdollisuuksia hyödyntää aluetta esimerkiksi metsätaloudessa, mikä voi aiheuttaa taloudellista haittaa. Tästä syystä jokaisen luonnonarvoja omaavan kohteen osoittaminen SL-merkinnällä ei ole koko kuntaa koskevan strategisen yleiskaavan osalta perusteltua.

Kaavaratkaisussa on pyritty tasapainoon luonnonarvojen turvaamisen ja maanomistajien oikeuksien välillä. SL-1-alueet on rajattu asiantuntija-arvion perusteella, ja niiden määrä on pidetty kohtuullisena. Kaava ei estä maanomistajaa neuvottelemasta ELY-keskuksen kanssa mahdollisesta rauhoituksesta ja korvauksista. Kaavaluonnoksessa esillä olleita luo-kohteita on täydennetty luontoselvitysten osalta. Osa luo-kohteista on ehdotuksessa päivittynyt SL-1-kohteiksi. SL-1-kohteissa puiden kaatamisen estää suojelumääräys viiden vuoden ajan. Tämän jälkeen SL-1-kohteissa astuu voimaan rakentamislain 53 §:n mukainen toimenpiderajoitus ja maisematyölupavaatimus.

Erityistä huomiota tulee kohdistaa vesilakikohteisiin, joita löytyi kartoituksissa useita. Vesilain 2 luvun 11 §:n mukaan pykälässä mainittujen vesiluontotyyppien luonnontilan vaarantaminen on vesilain nojalla kielletty. Vesilaissa ei ole mainintaa, että kohteen pitäisi olla esim. pienialainen tai ympäröivästä metsäluonnosta selvästi erottuva, vaan kaikkien laissa lueteltujen kohteiden säilyminen luonnontilaisena on lain nojalla turvattava kaavamerkinnöillä. Luontoselvityksissä löytyi lähdelampia, lähteikköjä, suolampia, noroja ja puroja, jotka on kaikki tarpeen merkitä SL-merkinnällä tai vähintäänkin luo-merkinnällä, riippuen alueen pääkäyttötarkoituksesta.

Vastine: Vesiluontotyytit on osoitettu luonnonympäristön ja virkistykseen oikeusvaikutteisessa liitekartassa määräyksineen. Näitä koskevat vesilain määräykset.

Kaavakartalle on nyt luo-alueeksi merkitty ainoastaan maakunnallisesti arvokkaat kohteet, joita on vain 5 kpl. Paikallisesti arvokkaat kohteet, joita on huomattavan paljon, ovat merkitsemättä. Lisäksi SL-merkinnät ovat

vain tällä hetkellä voimassa olevilla luonnonsuojelualueilla. Tämä tulee muuttaa lopulliseen kaavaan, ja lisätä kaavaan useille kartoituksissa arvokkaiksi todetuille alueille niiden luontoarvot säilyttävä SL- tai luo-merkintä.

Vastine: Yleiskaavaa on täydennetty luontokohteiden osalta. Paikallisesti arvokkaita kohteita esitetään kaavaselostuksen liitekartalla.

Kaavoitettaessa uusia asuinalueita tai teollisuusaluetta niitä ei lähtökohtaisesti tule suunnitella etenkin sellaisten metsien päälle, joilla on suojeluarvoa tai virkistysarvoa. Kaavoitus tulee kohdentaa jouto- tai peltomaille, tai nuoreen talousmetsään, jolla ei ole erityisiä luontoarvoja tai virkistyskäyttöä.

Vastine: Uusien alueiden kaavoituksen alussa tehdään monen tasoista vaikutusten arviointia. Kaavoituksessa rinnakkain ovat useat tarkkaa pohtimista, priorisointia ja arvottamista vaativat asiakokonaisuudet ja keskenään toisinaan ristiriidassakin olevat tavoitteet kuten yhdyskuntarakenteen tiivistäminen, ekologiset ja luontoarvot, virkistyksen tarpeet, asunto- ja työpaikkarakentaminen, palveluiden saatavuus ja saavutettavuus, liikenne jne. Alueita, joilla tai joiden lähetyvillä on jo sekä teknistä- että palveluinfrastruktuuria, on viisasta ja ekologista tiivistää, mutta tämä tapahtuu aina tarkan kokonaisarvioinnin ja kaavoitus- ja poliittisen päätäntäprosessin kautta.

Yleisiä huomioita virkistysalueista

Luonnonläheisesti kasvava ja kehittyvä Mäntsälä -tavoitteen yhtenä toimenpiteenä on mainittu, että kaavalla osoitetaan kuntalaisten käyttöön riittävästi laadukkaita virkistysalueita. Kaavan tausta-aineistosta puuttuu kuitenkin kokonaan erillinen koko kuntaa koskeva virkistys-/ulkoilualue selvitys.

Koko kaavaluonnokseen on merkitty vain yksi seudullisesti merkittävä virkistysalue ja kolme aluetta, joilla on MU-merkintä. Näistä alueista ei kuitenkaan löydy mitään tarkempia tietoja kaavaselostuksessa, ja toteammekin, että kaavaselostus ja tausta-asiakirjat ovat näiltä osin puutteellisia.

Mäntsälän kokoisessa kunnassa virkistysalueiksi osoitettu ala on liian vähäinen. Kaavaselostuksessa oleva maininta siitä, että «Laajat metsäalueet säilyvät ja ovat käytettävissä lähivirkistykseen» ei ole riittävä, koska laaja yhtenäinen metsäalue -merkintä ei turvaa metsien säilymistä puustoisina metsinä. Lopulliseen kaavaan tuleekin saada lisää sekä varsinaisia virkistysalueita, että myös virkistyskäyttöön soveltuvia luo- tai SL-merkittyjä alueita.

Vastine: Strategiseen yleiskaavaan on merkitty yksi maakuntakaavan (Uusimaa-kaava 2050) mukainen maakunnallisesti merkittävä virkistysalue Hunttijärven eteläpäähän. Kaavaselostukseen on lisätty tarkemmat kuvaukset neljälle kohteelle, joita koskee merkintä "Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta" (Haukankierros, Kartanonmetsä ja suo, Jurvala ja Porakallio).

Laajat yhtenäiset metsäalueet ovat merkittävä osa ekologista verkostoa ja tärkeä luonnon monimuotoisuuden ylläpitäjä. Keskeiset, laajat metsäalueet ja -selänteet sekä luonnonsuojelualueet luovat rungon ekologiselle verkostolle. Metsäalueille osoitettu kaavamerkintä ei rajoita metsätalouden harjoittamista. Merkinnällä pyritään turvaamaan alueen säilyminen yhtenäisenä metsäalueena, jonka pirstoutumista tulee välttää.

Metsien osuus on noin 65–70 % Mäntsälän maa-alasta (vesialueet pois lukien) eli Mäntsälässä on arviolta 37 700–40 600 hehtaaria metsää ja näistä valtaosa on puustoista metsää. Metsäalueet ovat sekä virkistyksen että metsänhoidon ja puuntuotannon kannalta merkittäviä kokonaisuuksia. Metsien kestävä hoito ja käyttö säilyttävät luonnon monimuotoisuuden ja

uusiutumiskyvyn. Vesistön ja ranta-alueiden saavutettavuus säilyy koko kaava-alueella, koska kaava ei tuo muutosta ranta-alueen rakentamiseen julkisilla rannoilla. Olevat ja kehitettävät reitit parantavat niin paikallisten kuin laajemmankin käyttäjäkunnan virkistysmahdollisuuksia.

Virkistyskäyttöön soveltuvia SL-alueita on lisätty, ja ne löytyvät strategisen yleiskaavan oikeusvaikutteisesta luonnonympäristön ja virkistysliitekartasta.

Uuden ja nykyiset asuinalue-, keskustatoimintojen korttelialue- ja uudet ja nykyiset tilaa vaativat elinkeinoalueet kaavamerkinnoissä määrätään, että ”suunnittelussa tulee edistää viihtyisiä ja turvallisia kävely-, pyöräily- ja joukkoliikennenympäristöjä, viihtyisää viherympäristöä sekä korkealaatuista taajamakuva ja jatkosuunnittelussa tulee vahvistaa alueiden sisäistä yhdistyvyyttä ja saavutettavuutta erityisesti jalankulun ja pyöräilyn osalta. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon lähivirkistys tarpeet, viheryhteyksien jatkuminen ja ilmastomuutokseen sopeutuminen.”

Alla kohdekohtaisia kommentteja, jotka haluamme erityisesti nostaa

Kartat, joihin tekstissä viitataan, ovat liitteessä. Kartoissa on päällekkäin peruskartta ja kaavaehdotuskartta.

A1: Kotojärven ekologinen yhteys (liite, kartta 1)

Valtakunnallisestikin merkittävän metsäekologisen yhteyden Mäntsälä-Oitti –maantien ylittävä osa puuttuu edelleen kaavakartalta. Yhteys kulkee Sälinkääntien poikki vähän ennen Kotojärven luonnonsuojelualuetta suojelualueen jäädessä Sälinkääntien vasemmalle puolelle.

Vastine: Yhteys on osoitettu oikeusvaikutteisessa kaavakartassa.

A2. Kotojärven metsä (liite, kartta 1)

Kunta omistaa Kotojärvellä laajan alueen metsää (kiinteistönumero 505-407-17-19). Kotojärven parkkipaikalta alkava metsä, joka ulottuu luonnonsuojelualueen reunaan ja aina Matosaareen asti, on varttunutta kuusikkoa, ja Kotojärven luonnonsuojelualueen reunusmetsänä hyvin merkityksellinen alueen runsaalle linnustolle. Metsässä on huomattavan runsas talvi- ja pesimälinnusto, ja siellä esiintyy lukuisia uhanalaisia lajeja (mm. hömötiainen, töyhtötiainen, pyy, kanahaukka) sekä EU:n lintudirektiivilajeja (mm. palokärki, pyy, teeri). Metsässä pesii mm. kanahaukka ja pikkutikka, jotka molemmat kertovat alueen merkittävistä luontoarvoista. Tämä metsä tulee pitää ennallaan, eikä sinne saa kohdistaa hakkuita tai muita toimenpiteitä alueen linnuston suojelemiseksi ja ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi. Alue on merkitty kaavaluonnokseen laajaksi yhtenäiseksi metsäalueeksi. Tämä merkintä ei kuitenkaan vielä suojaa sitä hakkuilta ja siksi metsä ja sen luontoarvot tulee suojata SL-merkinnällä. Metsä on Metso-kelpoista ja kunta voisi sen suojella esim. Metson kautta.

Toinen näkökulma Kotojärven metsän säilyttämiselle on alueen erittäin aktiivinen virkistyskäyttö. Kotojärven alue laavuineen on Mäntsälää laajemminkin yleisön tietoisuudessa ja siellä käy ulkopaikkakuntalaisiakin katsomassa talvilinnustoa ja perheitä retkeilemässä laavulla.

Vastine: Kotojärven alue on osoitettu uutena suojelualueena.

A3: Anttila (liite, kartta 1)

Kartalle rajattujen alueiden luontotyyppejä ja lajistoa (ml. liito-orava) ei ole edelleenkään selvitetty. Lajisto ja luontotyyppit tulee selvittää ennen päätöstä siitä, voidaanko niitä osoittaa (kokonaan tai osittain) rakentamiseen lopullisessa kaavassa.

Vastine: Liito-oravakartoitus kunnan alueella on tehty vuonna 2024. Luonnonympäristön ja virkistysalueen oikeusvaikutteisessa liitekartta 1:ssä on osoitettu luontoselvityksistä ilmenneet luonnonsuojelulain nojalla suojellut tai erityisesti suojellut lajit (s-3, slo & sv -merkinnät). Merkinnoilla varmistetaan lajien huomioiminen näitä alueita mahdollisesti koskevissa tarkemmissa suunnitteluissa. Näiden kohteiden osalta tulee pyytää viranomaiselta lausunto tarkemman suunnittelun vaiheessa.

A4: Hietastenmäki Jurvalassa (liite, kartta 1)

Jurvalassa sijaitseva Hietastenmäen luonnontilaisen kaltainen räme reunametsineen (itäisempi kohde) ja vanhan sora- ja soramontun pohjalle syntyneet lammet reunametsineen (läntisempi kohde) eivät sovi rakentamiskohteiksi. Itäisempi kohde eli Jurvalan nykyisen asuinalueen pohjoispuolella oleva Hietastenmäen metsä on kunnan oman luontoselvityksen (Sitowise 2024) mukaan vaarantunutta varttunutta havupuuvältaista tuoretta kangasmetsää, jossa on myös maa- ja pystylahopuuta. Metsä on kunnan omistama (kiinteistötunnus 505-407-10-202 Mäki-Jurvala). Metsä on aktiivisessa virkistyskäytössä ja hyvin tärkeä lähiluontokohde myös Kaunismäen isolle päiväkodille. Alue ei sovellu asuinrakentamiseen ja sille asetettu uusi asuinalue -varaus tulee poistaa. Metsä on Metso-kelpoista ja sen voisi suojella esimerkiksi Metso-ohjelman kautta. Metsälle tulee asettaa SL-merkintä sen luontoarvojen säilyttämiseksi. Samalla säilytetään myös alueen virkistysarvo. Minimissään metsälle tulee asettaa VL-merkintä ja sen arvokkaimmille alueille luo-merkintä.

Kunnan tulee huolehtia siitä, että asutusta ei kaavoiteta aktiivisessa virkistyskäytössä oleviin metsiin, joiden arvo ja merkitys kuntalaisille on korvaamaton. Nykytutkimuksen mukaan lähiluonnon hyvinvointivaikutukset voidaan mitata jopa rahassa.

Vastine: Alueelle on laadittava asemakaava, jonka yhteydessä ratkaistaan tarkemmin alueen maankäyttö. Luonnosvaiheessa alueelle osoitettua uutta asuinalue-merkintää on kavennettu huomattavasti kaavaehdotuksessa. Alueelle on lisätty kaavamerkintä: maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta.

A5: Humalistonmäki (liite, kartta 2)

Moottoritien, 140-tien ja Jussinkorventien väliin jäävällä alueella Humalistonmäessä on kunnan oman kasvillisuus- ja luontotyyppiselvityksen (Sitowise 2024) mukaan mm. erittäin uhanalainen edustavuudeltaan hyvä luonnontilainen lähde, jonka ympärillä kasvaa vaarantunutta tuoretta keskivälteistä lehtoa. Lisäksi alueella on edustavuudeltaan hyviä vaarantuneita varttuneita havupuuvältaisia tuoreita kankaita. Kyseessä oleva lähde on myös vesilakikohde. Lähteelle ympäristöineen tulee asettaa SL-merkintä.

Vastine: Lähteet on osoitettu oikeusvaikutteisessa luonnonympäristön ja virkistysalueen liitekartassa määräyskseen. Alueelle osoitetaan myös liito-oravan esiintymisalue tai lisääntymis- ja levähdyspaikka, minkä osalta tulee pyytää kohdetta koskevasta suunnitelmasta viranomaisen lausunto. Lehtoalue esitetään selostuksen liitekartalla.

A6: Katriinaberg (liite, kartta 2)

Rautatien toisella puolella Katriinabergissä on saman luontoselvityksen mukaan edustavuudeltaan hyvä erittäin uhanalainen havumetsävyöhykkeen puro. Puronvarressa on edustavuudeltaan hyvä tuore runsasravinteinen lehto sekä edustavuudeltaan hyvä luonnontilainen lähdelampi, joka on myös vesilakikohde. Purolle ja lähdelammelle ympäristöineen tulee asettaa SL-merkintä.

Humalistonmäessä ja Katriinabergissä on uhanalaista säilyttämistä vaativaa luontoa. Kyseiset alueet eivät sovellu kaavamerkinnän mukaiseen käyttöön teollisuusalueeksi. Teollisuusaluevaraus tulee näiltä alueilta poistaa ja arvokkaimmat edellä mainitut alueet suojata SL-merkinnällä.

Vastine Vesilain mukaiset lähteiköt on osoitettu oikeusvaikutteisessa luonnonympäristön ja virkistysliikkeen liitekartassa. Lehtoalue esitetään selostuksen liitekartalla.

A7: Kapulin teollisuusalue (liite, kartta 3)

Kaavakartassa teollisuusalue ja sen laajeneminen on merkitty suoraan Isolammin ja siihen liittyvän Isonlamminsuon päälle. Nevarantainen Isolampi on vaarantunut edustavuudeltaan hyvä arvokas suolampi, ja myös vesilakikohde. Sen jättäminen teollisuusalueen alle tai keskelle olisi paitsi jyrkästi MRL:n luontoarvojen vaalimista koskevien vaatimusten vastaista ja tarpeetonta, myös suoranainen skandaali. Teollisuusaluevaraus sen päältä ja läheisyydestä tulee poistaa ja Isolammille tulee asettaa SL-merkintä sen luontoarvojen suojaamiseksi. Myös Isolamminsuon, joka on silmälläpidettävä isovarapuräme, päältä tulee poistaa teollisuusaluevaraus ja asettaa sille vähintään SL-merkintä. Teollisuusaluevaraus on kartassa merkitty myös ihan kiinni Hilka ja Antti Seppälän aarnimetsä -nimistä luonnonsuojelualuetta. Luonnonsuojelualueeseen tulee jättää riittävä suojavyöhyke, ja poistaa teollisuusaluevaraus luonnonsuojelualueen vierestä sen luontoarvon heikkenemisen estämiseksi.

Vastine: Alueen tarkempi maankäyttö ratkaistaan asemakaavalla. Isolampi on Kapulin teollisuusalueen keskellä nykyisellään. Tarkoitus ei ole rakentaa lammen päälle. Yleiskaavan esitystarkkuudella on esitetty yhtenäinen Kapulin teollisuusalue, missä Isolampi on osa jatkosuunnittelua.

Uudenmaan ELY-keskus yhdessä Uudenmaan liiton kanssa on juuri käynnistänyt Valtatien 25 ekologiset yhteydet -selvityksen. Mäntsälän kunta on mukana hankkeen ohjausryhmässä yhdessä muiden Valtatien 25 varrella sijaitsevien kuntien kanssa. Hankkeen aikana kootaan yhteen kuntien maankäytön suunnitelmat, luontoselvitykset ja muut selvitykset. Selvitys valmistuu vuoden 2025 aikana.

A8: Veturin teollisuusalue (liite, kartta 3)

Veturin alueella 25-tien eteläpuolella nykyisen teollisuusalueen vieressä on Veturin alueen metsä ja korpi, jossa esiintyy erittäin uhanalaisia luontotyyppisiä (metsäkortekorpi) sekä lähteikköä ja noro. Kaavaselostuksessakin (sivulla 106) todetaan, että alue on arvokas, ja se todennäköisesti vähintäänkin heikentyy maankäytön muutoksen seurauksena. Lähtökohdana kaavoitukselle ei voi olla, että arvokkaita uhanalaisia luontotyyppisiä ja vesilakikohteita heikennetään. Tältä alueelta tulee poistaa teollisuusaluevaraus ja suojata vesilakikohteet ja erittäin uhanalainen metsäkortekorpi SL-merkinnällä.

Vastine: Lähteikköalue on osoitettu s-1-merkinnällä. Lähteikkö on vesilailla suojeltu. Kunnassa on tarve osoittaa myös uusia ja kehitettäviä tilaa vaativia elinkeinoalueita, jotka ovat maankäytöllisesti toimivinta keskittää mahdollisuuksien mukaan hyvien liikenneyhteyksien ja

olemassa olevien vastaavien toimintojen läheisyyteen. Tällä pyritään osaltaan myös vähentämään elinkeinoalueiden leviämistä liiaksi maaseutuelinkeinojen alueelle. Alueen osoittaminen elinkeinoalueille ei tarkoita olemassa olevien luontoarvojen hävittämistä, vaan strategisella yleiskaavatasolla alue vasta osoitetaan alustavasti soveltuvaksi. Elinkeinoalueiden toteutuminen edellyttää tarkempaa asemakaavatasoista suunnittelua, minkä yhteydessä luontokohteita tarkastellaan vielä.

Uudenmaan ELY-keskus yhdessä Uudenmaan liiton kanssa on juuri käynnistänyt Valtatien 25 ekologiset yhteydet -selvityksen. Mäntsälän kunta on mukana hankkeen ohjausryhmässä yhdessä muiden Valtatien 25 varrella sijaitsevien kuntien kanssa. Hankkeen aikana kootaan yhteen kuntien maankäytön suunnitelmat, luontoselvitykset ja muut selvitykset. Selvitys valmistuu vuoden 2025 aikana.

A9: Kartanonmetsä/Karlsberg (liite, kartta 4)

Kartanonmetsä ja sen sisällä oleva Kartanonsuo ovat seudullisesti merkittäviä ja arvokkaita luontoalueita. Kartanonsuo on myös maakunnallisesti arvokas keidasrämö, joka tulee säilyttää luonnontilaisena. Kartanonsuota ympäröivän metsän arvokkain osa on suon kirkon puoleisella reunalla. Tämä metsäalue on luontoselvityksen mukaan Metso II-luokan runsaslahopuinen monimuotoisuudelle merkittävä kangasmetsä. Myös Vuotavantien puolelle rajautuvilta osiltaan metsä on pääasiassa varttunutta kangasmetsää, jossa on myös lahoppua. Vuotavantien reunassa, alueella, johon Karlsbergin asemakaavassa on suunniteltu tie ja asutusta, on edustavuudeltaan erinomainen uhanalaisuusluokituksestaan vaarantunut jalopuulehto.

Koko Kartanonmetsän alue on luontoarvojensa lisäksi kuntalaisten aktiivisessa virkistyskäytössä, eikä sinne tule kaavoittaa minkäänlaista asutusta. Koko alueelle tulee asettaa VL-merkintää ja arvokkaimman metsäosan suojaamiseksi luo-merkintä. Kartanonsuolle tulee asettaa sen luonnontilaisuuden ja luontoarvojen suojaamiseksi SL-merkintä.

Vastine: Kartanonmetsän alue on osoitettu maa- ja metsätalousvaltaisena alueena, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta. Erityiset arvokkaat osat on esitetty selostuksen liitekartalla. Alueeseen liittyy parhaillaan asemakaavamuutuskäsittely.

A10: Krutinmäki (liite, kartta 4)

Krutinmäen metsä on aktiivisessa virkistyskäytössä. Valitettavasti suurehko osa arvokkaista varttuneista metsistä on avohakattu tai harvennushakattu hyvin avaraksi. Alueen kaavoituksessa tulee kuitenkin ottaa huomioon jäljellä olevat metsät ja säästää ne lähivirkistysalueiksi VL- tai MU-merkinnällä. Lisäksi alueella 25-tien varressa on erittäin uhanalainen harmaaleppäluhta, joka tulisi suojata vähintään luo-merkinnällä.

Vastine: Alueen tarkemmassa suunnittelussa, eli asemaakaavoituksessa lähivirkistysalueita voidaan tarkastella tarkemmalla tasolla. Harmaaleppäluhdan tilanne tulee tarkastella alueen käyttöönottoa suunniteltaessa.

A11: Lukkokoski (liite, kartta 5)

Tuuliruusun takana sijaisevalle Lukkokoskelle tulee asettaa SL-merkintä sen luontoarvojen suojaamiseksi. Kyseessä on keskisuurten savimaiden joki, joka on erittäin uhanalainen luontotyyppi.

Vastine: Lukkokoski on osoitettu uutena luonnonsuojelualueena.

A12: Haukisuon (liite, kartta 6)

Haukisuon on Vaasankulmalla sijaitseva paikallisesti arvokas vähäpustoinen kosteikkoalue, jolla on runsas linnusto. Haukisuon kytkeytyy viereiseen Pahnämäen luonnonsuojelualueeseen, joka taas kytkeytyy Vähäjärvenkallioiden suojelualueeseen. Yhdessä nämä muodostavat merkittävän ja maakunnallisestikin tärkeän toisiinsa kytkeytyneen suojelualueverkoston. Haukisuolle tulee sen luontoarvojen säilyttämiseksi asettaa SL-merkintä riittävässä laajuudessa.

Vastine: Haukisuon on osoitettu selostuksen liitekartalla paikallisesti arvokkaaksi luontokohteeksi.

3.4 Keski- ja Pohjois-Uudenmaan lintuharrastajat Apus ry

Keski- ja Pohjois-Uudenmaan lintuharrastajat Apus ry kiittää mahdollisuudesta lausua ja osallistua siten kunnan kaavatyöhön.

Olemme tutustuneet kaavaselostukseen ja kiitämme sen selkeyttä ja monipuolisuutta. Nostamme esiin omaan osaamisalaamme liittyvät teemat: kaavaselostuksessa mainitaan yleiskaavan tavoitteena olevan mm. Luonnonläheisesti kasvava ja kehittyvä Mäntsälä ja toimenpiteenä edelliseen: Huomioidaan maankäytön suunnittelussa keskeiset luonnonarvot, ilmastotavoitteet ja kestävä kehitys.

Tavoitteen ja toimenpiteen toteutumiseksi haluamme kiinnittää huomion kahteen lintuarvoiltaan merkittävään kohteeseen:

1. *Kotojärven-Isosuon luonnonsuojelualue ja sen lintu- ja luontoarvojen turvaaminen. Kotojärven-Isosuon suojelualueen rajan eteläpuolella, kunnan omistamalla metsäalueella (palsta 505–407–17–19) pesii huomattava joukko uhanalaisia lintuja (lähteenä yhdistyksemme havaintoarkisto ajanjaksolta 2000–2025).*

Tämän arvometsän lajistoon kuuluvat koko maassa taantuneet hömö- ja töyhtötiainen, jatkuvasti harvinaistuva kanahaukka, Uudellamaalla yhä harvinaisempi metso, ja alueelta on tehty havaintoja mm. pohjantikasta, idänuunilinnusta ja pikkusiepostista.

Luonnonsuojelualueen rajan suojaamattomalle puolelle jäävät siis hyvin arvokkaiden metsälintujen pesimämetsä, jonka turvaaminen SL-merkinnällä pelastaisi tilanteen. Mainittakoon, että metsä on nykyisellään suosittu kuntalaisten luontoretkikohde laavuineen ja tulipaikkoineen.

Tämä metsä tulee pitää ennallaan, eikä sinne saa kohdistaa hakkuita alueen linnuston suojelemiseksi ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseksi.

Vastine: Kotojärven-Isosuon eteläpuoleinen alue on osoitettu uutena luonnonsuojelualueena.

2. *Haukisuon soistuman lintu- ja luontoarvojen turvaaminen. Haukisuon soistuma Vaasankulmalla, Olkkostenmäen ja Pahnämäen välissä, Hautjärventien eteläpuolella, on pienialainen, mutta linnustoltaan rikas soistuma. Alueen pesimälajistoon kuuluvat*

mm. laulujoutsen, taivaanvuohi, harmaapäätikka, viitasirkkalintu, ruokokerttunen, punavarpunen ja pajusirkku. Monipuolisen linnustonsa vuoksi Haukisuon on lintuharrastajien suosima retkikohde. Apus ry. ehdottaa Haukisuolle luontoarvojen turvaamiseksi kaavamerkintää SL.

Vastine: Haukisuon on kuvattu selostuksen liitekartassa paikallisesti arvokkaana luontokohteena.

3.5 Ikäihmisten neuvosto

Riittävät, monipuoliset ja kilpailukykyiset kaavavarannot asuin- ja yritysrakentamisen tarpeisiin

Rakentamisessa tulee huomioida senioriasumiseen liittyvät tarpeet. Kaavassa tulee huomioida lähiliikuntamahdollisuudet sekä erityisesti kevyen liikenteen tarpeet. Suuriin yksityistontteihin kaava-alueilla liittyvät kunnalliset päätökset tulee tarkastella omistajien näkökulma huomioon ottaen.

Kasvun ohjaaminen kirkonkylän ja Hyökännummen asemakaava-alueilla

Kasvun keskittäminen mainituille alueille antaa laajemman ja monipuolisemman mahdollisuuden kehittää palveluja. Haja-asutusalueilla ja kyläkeskuksissa on merkittävä määrä ikäihmisten omistuksessa olevaa rakennuskantaa, tämän rakennuskannan mahdollisuutta säilyä tulee edistää.

Kyläkeskusten kehittäminen ja haja-asutusalueiden maankäytön ohjaaminen

Olemassa olevia kyläkeskuksia tulee mahdollisuuksien puitteissa kehittää. Rakentamista tulee suunnata kyläkeskuksiin tai niiden läheisyyteen. Kyläkeskuksissa olevia ikäihmisiä palvelevaa palveluliikennettä tulee aikaansaada, jotta kyläkeskuksissa asuminen on mahdollista myös ikäihmisille.

Luonnonläheisesti kasvava ja kehittyvä Mäntsälä

Luonnon läheisyys on tärkeä myös kaikille ikäihmisille ja sillä on ennalta hyvinvointia edistävä vaikutus. Maaseutumaisessa ympäristössä haja-asutusalueilla luonto on lähellä ihmistä. Taajama-alueilla tulee säilyttää ja kehittää luontoarvoja sisältäviä alueita. Kirkonkylän alueella oleva joenrantaverkosto tulee laajentaa etelän suuntaan palvelemaan liikkumismahdollisuuksia luonnonkauniissa ympäristössä.

Liikenneverkon kehittäminen ja kestävä liikkuminen

Liikenneverkon kehittäminen on haasteellista. Palveluliikenteen kehittäminen palvelemaan erityisesti ikäihmisiä on yksi kotona asumisen perusedellytys ja siinä voidaan saada kokonaissäästöä. Toivottavasti meneillään oleva kartoitus johtaa edes minimitason kuljetuspalveluun. Kevyenliikenteen väylästä lisääminen kyläkeskuksiin ja niitä yhdistävät yhteydet lisäävät myös ikäihmisten liikkumista ja mahdollisuutta hoitaa kykyjensä ja kunnon mukaan asiointiaan kyläkeskuksiin ja taajama-alueille.

Vastine:

Strategisessa yleiskaavassa 2050 vastataan alueidenkäyttölain 5 § alueiden käytön suunnittelun tavoitteisiin eli turvallisen, terveellisen, viihtyisän, sosiaalisesti toimivan ja eri väestöryhmien, kuten lasten, vanhusten ja vammaisten, tarpeet tyydyttävän elin- ja toimintaympäristön luomiseen. Strateginen yleiskaava mahdollistaa palvelujen säilymisen ja kehittämisen nykyisissä taajamissa, mutta varsinaiset päätökset esimerkiksi palveluverkon ja joukkoliikenteen osalta tehdään toisaalla.

Rakentamisessa huomioidaan myös senioriasumiseen liittyvät tarpeet. Kehitettävien ja uusien alueiden osoittamisella pyritään edistämään sellaista yhdyskuntakehitystä, jossa uusi asuntorakentaminen sijoittuu edullisesti nykyisten palvelujen saavutettavuuden näkökulmasta mahdollistaen samalla palvelujen säilymisen sekä uusille että nykyisille asukkaille.

Asuinalueilla sijaitsevat paikalliset viher- ja virkistysalueet sekä viher-, virkistys- ja liikenneyhteydet. Täydennysrakentaminen alueella on suunniteltava ja toteutettava laadukkaasti ja kokonaisuutena huomioiden ympäristön arvot sekä lähivirkistystyksen tarpeet. Asuinalue-, uusi asuinalue- ja keskustatoimintojen korttelialuemerkinnoissa määrätään, että ”suunnittelussa tulee edistää viihtyisiä ja turvallisia kävely-, pyöräily- ja joukkoliikennenympäristöjä, viihtyisää viherympäristöä sekä korkealaatuista taajamakuva ja jatkosuunnittelussa tulee vahvistaa alueiden sisäistä yhdistyvyyttä ja saavutettavuutta erityisesti jalankulun ja pyöräilyn osalta. Suunnittelussa tulee ottaa huomioon lähivirkistystyksen tarpeet, viheryhteyksien jatkuminen ja ilmastomuutokseen sopeutuminen.

Tonttikohtaiset päätöksenteot tehdään vuorovaikutteisesti yhteistyössä yksityisten omistajien kanssa tarkemman suunnittelun yhteydessä (asemakaavoitus).

Mäntsälänjoen vartta pitkin kulkee merkitty ulkoilureitti Kartanonpellosta Haapa-Junttilaan, josta merkintä jatkuu Linnalaan asti. Mäntsälänjoen varresta on merkitty ulkoilureitti sekä Koivumäen suuntaan että Mustamäen kautta Jurvalan pelloille. Jatkosuunnittelussa on mahdollisuus ulkoilureiteille ja niiden tarkempi linjaus selvitetään yhteistyössä maanomistajien kanssa.

Mäntsälän kunta on vuonna 2025 käynnistänyt yhdessä Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa kestävä ja turvallisen liikkumisen suunnitelman päivityksen. Työ valmistuu vuoden 2025 loppuun mennessä ja siinä esitetään kestävästä liikkumisesta edistäviä toimenpiteitä sekä kunnan katuverkolla että valtion tieverkolla.

Jalankulun ja pyöräilyn yhteystarpeita Mäntsälän kyläkeskuksista on tunnistettu ja esitetty jo aiemmassa vuonna 2014 laaditussa Mäntsälän liikenneturvallisuuksuunnitelmassa. [Mantsala Raportteja 7 2014.pdf](#) Vuoden 2025 kestävä ja turvallisen liikkumisen suunnitelman lisäksi kunnassa laaditaan esteettömyyden erityistason alueiden suunnitteluohje, jotta ikäihmisten ja liikkumis- ja toimimisesteisten tarpeet ja liikenneturvallisuus jalankulkuväylillä tulisivat huomioiduiksi.

Mäntsälän kunta on vuonna 2025 käynnistänyt Liikenne- ja viestintävirasto Traficomin liikkumisen ohjauksen valtionavustuksella Kutsupohjaisen joukkoliikenteen mahdollisuudet maaseutumaisessa ympäristössä, Pilotti: Mäntsälä -hankkeen, jossa selvitetään millainen rooli toivotulla kutsupohjaisella joukkoliikenteellä olisi matkustajan näkökulmasta. Tarkoituksena on selvittää, miten maaseutumaisessa ympäristössä toimiva kutsupohjainen palvelu täydentäisi parhaiten nykyistä joukkoliikenteen tarjontaa ja olisi riittävän ketterä ja muokattavissa erilaisiin kylä- ja liikkujatarpeisiin nähden, jotta kestävät kulkutavat olisivat kilpailukykyisiä autoliikenteen kanssa.

Mäntsälä haluaa tarjota asukkailleen sujuvat yhteydet liikkua lähiympäristössä sekä mahdollistaa kunnan saavutettavuuden kyläkeskusten ja kirkonkylän välillä. Laaditun kuntastrategian (KV 13.12.21) taustana ja tahtotilana on, että liikkuminen Mäntsälässä olisi mahdollista kestävästi sekä asukkaiden että ympäristön näkökulmasta. Nykyisen joukkoliikennepalvelun haasteena ovat esteelliset ja saavuttamattomat matkaketjut, kilpailukykyisten joukkoliikenneyhteyksien lisäksi. On tunnistettu, että joukkoliikenteen nykyisten lipputuotteiden saavutettavuusongelmat ovat haaste ja käytön este palveluiden merkittävimmällä käyttäjäpotentiaalille, haja-asutusalueen ikäihmisille.

3.6 Hyvinvointialueen kannanotto

Kaavaluonnoksen strategiaosuus on selkeä (esim. tavoitteet ja tavoitteiden viisi kokonaisuutta). Myös luonnon kunnioittaminen ja virkistysalueiden suunnittelu tulee hyvin esille strategiassa, kaupungistumisen rinnalla. Kuntalaisten virkistyskäytön huomioiminen tukee myös hyvinvoinnin edistämisen tarpeita.

Hyvinvointialue näkee hyväksi sen, että yleiskaavasta ollaan tekemässä joustava ja yhdyskuntarakenteellista kehitystä ohjaava. Ennakoiva ote tukee myös hyvinvointialueen tarpeiden edellyttämää kaavoitustyötä. Päättävöitteiksi oli nostettu riittävät, monipuoliset ja kilpailukykyiset kaavavarannot asuin- ja yritysraentamisen tarpeisiin, kasvun ohjaaminen kirkonkylän ja Hyökännummen asemakaava-alueilla, kyläkeskuksien kehittäminen ja haja-asutusalueiden maankäytön ohjaaminen, luonnonläheisesti kasvava ja kehittyvä Mäntsälä, liikenneverkon kehittäminen ja kestävä liikkuminen. Hyvinvointialue toivoo, että huomioon otetaan myös sosiaali- ja terveyspalvelujen tarpeet (esim. yhteisöllinen asuminen). Myös näiden osalta yksi keskeinen tekijä on strategisen yleiskaavaluonnoksen tavoite huomioida liikenteellinen saavutettavuus.

Energiahuollon turvaaminen on myös tavoite, johon hyvinvointialueen näkökulmasta on helppo yhtyä.

Perustelut

Hyvinvointialueen palvelutarpeet ovat kokonaisuutena muutoksen äärellä mm., koska ikääntyneiden määrä tulee kasvamaan myös Mäntsälässä merkittävästi tulevien vuosien aikana. Pelkästään 80-vuotta täyttäneiden määrän arvioidaan kaksinkertaistuvan. Samanaikaisesti lasten määrän ennakoidaan laskevan voimakkaasti. Palvelutarpeet ovat muutenkin muutoksen äärellä muista ulkoisista tekijöistä johtuen. Esimerkiksi digitalisaatio, taloustilanteen ennustettu kehitys ja sairastavuuteen liittyvät tekijät vaikuttavat taustalla. Tämä tarkoittaa käytännön tasolla sitä, että hyvinvointialueen tulee tehdä muutoksia tilaratkaisuihin myös tulevaisuudessa ja siinä kohtaa kaavatilanteella on erityisesti aikataulun ja palveluiden saavutettavuuden näkökulmasta suuri merkitys.

Hyvinvointialue kilpailee niukasta työvoimareservistä koko Helsingin seudun alueen kesken ja tästä syystä liikenneyhteyksiin halutaan kiinnittää erityistä huomiota kaikissa tulevissa tilahankkeissa.

Yhteenveto

Keski-Uudenmaan hyvinvointialue suhtautuu pääpiirteissään myönteisesti strategiseen yleiskaavaluonnokseen ja sen peruseriaatteisiin sekä tavoitteisiin. Näemme tavoitteissa paljon hyödyllisiä ja kokonaisuutta palvelevia seikkoja. Samalla haluamme muistuttaa sosiaali- ja terveyspalvelujen keskeisen merkityksen alueen asukkaiden kannalta. Toivomme tästä syystä, että esiin nostamamme kehitystarpeet huomioidaan päätöksentekoon vietävään esitykseen.

Vastine: Mäntsälän kunta on vuonna 2025 käynnistänyt yhdessä Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa kestävä ja turvallisen liikkumisen suunnitelman päivityksen. Työ valmistuu vuoden 2025 loppuun mennessä ja siinä esitetään kestävä liikkumista edistäviä toimenpiteitä sekä kunnan katuverkolla että valtion tieverkolla. Vuoden 2025 kestävä ja turvallisen liikkumisen suunnitelman lisäksi kunnassa laaditaan esteettömyyden erityistason alueiden suunnitteluohje, jotta liikkumis- ja toimimisesteiden tarpeet, liikenneturvallisuus ja julkisten palveluiden saavutettavuus tulisivat huomioiduiksi.

Lisäksi Mäntsälän kunta on vuonna 2025 käynnistänyt Liikenne- ja viestintävirasto Traficomien liikkumisen ohjauksen valtionavustuksella Kutsupohjaisen joukkoliikenteen mahdollisuudet maaseutumaisessa ympäristössä, Pilotti: Mäntsälä -hankkeen, jossa selvitetään millainen rooli toivotulla kutsupohjaisella joukkoliikenteellä olisi matkustajan näkökulmasta. Tarkoituksena on selvittää, miten maaseutumaisessa ympäristössä toimiva kutsupohjainen palvelu täydentäisi parhaiten nykyistä joukkoliikenteen tarjontaa ja olisi riittävän ketterä ja

muokattavissa erilaisiin kylä- ja liikkujatarpeisiin nähden, jotta kestävät kulkutavat olisivat kilpailukykyisiä autoliikenteen kanssa.

Mäntsälä haluaa tarjota asukkailleen sujuvat yhteydet liikkua lähiympäristössä sekä mahdollistaa kunnan saavutettavuuden kyläkeskusten ja kirkonkylän välillä. Laaditun kuntastrategian (KV 13.12.21) taustana ja tahtotilana on, että liikkuminen Mäntsälässä olisi mahdollista kestävästi sekä asukkaiden että ympäristön näkökulmasta.

Hyvinvointialueen tarjoamat palvelut kuntalaisille tulee lähtökohtaisesti sijoittaa mahdollisimman hyvin saavutettavaan paikkaan niin asiakkaiden kuin työntekijöiden näkökulmasta. Siten ne ovat pääsääntöisesti keskustatoiminnoille varatulla alueella tai esim. rautatieaseman välittömässä läheisyydessä. Hyvinvointialueen palvelutarpeen vaatimat tilatarpeet tulee huomioidavaksi tarkemmassa suunnittelussa asemakaavoituksessa. Yleiskaava tukee ja mahdollistaa nykyisen rakennuskannan muutoksia sekä täydennysrakentamista keskusta-alueella sekä mahdollistaa myös uusia tarpeita (esim. yhteisöllinen asuminen).

3.7 Fingrid

Mäntsälän alueelle sijoittuvat Fingridin nykyistä voimajohdoista 400 kV voimajohto Anttila-Nurmijärvi sekä 400+110 kV Hikiä - Orimattila -voimajohto. Olemme lausuneet kaavan edellisistä vaiheista 13.10.2020 ja 14.12.2021. Edellisten lausuntojen jälkeen yleiskaavan esitystapa on kehittynyt paljon ja toisaalta Fingridin voimajohtojen suunnittelu on edennyt.

Fingrid suunnittelee uutta 400 kilovoltin voimajohtoyhteyttä Hausjärven Puujaan ja Porvoon ja Sipoon rajalla sijaitsevan Anttilan sähköaseman välille (www.fingrid.fi/kantaverkko/rakentaminen/hankkeet/hausjarvi-anttila). Vuonna 2024 päättyneessä YVA-menettelyssä on tarkasteltu viittä vaihtoehtoista voimajohtoreittiä Mäntsälän alueella. Fingrid tekee lähiaikoina valinnan jatkosuunnitteluun etenevästä vaihtoehdosta. Toivoisimme, että jatkosuunnitteluun valittava voimajohtoreitti näkyisi Mäntsälän yleiskaavan kaavakartalla omalla kaavamerkinnällään yleiskaavan ehdotuksessa (esimerkiksi ”uusi voimajohto”). Kaavaselostuksessa kyllä lukee, että selvitysten ja suunnitelmien tulokset tullaan ottamaan huomioon strategisen yleiskaavan jatkosuunnittelussa. Voimajohtohanketta koskevalla kaavamerkinnällä olisi suuri informaatioarvo kehittyvän maankäytön alueella. Tulevaan voimajohtoverkkoon olisi luontevaa ottaa kantaa strategisen yleiskaavan tasolla. Kaavamerkinnot periytyvät tarkempaan suunnitteluun ja yleiskaava toimii lähtötietona aina rakentamiseen saakka.

Pyydämme olemaan yhteydessä, mikäli voimajohtoyhteyden merkintä yleiskaavaan vaatii tarkempaa pohdintaa yhdessä. Paikkatietoja sekä lisätietoja Hausjärven ja Anttilan välisestä voimajohtohankkeesta saa Fingridistä Pasi Saarelta (pasi.Saari@fingrid.fi, p. 030 3955178).

Vastine: Yleiskaavaan on lisätty tuleva 400 kilovoltin voimajohtoreitti Uusi voimajohto -merkinnällä.

3.8 Keski-Uudenmaan ympäristölautakunta

Keski-Uudenmaan ympäristölautakunta päättää antaa Mäntsälän strategisesta yleiskaavaluonnoksesta seuraavan lausunnon:

Osayleiskaavojen kumoaminen

Mäntsälän kunnassa on kahdeksan voimassa olevaa osayleiskaavaa. Osayleiskaavat ohjaavat maankäyttöä ja rakentamista viidesosassa kuntaa. Mäntsälän strategisen yleiskaavan on tarkoitus kumota kaikki kunnassa voimassa olevat osayleiskaavat. Strateginen yleiskaava on huomattavasti yleispiirteisempi kuin voimassa olevat osayleiskaavat, mikä tarkoittaa, että osayleiskaavojen kumoaminen tulee poistamaan kunnassa laajoilta alueilta voimassa olevia kaavamääräyksiä ja -merkintöjä. Luontoarvojen säilymisen näkökulmasta tämä on todella huolestuttavaa, sillä osayleiskaavoissa on mukana huomattava määrä arvokkaita luontokohteita (mm. luo), joita yleiskaavassa ei ole esitetty, ja jotka näin ollen tulevat menettämään niitä turvaavat kaavamerkinnät ja -määräykset. Ekologisen verkoston ja arvokkaiden luontokohteiden säilyttäminen sekä luonnon monimuotoisuus on tuotu esiin myös strategisen yleiskaavan selostuksen tavoitteissa ja toimenpiteissä.

Ympäristölautakunta katsoo, että voimassa olevien osayleiskaavojen kumoaminen ja arvokkaita luontokohteita turvaavien kaavamerkintöjen ja -määräysten häviäminen aiheuttaa merkittävän haasteen Mäntsälän arvokkaiden luontokohteiden turvaamiselle tulevaisuudessa.

Vastine: Aikaisempien kaavojen luontokohteet on osoitettu oikeusvaikutteisessa luonnonympäristön ja virkistykseen liitekartassa pois lukien liito-oravakohteet, jotka ovat jo hakattu tai rakennettu.

Luontoarvojen säilymistä turvaamiseksi Mäntsälän strategisen yleiskaavan 2050 oikeusvaikutteiseen karttakokonaisuuteen kuuluu Luonnonympäristön ja virkistykseen liitekartta 1, johon on merkitty arvokkaat luontokohteet ja esitetty niiden arvoa takaavat ja niitä ohjaavat kaavamerkinnät ja -määräykset. Lisäksi kaavaselostuksessa on liitekartta paikallisesti arvokkaista luontokohteista.

Luonto

Laajoissa yhtenäisissä metsäalueissa vaikuttaa olevan käytössä jonkinlainen puskurivyöhyke, jota ei ole kuitenkaan kuvattu kaavaselostuksessa. Kaavakartalta puuttuu tämän vuoksi metsäalueita esimerkiksi Sahajärven länsipuolelta ja Mäkitjärven ympäriltä. Esimerkiksi Mäkitjärven länsipuoli on luontoarvoiltaan todella arvokasta metsää, mutta ko. alueella ei ole kaavakartalla merkintää metsäalueesta eikä arvokkaasta luontokohteesta.

Yleiskaavan luontoselvitykset on laadittu ainoastaan tietyiltä alueilta, joille on karkeasti arvioitu kohdistuvan tulevaisuudessa maankäytön muutoksia. Kaavatyössä on tärkeää tuoda esiin, että Mäntsälän kunnan alueella on myös paljon alueita, joilta luontoarvoja ei ole selvitetty. Tällä hetkellä kaavakartta antaa vaikutelman, että luonnonsuojelualueiden lisäksi koko kunnassa olisi vain viisi arvokasta luontokohdetta. Lähtökohtaisesti kaavakartalla tulee esittää kaikki tiedossa olevat arvokkaat luontokohteet kunnassa -myös ne, joita on todettu muissa kuin yleiskaavaa varten teetetyissä luontoselvityksissä. Keski-Uudenmaan ympäristökeskus on mielellään mukana tältä osin kehitystyössä ja käymässä tarvittavia selvityksiä läpi sekä laatimassa listaa kaikista arvokkaista luontokohteista kunnassa.

Lisäksi on huomattava, että ainoastaan yli 5 hehtaarin kokoisten arvokkaiden luontokohteiden esittäminen kaavakartalla jättää ulkopuolelle merkittävän määrän arvokasta luontoa, joka jää ilman suojaavia kaavamääräyksiä ja jolla on siten huomattavasti suurentunut riski hävitä tulevaisuudessa kokonaan. Ympäristölautakunta katsoo, että on ehdottoman tärkeää esittää Mäntsälän kunnan strategisessa yleiskaavassa arvokkaita luontokohteita paljon laajemmin kuin ainoastaan Natura-alueet, viralliset luonnonsuojelualueet ja yli 5 hehtaarin kokoiset arvokkaat kohteet. Pienemmät kohteet on mahdollista merkitä esim. pistemerkinä.

Luonnonsuojelualueiden ja Natura-alueiden osalta tulisi olla vähintään liitekartta, jolla luonnonsuojelualueet on numeroitu ja siten paikannettavissa. Numeroimattomina luonnonsuojelualueiden osalta on mahdoton

varmistaa, että kaikki varmasti löytyvät kartalta. Lisäksi kaavakartalla on esitetty ohjeelliset viheryhteystarpeet, muttei tärkeitä ekologisia yhteystarpeita, joiden jatkuvuus tulee turvata. Ekologisten yhteyksien kytkeytyvyys jää hankalasti hahmotettavaksi.

Vastine: Yleiskaavaan on laajojen yhtenäisten metsäalueiden varaukset muutettu vastaamaan metsäalueita kokonaisuuksina, ilman ns. reunavaikutuspuskuria.

Kaavaan on lisätty laajalti luontoarvoja omaavia kohteita koosta riippumatta.

Kaava-aineistoon on lisätty oikeusvaikutteinen luonnonympäristön ja virkistysliikkeen liitekartta, jossa on esitetty mm. luonnonsuojelualueet numeroituina.

Ekologiset yhteydet on osoitettu sekä pääkartalla että oikeusvaikutteisessa luonnonympäristön ja virkistysliikkeen liitekartassa jatkuvina viivoina kokonaisuuden paremman hahmottamisen kannalta.

Pohjavedet

Ojalan 1-luokan pohjavesialue on Mäntsälän vedenhankinnan kannalta merkittävä. Pohjavesialueella sijaitsee Ojalan vedenottamo, josta katetaan lähes puolet Mäntsälän vedentarpeesta. Yleiskaavaluonnoksessa pohjavesialueelle, pohjaveden muodostumisalueelle ja vedenottamon välittömään läheisyyteen on merkitty niin uusi asuinalue kuin tieliikenteen yhteystarve. Uusi asuinalue ja uusi tieyhteys aiheuttavat riskin niin pohjaveden laadulle kuin määrälle, ja siten myös vedenottamon toiminnalle. Mäntsälän pohjavesialueiden suojelusuunnitelmassa (Ramboll 2013) esitetään Ojalan pohjavesialueen toimenpidesuosituksena, ettei kaavoituksella tai rakentamisella tule vaarantaa pohjaveden määrän muodostumista pohjavesialueella. Lisäksi suojelusuunnitelmassa todetaan, että vedenottamoiden lähialueet tulisi rauhoittaa rakentamiselta, eikä vedenottamoiden lähialueille tule kaavoittaa uutta asutusta, muuta rakentamista tai uusia maanteitä. Yleiskaava on merkittävin pohjavesialueisiin vaikuttava kaava. Ympäristölautakunta katsoo, että yleiskaavaa laadittaessa tulisi kiinnittää erityisesti huomiota siihen, ettei pohjavesialueille ja vedenottamoiden läheisyyteen sijoiteta pohjaveden laatua ja määrää vaarantavaa toimintaa.

Yleiskaavaan on merkitty yhtenä työpaikka-alueena Sälinkääntien teollisuusalue, joka sijaitsee Ojalan pohjavesialueella. Teollisuusalueet aiheuttavat merkittävän riskin pohjavedelle, ja ne soveltuvat huonosti pohjavesialueille. Strategisessa kaavassa tulisikin tarkastella nimenomaan teollisuusalueen toiminnan jatkoa ja vaihtoehtoja. Periaatteena tulisi olla se, ettei pohjavesialueille ylipäätään osoitettaisi kaavoituksella uutta pohjaveden kannalta potentiaalisesti haitallista toimintaa. Yleiskaavan työpaikka-alueita koskevassa kaavamääräyksessä alueille esitetään sijoitettavaksi esim. auto-, rauta-, huonekalu-, puutarha- ja maatalouskauppaa. Mäntsälän pohjavesialueiden suojelusuunnitelmassa on kuitenkin todettu, ettei pohjavesialueelle tule sijoittaa pohjaveden puhtautta vaarantavia laitoksia, rakenteita tai varastoja kuten kauppapuutarhoja. Autokauppojen yhteyteen sijoittuu usein myös erilaisia pieniä moottoriajoneuvojen huolto-, pesu- ja korjausyrityksiä. Tällaisia pienyrityksiä, jotka eivät edellytä ympäristölupaa, on hankala valvoa ja ne voivat aiheuttaa merkittävänkin riskin pohjavedelle. Näin ollen tällaisten toimijoiden sijoittuminen pohjavesialueelle tulisi pyrkiä estämään.

Yleiskaavan vaikutuksia pohjaveteen ei kaavaselostuksessa ole käytännössä arvioitu lainkaan. Kaavaselostuksessa on vain lueteltu Ojalan pohjavesialueella tehdyn rakenneselvityksen tuloksia. Uuden asuinalueen ja uuden tieyhteyden vaikutukset pohjaveden määrään ja laatuun sekä vedenottamon toimintaan tulee arvioida kaavatyössä.

Kaavan yleisissä määräyksissä todetaan, että tarkemmassa maankäytön suunnittelussa ja rakentamisen ohjauksessa tulee ottaa huomioon ajantasaiset pohjavesiselvitykset. On syytä huomioda, että jatkosuunnittelussa tulee myös tarvittaessa tehdä lisätutkimuksia. Pohjavesien pilaantumis- ja muuttumisriskiä aiheuttavien toimintojen sijoittamista koskeva yleinen määräys vaatii selkeyttämistä. Ylipäätään pohjavesiriskiä aiheuttava toiminta tulisi sijoittaa pohjavesialueen ulkopuolelle. Puhtaiden hulevesien imeyttäminen on hyvä

määräys, mutta tulee huomioida, ettei puhtaitakaan hulevesiä voi imeyttää pilaantuneen maaperän läpi. Likaiset hulevedet tulee johtaa pohjavesialueen ulkopuolelle.

Yleiskaavan kaavakartalta puuttuvat Hautjärven ja Patamäen pohjavesialueiden välinen raja sekä Levanto-Vasaraissennummen ja Saaren pohjavesialueiden välinen raja. Nämä rajat tulee lisätä kaavakartalle.

Vastine: Ojalan pohjavesialueen eteläosaan oli luonnoksessa merkitty laajahko alue uudelle asuinalueelle. Uuden asuinalueen raja on korjattu ja otettu huomioon Ojalan vedenottamon suoja-alue.

Sälinkääntien teollisuusalueen osalta on kaavamerkintä ja määräys muutettu Ojalan pohjavesialue huomioiden.

Ojalan pohjavesialueen läpi on merkitty uusi ohjeellinen tieliikenteen yhteystarve -merkintä, joka perustuu myös maakuntakaavan määräyksiin. Merkinnän määräykseen on lisätty lause; uusiin liikenneväyliin tulee rakentaa voimassa olevien ohjeistuksien mukaiset pohjavesisuojauskset.

Pohjavesialuetta koskeva määräys korjattu.

Kaavakartalle on lisätty Hautjärven ja Patamäen sekä Levanto-Vasaraissennummen ja Saaren pohjavesialueiden välinen raja.

Pintavedet

Yleisissä määräyksissä todetaan, että järvien ja vesistöjen rannoilla tulee huolehtia tulvasuojelusta. Järvet ovat myös vesistöjä, joten muotoilu olisi hyvä tarkentaa. Kaavaselostuksessa kohdassa 3.1 todetaan, että Mäntsälänjoki alkaisi Sulkavanjärvestä. Mäntsälänjoki alkaa kuitenkin Hunttijärvestä. Kaavaselostuksen mukaan kaavakartalle on merkitty alueen suurimmat joet. Epäselväksi jää, millä perusteella jokien raja on tehty ja miksei kartalla näy esim. Onkimaanjokea, Saarenjokea ja Hanhiojaa. Myös Mäntsälänjoki katkeaa kartalla kesken.

Vastine: Yleisiä määräyksiä on tarkennettu vesistöjä koskevan tulvasuojelun osalta.

Mäntsälänjoen alkamiskohta korjattu selostukseen.

Yleiskaavaan merkityt Mustijoki, Mäntsälänjoki ja Ohkolanjoki ovat ekologisesti tärkeitä virtavesiä. Yleiskaavaan on merkitty myös Sääksjärvenjoki, joka on Mustijoen ja Mäntsälänjoen ohella FCG:n laatiman pienvesiselvityksen mukainen keskisuuri savimaiden joki.

Mäntsälänjoki korjattu kaavakartalle näkymään koko matkalta.

Pienvedet

Strategista yleiskaavaa varten on teetetty pienvesiselvitys, jota ei tässä vaiheessa ole mukana kaavan liiteasiakirjoissa. Selostuksessa on maininta, että pienvesiselvityksen tulokset tullaan huomioimaan erillisellä liitekartalla, mutta ilmeisesti ei itse kaavakartalla. Liitekartan oikeusvaikutteisuudesta ei ole mainintaa.

Pienvesien merkitys osana luonnon monimuotoisuutta on todella tärkeä. Pienvedet vaikuttavat veden kiertokulkuun ja ekosysteemeihin, ja lisäksi ne toimivat elinympäristönä lukuisille uhanalaisille lajeille, joita tavataan vain pienvesien mikroilmastossa. Luonnontilaisten pienvesien tila on kaikkialla Etelä-Suomessa heikko, ja merkittävä osa pienvesiluontotyypeistä on uhanalaisia. Strategisen yleiskaavan kaavaselostuksessa ei ole mainittu pienvesiä osana luonnonympäristöä -pienvedet tulee ehdottomasti lisätä mukaan kaavaselostukseen osana luontoa ja vesistöjä. Kunnan tahtotila pienvesien kaltaisten arvokkaiden luonnonympäristöjen suojelemiseksi on tärkeää tulla esiin vuoteen 2050 asti ulottuvasta yleiskaavasta. Kaavan tavoitteena tulee olla luontoarvojen turvaaminen Mäntsälässä myös seuraaville sukupolville. Luonnontilaisten pienvesikohteiden,

kuten myös muiden arvokkaiden vesistöjen, tulee olla oikeusvaikutteisten määräysten suojelemia, eikä ympäristölautakunta puolla niiden jättämistä pois kaavakartalta.

Vastine: FCG:n laatima ”Mäntsälän pienvedet” -selvitys valmistui keväällä 2025. Selvitys liitteineen on strategisen yleiskaavan liiteasiakirjoissa. Selvityksen tulokset on huomioitu sekä kaavakartalla että selostuksessa.

Hulevedet

Yleisissä määräyksissä on hulevesien osalta mainittu hulevesien muodostumisen ehkäisy sekä riittävä viivytyks ja käsittely. Näiden lisäksi hulevesien osalta tulee tuoda esiin myös hulevesien laadullinen kuormitus, ja tämän tärkeys lajien elinympäristöjen turvaajana, esim. ”Jatkosuunnittelussa tulee varmistaa, ettei hulevesien laadullinen kuormitus vaaranna vastaanottavien vesistöjen vedenlaatua tai lajien elinympäristöjä.”

Vastine: Lause lisätty kaavakartan yleisiin määräyksiin. Kunnassa päivitetään myös hulevesiohjelmaa tätä kaavaratkaisua laadittaessa.

Maa-ainesten otto

Jos ottamisalueet (EO) merkitään tähän pitkälle aikavälille ulottuvaan strategiseen yleiskaavaan, on syytä merkitä ne kaikki. Osaa ottoalueista ei ole merkitty edes pistemäisesti, ja niillä voi olla kiveä otettavaksi jopa 80–100 vuotta tai miljoona kuutiota. Myönnetty maa-ainestain mukaiset luvat Mäntsälän alueella ovat pitkiä, jopa 20 vuotta, jolloin ympäristön tilanne voi olla muuttunut merkittävästi esim. asutuksen ja liikenteen suhteen. Asutuksen sijoittaminen lähelle ottamisalueita aiheuttaa toistuvia valituksia melusta, pölystä ja tärinästä tai alueen lisääntyneestä raskaasta liikenteestä ja sen aiheuttamista haitoista.

Valtioneuvoston asetus kivenlouhimojen, muun kivenlouhinnan ja kivenmurskaamojen ympäristönsuojelusta (800/2010) ja siinä määrätty ehdoton 300 metrin etäisyys asutuksen tai sen oleskelualueen ottoalueen rajasta on edelleen voimassa. Siten olemassa olevien ottoalueiden ympärille olisi hyvä laatia jonkinlainen suoja-alue. Strategisessa yleiskaavaluonnoksessa oleva Ohkolan maa-ainesten ottamisalueen merkintä ei vastaa nykyistä pohjoiseen laajentuvaa toimintaa. Merkittäviä maa-ainesten oton keskittymiä on ainakin Herman Onkimaantiellä, Onkimaantiellä ja Porvoontien vieressä lähellä kuntarajaa, ja niillä on merkitystä alueen kehittämisen kannalta. Lisäksi niillä voi olla ylikunnallisia vaikutuksia.

Ottoalueet näyttävät laajenevan, mikäli kiviainesta on otettavissa. Tämä perustuu myös yleiseen suositukseen avatun kiviainesalueen kiven käyttämisestä hyödyksi kokonaisuudessaan ympäristön säästämiseksi. Tällöin ei tulisi avattavaksi uusia ottamisalueita pitkin maakuntaa. Usein lähelle merkityt viheralueyhteydet tai muut merkinnät voivat aiheuttaa ongelmaa ottotoiminnan kannalta, kun ne jäävät laajenevan toiminnan alle. Suoja-alue on siksikin suositeltavaa. Mietittävänä jää, tulisiko joitain alueita rajata pois erinäisistä syistä maa-ainesten ottoon soveltumattomina alueina, jotta viihtyisä ja turvallinen elinympäristö voidaan taata asukkaille Mäntsälässä.

Vastine: Strategiseen yleiskaavan ei ole nähty tarpeelliseksi merkitä kaikkia maa-ainestenottoalueita, jotka ovat pienimittakaavaisia strategisen yleiskaavataso huomioiden. Yleiskaavaan on merkitty maakunnallinen NCC Kiviaines Ohkola sekä Herman Onkimaantien, Onkimaantien ja Porvoontien varrella olevat laajat maa-ainesten oton keskittymät.

Tilaa vaativien elinkeinoalueiden aiheuttamat häiriöt, melu, tärinä ja muut ympäristöhäiriöt

Lähes kaikki uudet tilaa vaativat elinkeinoalueet on suunniteltu vähintään osittain asutuksen, kyläalueen tai luonnonsuojelualueiden välittömään läheisyyteen. Tilaa vaativien elinkeinoalueiden toiminnot voivat aiheuttaa melu- ja värinähaittaa tai muita ympäristöhäiriöitä, eikä niitä tulisi sijoittaa liian lähelle asutusta tai muita häiriintyviä kohteita. Häiriöitä aiheuttavan toiminnan sijoittaminen lähelle häiriintyviä kohteita voi myös aiheuttaa tiukempia vaatimuksia toiminnan harjoittamiselle kyseisillä elinkeinoalueilla johtuen syntyvien haittojen vähentämistarpeesta. Mäntsälän pohjoisliittymän alueella sijaitsevien suunniteltujen tilaa vaativien elinkeinoalueiden pitkän aikavälin tavoitteellinen laajenemissuunta on osittain kohti uutta asuinalueita, mitä olisi syytä harkita samoista syistä. Myös Veturin yritysalueen laajenemissuunta on kohti Hirvihaaran kyläaluetta.

Vastine: Yleiskaavakartalta on poistettu elinkeinotoimintojen laajenemissuunta nuolet, jotka osoittivat tilaa vaativien elinkeinoalueiden laajenemissuuntia.

Muita huomioita

Kaavaselostuksessa kohdassa 5.10 todetaan, että vesihuollon toiminta-alueet olisi osoitettu kaavakartassa, mutta näin ei kuitenkaan ole. Kaavaa varten laadittuihin selvityksiin on linkit selostuksen sivulla 112. Nämä olivat melko vaikeasti löydettävissä. Kaavassa käytetyt aineistot tulisi olla helposti saatavilla osana kaava-asiakirjoja etusivulla. Lisäksi luontoselvityksen liitteenä toimitetut LUOPAS-luokituksen mukaiset arvoluokat puuttuvat materiaalistasta.

Vastine: Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueita ei esitetä kaavakartassa. Virheellinen tieto on poistettu kaavaselostuksesta.

LUOPAS-luokituksen mukaiset arvoluokat on tehty 2023 luontoselvitysten osalta ja liitetty kaava-aineistoon.

3.9 Mäntsälän yrityskehitys Oy

Mäntsälän Yrityskehitys Oy on tutustunut kunnan strategiseen yleiskaavaluonnokseen sekä osallistunut kaavahankkeen ohjausryhmätyöskentelyyn.

Emme yhtiönä näe tarpeelliseksi antaa lausuntoa strategisesta yleiskaavaluonnoksesta. Osallistumme kuitenkin mielellämme myös jatkossa kaavan valmistelutyöhön kunnan elinkeinotoimen sidosryhmän roolissa.

Vastine: Merkitään tiedoksi. Kiitos hyvästä yhteistyöstä.

3.10 Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo

Rakennettu kulttuuriympäristö

Koska yleiskaava on Mäntsälässä keskustaajamaa ja muutamaa asemakaavoitettua aluetta lukuun ottamatta yksityiskohtaisin kaavamuoto, päätetään myös kulttuuriympäristön suojelu- ja vaalimisratkaisut pitkälti yleiskaavan yhteydessä. Siksi rakennetun kulttuuriympäristön vaalimisen kannalta on erityisen valitettavaa, että Mäntsälän yleiskaavan suunnitteluprosessi on muuntautunut strategisen yleiskaavan laatimiseksi, ja samalla sen kulttuuriympäristörajauksiin, -merkintöihin ja -määräyksiin on tullut (aiempaan luonnokseen verrattuna) useita heikennyksiä.

Yleiskaavatyötä varten laadittu kulttuuriympäristöselvitys antaa hyvän ja monipuolisen kuvan Mäntsälän kulttuuriympäristöistä. Selvityksen kohteiden rajaustapa, jossa tuodaan esille kulttuuriympäristöarvojen ydinalueet ja niitä tukevat tukialueet, poikkeaa hieman valtakunnallisten ja maakunnallisten arvoalueiden esitystavasta. Kulttuuriympäristöjen vyöhykeluokittelu, jossa alueet on eritelty yhtäältä ensisijaisesti kylän luonteeseen (ydinolemuksen) vaikuttaneen tekijän (tai tekijöiden) keskeisenä vaikutusalueena, ja toisaalta osoitettu toissijaisten tekijöiden vaikutusalue, jolla on merkittävyyttä historiallisen ilmiön kuvaajana tai maisemallisen vaikuttavuuden näkökulmasta, antaa museon näkemyksen mukaan hyvät lähtökohdat yleiskaavatasoisen suunnittelun taustaksi ja tueksi, sekä jäsentää kulttuuriympäristöarvojen ja erityispiirteiden huomiointia suunnittelussa. Siksi on valitettavaa, ettei kaavarajauksissa ole lainkaan hyödynnetty Mäntsälän kulttuuriympäristöselvityksen rajauksia, vaikka ne ovat päivitetyimmät ja tarkemmat kuin ylemmän tason kaavatasoissa.

Nyt kaavakartalla on osoitettu ainoastaan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt, mutta ei paikallisia, vaikka kaavakartan kulttuuriympäristömääräyksessä paikalliset arvot mainitaan. Yksittäisistä rakennuksista kaavakartalle on merkitty ainoastaan rakennussuojelulailla suojellut rakennukset.

Kaavaselostuksessa todetaan asianmukaisesti, että alueiden erityispiirteet on huomioitava arvokkaaseen kulttuuriympäristöön tai maisemaan sijoittuvissa suunnitelmissa ja toimenpiteissä. Alueen arvokas rakennuskanta, vanhan kulttuurimaiseman rakenne ja mittakaava sekä viljelymaiseman yhteys tilakeskuksiin tulee säilyttää. Uusien rakennuspaikkojen tulee sijoittua maisemarakenteen reunoille tai liittyä luontevasti olemassa oleviin pihapiireihin. Rakentamistapa tulee sovittaa olemassa olevaan perinteiseen rakennuskantaan sekä maataloustuotannon harjoittaminen ja kehittäminen tulee olla mahdollista. Lisäselvitystarve ja nykyisten selvitysten ajantasaisuus on tarkistettava ja tarpeen mukaan laadittava suunnitellun toimenpiteen laajuutta ja vaikutuksia vastaavat selvitykset. Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävässä kohteissa tulee pyytää lausunto sekä museoviranomaiselta että Uudenmaan ELY-keskukselta.

Mutta tämän selostuskohdan keskeissisältö ei ole valitettavasti välittynyt kaavakarttaan ja kaavakartan kulttuuriympäristömääräykseen. Tämän johdosta kaavakartan kulttuuriympäristömääräyksen kahta ensimmäistä kappaletta tulee muuttaa muotoon;

”Valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaiden rakennettujen kulttuuriympäristöjen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava taajama- tai kyläkuvallisesti arvojen ja rakennuskannan säilyminen, ja sovittava maataloustuotannon tarpeet siten, ettei kulttuuriympäristöjen arvoja heikennetä. Tarkemmassa suunnittelussa ja rakentamisen ohjauksessa tulee laatia ja ottaa huomioon ajantasaiset maiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön inventoinnit. Suojeltuja rakennuksia ei saa purkaa (Alueidenkäyttölaki 127.1 §), eikä niiden ulkoasua muuttaa siten, että niiden kulttuurihistoriallisesti arvokas tai miljöönsä kannalta merkittävä luonne turmeltuu”.

Valtakunnallisesti arvokas kulttuuriiperintö -määräyksessä viimeinen lause tulee muuttaa muotoon; ”Alueelle sijoittuvissa hankkeissa tulee kuulla museoviranomaisia”.

Koska yleiskaava on Mäntsälän kaltaisissa kunnissa pitkälti ainoa kaavaväline kulttuuriympäristön suojelussa, tulee tämän myös välittyä yleiskaavakartalle. Tämän johdosta kulttuuriympäristöselvityksen määrittämät kulttuuriympäristön ydinalueet tulee merkitä kaavakartalle.

Vastine: Yleiskaavakartalle on lisätty Mäntsälän kulttuuriympäristöselvityksen mukaiset kulttuuriympäristöarvojen ydinalueet ”Paikallisesti arvokas kulttuuriympäristö” - kaavamerkinnällä. Maakunnallisesti ja valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristöjen määräyksiä on tarkennettu museon esittämällä tavalla.

Kulttuuriarvojen säilymisen turvaamiseksi Mäntsälän strategisen yleiskaavan 2050 oikeusvaikutteiseen karttakokonaisuuteen kuuluu ”Kulttuuriympäristö” - teemakartta, johon on merkitty kulttuurillisesti arvokkaat kohteet ja esitetty niiden arvoa takaavat ja niitä ohjaavat kaavamerkinnot ja -määräykset.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Arkeologisen kulttuuriperinnön turvaamisen kannalta on valitettavaa, että Mäntsälän yleiskaavan suunnitteluprosessi muuntui strategisen yleiskaavan laatimiseksi, eikä kaavakartassa ole siten esitetty kiinteiden muinaisjäännösten aluerajauksia. Arkeologisen kulttuuriperinnön osalta yleiskaavat ovat tärkein maankäyttöä ohjaava kaavataso, koska niillä ohjataan asemakaavoja ja kuntien sisällä eri alueiden maankäytön päämääriä. Osa Mäntsälän arkeologisesta kulttuuriperinnöstä sijaitsee sellaisilla yleiskaava-alueilla, joita tuskin lähimpien vuosikymmenten aikana tullaan asemakaavoittamaan. Näillä alueilla perinteinen yleiskaava olisi tärkein ja tarkin kaavataso arkeologisen kulttuuriperinnön suojelussa. Mäntsälän strategisessa yleiskaavassa on kiinteät muinaisjäännökset ja muut arkeologiset kulttuuriperintökohteet kuitenkin merkitty kaavakarttaan, tosin pistemäisinä paikkatietoina. Kohteet on myös lueteltu kaavan selitysosassa. Kaavan selitysosassa on myös mainittu, että muinaisjäännösten ja muiden arkeologisten kulttuuriperintökohteiden aluerajaukset löytyvät Museoviraston ylläpitämästä muinaisjäännösrekisteristä.

Strategisen yleiskaavan alueella sijaitseva, muinaismuistolain (295/1963) perusteella rauhoitettu kiinteä muinaisjäännös Sälinkää (Sellinge) 1000022084 on määritelty valtakunnallisesti merkittäväksi arkeologiseksi kohteeksi. Museovirasto on laatinut valtakunnallisesti merkittävien arkeologisten kohteiden (vark) inventoinnin. Valtioneuvosto hyväksyi sen maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi 7.11.2024. Vark-kohteet muodostavat ajallisesti, alueellisesti ja muinaisjäännöstyyppittäin kattavan kuvan maamme arkeologisesta kulttuuriperinnöstä. Kohteiden arvioinnissa on määritelty, mikä on kohteen arkeologinen tai kulttuurihistoriallinen merkitys eli miten hyvin se ilmentää oman aikakautensa ilmiötä, prosesseja ja tapahtumia. Vark-kohteiden säilyminen pyritään turvaamaan kaikissa olosuhteissa. Maankäytön suunnittelun odotetaan tukevan kohteiden suojelua. Kaikkia Suomen kiinteitä muinaisjäännöksiä suojaa myös edelleen muinaismuistolaki.

Sälinkään vark-kohde merkitään strategiseen yleiskaavaan noudattaen ympäristöministeriön asetusta maakunta-, yleis- ja asemakaavojen kaavamääräysten ja kaavakohteiden esitystavasta liitteen nro 1 mukaisesti. Merkinössä voi käyttää rasteroitua alumerkintää tai pistemäistä kohdemerkintää. Kaavamääräyksessä tulee käyttää otsikossa muotona vark-alueen nimeä ja tunnusta: ”Valtakunnallisesti merkittävä arkeologinen kohde Sälinkää (Sellinge) 101220” ja määräyksen tekstinä: ”Alueen osa, jolla sijaitsee muinaismuistolain (295/1963) rauhoittama kiinteä muinaisjäännös Sälinkää (Sellinge) 1000022084. Alueen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen ja muu siihen kajoaminen on muinaismuistolain nojalla kielletty. Aluetta koskevista toimenpiteistä ja suunnitelmista on pyydettävä Keski-uudenmaan alueellisen vastuumuseon lausunto.” Myös kaavaselostukseen tulee lisätä maininta vark-kohteesta.

Lisätietoja vark-kohteista löytyy Museoviraston verkkosivuilta:

<https://www.museovirasto.fi/fi/kulttuuriymparisto/arkeologinen-kulttuuriperinto/valtakunnallisesti-merkittavat-arkeologiset-kohteet-vark>

Vastine: Kaavakartalle ja -selostukseen on lisätty merkintä ja määräys vark-kohteelle, joka on muinaismuistolain (295/1963) perusteella rauhoitettu kiinteä muinaisjäännös Sälinkää (Sellinge) 1000022084.

3.11 Nivos Vesi ja Lämpö Oy

Nivos Vesi ja Lämpö Oy on tutustunut strateginen yleiskaava 2050 luonnokseen ja kirjaa lausuntoonsa seuraavia huomioita:

Pohjavesialueet

Mäntsälässä on 14 pohjavesialuetta, joista vedenhankinnan kannalta tärkeimmät pohjavesialueet ovat Ojalan ja Lukon pohjavesialueet. Ojalan pohjavesialue kuuluu luokkaan 1 ja Lukon luokkaan 1E. Mäntsälässä ei ole muita vedenhankintaan soveltuvia pohjavesialueita. Strategisessa yleiskaavassa tulee kiinnittää erityistä huomiota em. pohjavesialueiden merkittävyyteen. Erityistä huolta herättää yleiskaavaluonnoksen Ojalan pohjavesialueen suunnitellut uudet asuinalueet ja tieyhteydet. Ojalan pohjavesialueella sijaitsee Ojalan vedenottamo, josta tulee lähes puolet mäntsälälaisten tarvitsemasta vedestä. Uudet asuinalueet ja tieyhteydet aiheuttavat riskin pohjaveden laadulle ja määrälle sekä vedenottamon toiminnalle.

Vuosina 2022–2023 Nivos teetti Geologian tutkimuskeskuksella (GTK) Ojalan pohjavesialueen rakenneselvityksen. Selvitys sisältää tarkkaa tietoa pohjavesialueen kalliopinnan korkokuvasta, pohjavedenpinnan tasosta sekä maaperäkerrostumien rakennetta kairauksin, painovoimamittauksin, maatutkauksin ja pohjaveden pinnantietoihin perustuen. Kallio- ja pohjavesipintamallit yhdessä maaperämuodostumien tulkinnan kanssa luovat perustan pohjaveden virtauskuvan hahmottamiselle sekä mm. vedenhankinta-paikkojen ja pohjavesialuerajausten määrittelylle. Tiedot palvelevat myös maankäytön suunnittelua ja pohjavedensuojelua.

Ojalan pohjavesialueella pohjaveden pääasiallinen virtaussuunta on pohjoisesta kohti eteläkaakkoa. Hietastenojaa ympäröivien savikerrostumien alla sijaitsevat vettä läpäisevät lajittuneiden ainesten kerrokset mahdollistavat pohjaveden virtauksen savikerrostumien alapuolella pohjoisemmalla muodostumisalueelta kohti eteläkaakkoa. Pohjavesikerros on paksuin Hietastenojan ympäristössä 10–20 metriä. Vedenhankinnan kannalta otollisimpia alueita ovat ne, joissa pohjavesivyöhykkeen paksuus on suurin ja jonne pohjaveden virtaus suuntautuu. Tällaisia ovat Ojalan pohjavesialueella Hietastenojan lähistöllä sijaitsevat alueet. Yleiskaavaluonnoksessa tälle alueelle on merkitty yleiskaavamerkinnot asuinalue ja uusi asuinalue. Asuinalueet tuleva aivan vedenottamoalueen välittömään läheisyyteen ja vedenhankinnan kannalta kriittisiin alueisiin.

Ojalan pohjavesialueen rakenneselvityksen myötä Uudenmaan ELY-keskus harkitsee pohjavesialuerajausten päivittämistä Ojalan pohjavesialueella ja tarkempia selvityksiä pohjavesialueen eteläosassa ns. Jurvalanpellon alue. Myös tälle alueelle on yleiskaavaluonnoksessa merkitty asuinalue ja uusi asuinalue merkinnät.

Mäntsälän pohjavesialueiden suojelusuunnitelmassa (Ramboll 2013) Ojalan pohjavesialueen toimenpide-ehdotuksissa mainitaan, että kaavoituksella ja rakentamisella ei saa vaarantaa pohjaveden määrän muodostumista pohjavesialueella. Lisäksi suojelusuunnitelmassa todetaan, että vedenottamoiden lähialueet tulisi rauhoittaa rakentamiselta, eikä vedenottamoiden lähialueille tule kaavoittaa uutta asutusta, muuta rakentamista tai uusia maanteitä.

Ojalan pohjavesialueen kokonaispinta-ala on 3,22 km² ja muodostumisalue 1,09 km². Alueen kokonaisuusantoisuudeksi on arvoitu 1500 m³/d. Ojalan vedenottamolta pumpataan keskimäärin 1100 m³/d, joka on lähes puolet Mäntsälän vedenkulutuksesta. Pohjavesialue on luokiteltu riski- ja tila-arviossa: riskialue, huono tila (vesi.fi).

Vuonna 1999 pohjavedessä todettiin tetrakloorieteeniä ja vuonna 2000 alkoi suojapumppaus pohjavesialueella. Vuosien saatossa pohjavesialuetta tutkittiin ja päästölähteeksi osoittautui entinen romuttamon tontti Sälinkään teollisuusalueella. Vuonna 2019 käynnistyi Mäntsälän kunnan, Nivoksen ja ELY-keskuksien yhteishankkeena pilaantuneiden maiden kunnostushanke. Hankkeen aikana puhdistettiin entisen romuttamon kiinteistö ja lisäksi tehtiin paikan päällä tapahtuva pohjaveden kunnostusta (In situ). Hankkeessa saavutettiin tetra- ja

trikloorieteenien summapitoisuuden tavoitearvo mutta vinyylidikloridin tavoitetta ei kaikissa tarkkailupisteessä saavutettu. Huomioitavaa on, että alueen naapurikiinteistöjen puolelle jääneistä pilaantuneista maista ja pohjavedestä voi aiheutua maaperän ja pohjaveden puhdistustarvetta. Ojalan pohjavesialueella jatkuu hankkeen jälkeinen jälkitarkkailu näytteenotoin havaintoputkista.

Ojalan vedenottamolla on jouduttu ajoittain ottamaan pois käytöstä toista kaivoa pohjaveden laatuongelmien vuoksi. Viimeksi syksyllä 2024 toinen vedenottokaivosta on ollut poissa useamman kuukauden ja vedenottamolla on jouduttu ottamaan veden desinfiointissa varmuusklooraus käyttöön UV-desinfiointin rinnalla. On odotettavaa, että tämän kaltaiset laatuongelmat lisääntyvät, kun ilmastomuutoksen myötä kuivuusjaksot ja rankkasateet lisääntyvät.

Yleiskaavaa laadittaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota, siihen ettei pohjavesialueille ja vedenottamoiden läheisyyteen tapahdu rakentamista tai sijoiteta toimintaa, joka vaarantaa pohjaveden laatua ja määrää. Ojalan pohjavesialueella on jo ennestään riskitekijöitä ja toteutuneita riskejä, jotka vaikuttavat pohjaveden laatuun. Kaavoituksella ei kannattaisi lisätä riskejä pohjavesialueella, että voidaan varmistaa vedenhankinta myös tulevaisuudessa.

Mäntsälän kunta on parhaillaan käynnistänyt Mäntsälän pohjavesialueiden suojelusuunnitelman päivittämisen, jossa tarkastellaan kunnan pohjavesialueiden tilaa ja riskitekijöitä. Nivos on laatimassa Ojalan vedenottamoalueelle suoja-alesuunnitelmaan, jossa esitetään suoja-alueiden rajat vedenottamon ja vedenottokaivojen lähi- ja kaukovyöhykkeelle. Suoja-alesuunnitelmassa voidaan esittää myös vedenlaadun turvaamisen kannalta välttämättömiä suoja-alueääräyksiä. Suoja-alesuunnitelman laadinnan yhteydessä harkitaan korvaavan kaivonpaikan tutkimista. Nivos tekee tiiviisti yhteistyötä Mäntsälän kunnan kanssa.

Strategisen yleiskaavan 2050 tavoitteena on Luonnonläheisesti kasvava ja kehittyvä Mäntsälä ja tämän tavoitteen yhtenä toimenpiteenä on turvata pinta- ja pohjavesien laatu hyvällä maankäytönsuunnittelulla. Mäntsälän kunnan strategian yksi kärkitavoitteista on Vastuullinen, kehittävä vire, jossa korostetaan vastuullisuutta maankäytön ratkaisuihin. Uusimaa-kaava 2050 maakuntakaavan päätavoitteissa on Luonnonvarojen ja luonnon kestävä käyttö. Em. tavoitteet antavat pohjan strategisen yleiskaavan pohjavesien suojelulle. Yleissuunnitelmassa tulisi arvioida kokonaisuudessaan kaavan vaikutuksia pohjavesialueisiin ja mitä toimintoja voi ylipäättään sijoittaa pohjavesialueelle vaarantamatta vedenhankinnalle tärkeitä pohjavesivarantoja.

Vastine: Mäntsälän kunta kiittää hyvää yhteistyötä Nivos Vesi ja Lämpö Oy:n kanssa. Ojalan pohjavesialueen rakenneselvitys toimii niin ikään tärkeänä selvityksenä jatkosuunnittelussa ja Ojalan vedenottamoalueen suoja-alesuunnitelma-työssä kunta on tiiviisti mukana. Ojalan pohjavesialueen eteläosaan oli luonnoksessa merkitty laajahko alue uudelle asuinalueelle. Uuden asuinalueen rajausta on korjattu huomioiden Ojalan vedenottamon suoja-alue. Ojalan pohjavesialueen eteläosaan on lisätty merkintä maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityistä ulkoilun ohjaustarvetta.

Teollisuusalueet

Sälinkääntien teollisuusalue on kaavassa merkitty työpaikka-alueeksi, joka sijaitsee Ojalan pohjavesialueella. Teollisuusalue aiheuttaa riskiä pohjavedelle ja alueella on jo toteutuneita riskejä pohjavedelle (entisen romuttamon tontti). Yleiskaavan laadinnassa on hyvä harkita, millaista toimintaa teollisuusalueelle sijoittuu tai voidaanko vaihtoehtoisesti miettiä mihin muuhun tarkoitukseen alue soveltuisi. Yleiskaavan merkinnöissä ja määräyksissä mainitaan, että alueelle voisi sijoittua esim. auto-, rauta-, huonekalu-, puutarha- ja maatalouskauppaa. Riskinä on, että autokaupan yhteydessä on korjaamo- tai pesutoimintoja, jotka tuovat riskiä pohjavesille polttoaine- ja kemikaalipäästöjen muodossa.

Vastine: Sälinkääntien teollisuusalueen osalta kaavamerkintä ja määräys on muutettu Ojalan pohjavesialue huomioiden.

Vesihuoltoverkosto

Mattilan alueen kaavoituksessa on huomioitava alueen läpi kulkeva olemassa oleva vesihuoltolinja. Pohjoisen teollisuusalueen aluevarauksen ja moottoritien länsipuolen teollisuusalueiden aluevarausten vesihuolto on erittäin kallista järjestää. Kustannustehokkuus vesihuollon rakentamisessa on huomioitava pohjoisella teollisuusalueella ja moottoritien länsipuolisilla teollisuusalueilla.

Nykyinen vesihuoltoverkoston kapasiteetti ei todennäköisesti riitä uusien asuinalueiden käyttöön, mikä on otettava huomioon alueiden vesihuollon suunnittelussa.

Vastine: Merkitään tiedoksi jatkosuunnittelua varten.

Huomiot selostuksen teksteihin

Nivos Oy -> korjaa: Nivos Vesi ja Lämpö Oy

Energia- ja vesihuolto (sivu 82)

Strategisessa yleiskaavassa ei esitetä muutoksia nykyisiin kunnallistekniikka-alueisiin. Sen sijaan nykyiset voimalinjat, kaasujohdot ja vesihuollon toiminta-alueet on osoitettu kaavakartassa.

Vesihuollon toiminta-alueita ei ole esitetty kaavakartassa. Nivoksen vesihuollon toiminta-alue on tällä hetkellä päivityksessä.

Vastine: Nivos Vesi ja Lämpö Oy:n nimi korjattu kaavaselostukseen. Vesihuollon toiminta-alueita ei ole tarkoituksenmukaista esittää kaavakartassa.

Vesihuollon toiminta-alueet (sivu 84–85)

Haja-asutusalueella toimii viisi yksityistä vesiosuuskuntaa: Levanto, Hirvihaara, Suoni, Mustijoki ja Korku. Lisäksi Saaren kylässä toimivalla Keski-Uudenmaan ammattioppilaitoksella (KEUDA) on oma vesihuoltolaitos. Sälinkään aiempi vesiosuuskunta verkostoineen siirtyi liiketoimintakaupan myötä Nivos Oy:lle v. 2020 alussa.

Listauksesta puuttuu Sääksjärven vesiosuuskunta. On hyvä huomioida, että vesiosuuskunnista Suoni ja Mustijoki toimivat sekä Mäntsälän että Pornaisten kuntien alueella.

Osuuskunnat johtavat jätevedet joko Mäntsälän Veden tai Pornaisten kunnan vesihuoltolaitoksen verkostoon.

Osuuskunnat Korku, Hirvihaara ja Sääksjärvi johtavat jätevedet Nivos Vesi ja Lämpö Oy:n jätevesiviemäriin ja Osuuskunnat Suoni ja Mustijoki johtavat jätevedet Pornaisten kunnan vesihuoltolaitoksen jätevesiviemäriin.

Ohkolan-Hyökännummen taajaman jätevedet on viemäroity Tuusulan kunnan viemäriin ja siitä edelleen meriviemäriä pitkin Viikinmäen jätevedenpuhdistamoon.

Ohkolan-Hyökännummen taajaman jätevedet on viemäroity Tuusulan kunnan viemäriin ja siitä edelleen viemäriverkostoa pitkin Viikinmäen jätevedenpuhdistamoon.

Hulevedet on pyrittävä imeyttämään kiinteistökohtaisesti. Veden luontainen kiertokulku muuttuu taajamissa tiiviin rakentamisen myötä. Tällöin vesi ei pääse imeytymään maahan vettä läpäisemättömän pinnan läpi, minkä vuoksi hulevesiä joudutaan ohjamaan viemäriverkostoon.

Tällöin vesi ei pääse imeytymään maahan vettä läpäisemättömän pinnan läpi, minkä vuoksi hulevesiä joudutaan ohjaamaan hulevesiviemäriverkostoon.

Vastine: Edellä mainitut asiavirheet on korjattu kaavaselostukseen.

3.12 Tuusulan kunta

Tuusulan valtuusto on hyväksynyt vuonna 2023 Linjatien rajautuvan Joenrannan asuinalueen asemakaavan. Asemakaavassa on osoitettu lähivirkistysaluetta uuden asuinalueen kaakkois- ja luoteispuolelle. Lisäksi lähivirkistysalueille on merkitty sijainniltaan ohjeellisia ulkoilureittejä kohti Hyökännummea. Ulkoilureitit on merkitty myös Kellokosken oikeusvaikutteiseen osayleiskaavaan. Hyökännummen asuinalueiden laajentuessa näiden yhteyksien jatkuminen kuntarajan yli tulisi huomioida. Kellokosken ja Hyökännummen viher- ja virkistysverkostoa tulisikin käsitellä yhtenä kokonaisuutena. Kokonaisuuden hahmottamista helpottaisi esimerkiksi kaavaselostukseen lisättävä kuva kuntiemme yleiskaava/asemakaavayhdistelmästä.

Kellokosken suuralueella asuu noin 4900 asukasta. Kunnan väestösuunnitteen mukaan vuonna 2047 suuralueen väestömäärä on 5659 asukasta. Lainvoimainen Kellokosken osayleiskaava mahdollistaa myös suuremman kasvun. Mäntsälän strateginen yleiskaavaluonnos mahdollistaa Hyökännummen suhteellisen suuren kasvun kaavaselostuksen taulukon 3 mukaan. Mikäli Hyökännummen ja taajamaa ympäröivän haja-asutusalueen kasvu on suurta, voi se vaikuttaa Tuusulan palveluihin, esimerkiksi Kellokosken yläkouluun. Mäntsälän strategisen yleiskaavan varanto ja tuleva hallittu kasvu tukevat Kellokosken taajaman palvelujen kehittämistä ja kunnan raja-alueen elinvoimaisuutta. Mutta ilman selkeitä haja-asutuksen kehittämisen periaatteita, tämä voi olla vaikeaa. Hajarakentamisen mahdollista maksimimäärää ja sen toteutumisen vaikutuksia voisi olla hyödyllistä miettiä kaavan vaikutusten arvioinnin yhteydessä.

KUUMA-seudulle on tullut useita aurinkovoimalakyselyitä. Mikäli aihetta tarkastellaan Mäntsälän strategisessa yleiskaavassa ja laajoja paneelialueita ajatellaan sijoittuvan kuntarajan tuntumaan, toivomme kuntiemme välillä tehtävän yhteistyötä.

Edettäessä strategisesta yleiskaavoituksesta yksityiskohtaisempaan suunnitteluun tulee Hyökännummen alueelle ja Ohkolantien käytävään sijoittuvan kaavoituksen yhteydessä tarkastella maankäytön lisäysten tuottamaa liikennekuormitusta, Kellokosken paikallisella väylästä sekä Kellokosken kautta Järvenpään suuntaan kulkevalla väylästä. Kaavojen vaikutuksia tarkasteltaessa turvallisen liikenneympäristön ja kestävästi liikkumisen toteutumisedellytykset ja -mahdollisuudet myös Tuusulan kunnan puolella tulee varmistaa yhteistyössä Tuusulan kunnan kanssa.

Tuusulan kunta pitää tärkeänä jalankulun ja pyöräilyn osoitettua yhteystarvetta Linjatien varrella. Linjatien kehittämisessä on kuitenkin tunnistettu haasteita. Tuusulan kunta esittää, että Linjatien kehittämisestä pidetään kuntien välinen neuvottelu ennen Mäntsälän yleiskaavan viimeistelyä.

Edettäessä strategisesta yleiskaavoituksesta yksityiskohtaisempaan suunnitteluun, tulee taata sujuvat ja turvalliset liikenne- sekä kävelyn ja pyöräilyn yhteydet Hyökännummen ja Kellokosken keskustan välillä. Tuusulan kunta on kehittänyt Kellokosken liikenneverkkoa ja yksi painopistealue on edelleen jalankulun ja pyöräilyn olosuhteiden parantaminen. Kunta toteaa, että Linjatien jalankulku- ja pyöräilyväylä (Mt 11671 Linjatien jkp-tie välille mt 1456 (Vanha valtatie) - mt 140 (Vanha Lahdentie)) on oleellinen. Tuusulan kunta

katsoo, että hanketta tulee edistää Tuusulan, Mäntsälän ja Järvenpään yhteistyönä maantieviranomaisen kanssa. Toteutuessaan hanke mm. parantaa alueen houkuttelevuutta mm. asumisen näkökulmasta sekä avaa uuden pyöräily-yhteyden Järvenpään Haarajoen asemalle, johon on 5–6 km matka Hyökännummen kaakkoisosista.

Vastine: Mäntsälän kunta on vuonna 2025 käynnistänyt yhdessä Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa kestävän ja turvallisen liikkumisen suunnitelman päivityksen. Työn on tavoitteena valmistua vuoden 2025 loppuun mennessä ja siinä esitetään kestävästä liikkumisesta edistäviä toimenpiteitä sekä kunnan katuverkolla että valtion tieverkolla.

Linjatien jalankulun ja pyöräilyn väylän yhteystarve on tunnistettu ja sitä on esitetty jo aiemmassa vuonna 2014 laaditussa Mäntsälän liikenneturvallisuuksuunnitelmassa. Toimenpiteitä Linjatien jalankulun ja pyöräilyn toteuttamiselle ei ole toistaiseksi tehty. Mantsala Raportteja 7 2014.pdf Toimenpide 53 (Liite 1, s.3/4 ja Liite 2, s. 3/5)

Mäntsälän kunta kiittää Tuusulan kuntaa käynnistyneestä yhteistyöstä Linjatien kehittämisen osalta. Vuoden 2025 alussa Tuusulan kunta on ottanut ELY-keskukselta kaduksi Linjatien Ohkolantien länsipuolista maantietä noin 1,3 km pituiselta matkalta Joentaan asemakaavaproessin yhteydessä. Kaduksi otetun tieosuuden maantien ojat ovat osittain Mäntsälän kunnan alueella ja kunnat ovat yhdessä laatineet kaduksiottosopimuksen, johon on kirjattu muun muassa Mäntsälän kunnalle jyvittävistä kunnossapidon kustannuksista (ojien niitot tms.), sillä kyseisen Linjatien katualueen kunnossapidosta vastaa Tuusulan kunta.

Linjatien itäosan kehittämisen osalta Ohkolantieltä maantien 140 suuntaan Mäntsälän kunta on avoin yhteistyölle Tuusulan kunnan, Järvenpään kaupungin ja Uudenmaan ELY-keskuksen osalta. Jalankulun ja pyöräilyn yhteyksien ja kuntien välisen liikennejärjestelmän kehittäminen nähdään merkittävänä tavoitteena Hyökännummen asemakaava-alueen ja Mäntsälän yleiskaavan osalta.

Kellokosken ja Hyökännummen asemakaava-alueiden sekä esimerkiksi viher- ja virkistysverkoston toimivuus varmistetaan tarkemmassa asemakaavatasoisessa suunnittelussa.

Aurinkovoimaloiden lainsäädäntö on kaavaa laadittaessa muutostilassa suurelta osin alueidenkäyttölain osalta, minkä vuoksi laajoja aurinkopaneelikenttiä ei ole tarkasteltu kaavaratkaisussa.

3.13 Mäntsälän Rotaryklubi Oy

Mäntsälä Rotaryklubi ry kiittää saamastaan lausuntopyynnöstä koskien Mäntsälän strategista yleiskaavaluonnosta.

Mäntsälän Rotaryklubi, jonka jäsenistöön kuuluu sekä elinkeinoelämän että julkishallinnon edustajia, on hallituksessaan käsitellyt luonnoksen ja toteaa seuraavaa.

Liikenneyhteydet ja saavutettavuus ovat tärkeitä sekä elinkeinoelämälle että kuntalaisille.

Luonnoksessa on kiitettävästi nostettu esiin Kehä V:n, eli VT25:n ja KT55:n merkitys kunnan elinkeinoelämän ja työpaikkaomavaraisuuden kannalta.

Kuten luonnoksessa myös todetaan, on VT25 ja KT55 määritelty vuoden 2024 kesällä voimaan tulleessa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU 2024/21679) osaksi TEN-T-verkkoa, joten väylän perusparannukseen tultaneen investoimaan lähivuosina.

On myös oletettavaa, että Kehä V muuttuu (ainakin osin) nelikaistaiseksi tarkastelujakson 2050 loppuun mennessä.

Esitämme, että ko. väylän merkitystä korostetaan ja sen kasvuun varaudutaan Mäntsälän strateginen yleiskaava 2050:ssä.

Ehdotamme myös, että jatkossa ko. väylää kehitetään yhtenäisellä Kehä V nimellä ja nimi jalkautetaan liikennemerkein väylälle.

Vastine: Mäntsälän kunta kiittää Mäntsälän Rotaryklubi Oy:tä näkemyksistä Valtatien 25 ja Kantatien 55 merkityksen korostamisesta kunnan elinkeinoelämän ja työpaikkojen saavutettavuuden osalta. Yleiskaavassa on tunnistettu TEN-T-verkon valtakunnallinen merkitys ja vaikutukset erityisesti valtatie 25 liikennejärjestelyiden osalta.

Valtatie 25 ja kantatie 55 ovat osa valtion hallinnoimaa maantieverkkoa ja niiden tienpitäjänä toimii Uudenmaan ELY-keskus. Mäntsälän kunta osallistuu liikennejärjestelmän kehittämiseen yhdessä tienpitäjän kanssa ja on muun muassa laatinut yhdessä ELY-keskuksen ja naapurikuntien kanssa Valtatien 25 aluevaraussuunnitelman Mäntsälän kunnan ja Hyvinkään kaupungin välille sekä Kantatien 55 kehittämisselvityksen Mäntsälästä Porvooseen. Näissä selvityksissä on pyritty ottamaan huomioon elinkeinoelämän tarpeet sekä liikenneturvallisuuden edistämistarpeet muun muassa maanteiden liittymien ja muiden liikennejärjestelyiden osalta Mäntsälän kunnan alueella, jotka Mäntsälän strategisessa yleiskaavassa on huomioitu.

Mäntsälän strategisessa yleiskaavassa 2050 tehdyt selvitykset on huomioitu erityisesti osoittamalla Valtatien 25 osalta eritasoliittymätarpeita, Kantatien 55 liittymien kehittämistarpeita sekä joukkoliikenteen ja kävelyn ja pyöräilyn yhteystarpeita olemassa oleville ja maankäytön osalta kehittyville työpaikka-alueille. Tällä varaudutaan alueen maankäytön kehittämiseen ja liikennemäärien volyymeihin.

Jatkuvaa työtä maanteiden kehittämisen ja elinkeinoelämän saavutettavuuden osalta tehdään yhdessä valtion edustajien kanssa että muissa sidos- ja yhteistyöryhmissä, muun muassa HSL:n liikennejärjestelmäryhmässä ja KUUMA-seudun yhteistyöryhmissä.

Maanteiden liikennemerkeistä ja nimestä vastaa valtio tienpitäjänä (Uudenmaan ELY-keskus). Mäntsälän strategisessa yleiskaavassa käytetään voimassa olevan maakuntakaavan terminologiaa ja nimityksiä.

Mäntsälän kunta huomioi Mäntsälän Rotaryklubi Oyn kannanoton Kehä V -nimityksen osalta sekä pyrkii edistämään nimen jalkauttamista seudun yhteistyöryhmissä.

3.14 Lapsi- ja perheasiainneuvosto

Lausunto on käsitelty Lapsi- ja perheasiainneuvoston kokouksessa 9.1.2025.

Lasten ja perheiden asioiden esille tuominen yhtenä läpileikkaavana teemana puuttuu. Lapsi- ja perheasiainneuvosto näkee tärkeänä lapsivaikutusten arvioinnin tekemisen yleiskaavan 2050 edetessä.

Kylillä emätilan periaatteen poistumisen neuvosto näkee hyvänä asiana. Tämä mahdollisesti houkuttelee lapsiperheitä rakentamaan kyläkeskuksiin. Kylillä on tärkeää huomioida kevyen liikenteen turvallisuus, esim. kevyen liikenteen väyliä tai leveitä pientareita ja katuvalaistusta rakentamalla. Suunnittelussa on tärkeää huomioida lasten turvallinen kulkeminen kouluun.

Julkisen liikenteen vähäisyys vaikuttaa yksityisautoilun välttämättömään käyttämiseen, jolla on haitallisia ilmastovaikutuksia. Julkisen liikenteen kehittämistä tulisi kaavallisesti edistää.

Yksityisen ja julkisen uudisrakentamisen yhteydessä on tärkeää säilyttää luonnonläheisyys ja rakentamisen väljyys.

Uimahallin merkitys on tärkeää kokonaishyvinvoinnin vahvistumisessa ja lasten uimataidon oppimisessa. Merkityksellistä on myös muiden liikuntapaikkojen kehittäminen koko kunnan alueella, myös kyläkeskuksissa. Koulujen ympäristössä ulkoilureitit ja talviurheilumahdollisuudet lisäävät lasten ja perheiden liikkumista.

Vastine: Mäntsälän kunta on vuonna 2025 käynnistänyt yhdessä Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa kestävän ja turvallisen liikkumisen suunnitelman päivityksen. Työ valmistuu vuoden 2025 loppuun mennessä ja siinä esitetään kestävää liikkumista edistäviä toimenpiteitä sekä kunnan katuverkolla että valtion tieverkolla.

Jalankulun ja pyöräilyn yhteystarpeita Mäntsälän kyläkeskuksista on tunnistettu ja esitetty jo aiemmassa vuonna 2014 laaditussa Mäntsälän liikenneturvallisuussuunnitelmassa. [Mantsala Raportteja 7 2014.pdf](#)

Vuoden 2025 kestävän ja turvallisen liikkumisen suunnitelman lisäksi kunnassa on aktiivinen liikenneturvallisuustyöryhmä, joka yhdessä valtion tienpitäjän, Liikenneturvan sekä eri hallintokuntien ja sidosryhmien kanssa pyrkii parantamaan kunnan liikenneturvallisuutta erilaisin infrastruktuurin toimenpitein sekä liikennekasvatuksen osalta, jotta eri liikkujaryhmien tarpeet ja liikenneturvallisuus tulisivat huomioiduiksi. Myös lapsi- ja perheasiainneuvosto on saanut nimittää edustajansa työryhmään.

Mäntsälän kunta on vuonna 2025 käynnistänyt Liikenne- ja viestintävirasto Traficomien liikkumisen ohjauksen valtionavustuksella Kutsupohjaisen joukkoliikenteen mahdollisuudet maaseutumaisessa ympäristössä, Pilotti: Mäntsälä -hankkeen, jossa selvitetään millainen rooli toivotulla kutsupohjaisella joukkoliikenteellä olisi matkustajan näkökulmasta ja voisiko esimerkiksi lapset ja nuoret hyödyntää kutsuliikennettä kylien ja kirkonkylän välillä. Tarkoituksena on selvittää, miten maaseutumaisessa ympäristössä toimiva kutsupohjainen palvelu täydentäisi parhaiten nykyistä joukkoliikenteen tarjontaa ja olisi riittävän ketterä ja muokattavissa erilaisiin kylä- ja liikkujatarpeisiin nähden, jotta kestävät kulkutavat olisivat kilpailukykyisiä autoliikenteen kanssa.

Mäntsälä haluaa tarjota asukkailleen sujuvat yhteydet liikkua lähiympäristössä sekä mahdollistaa kunnan saavutettavuuden kyläkeskusten ja kirkonkylän välillä. Laaditun kuntastrategian (KV 13.12.21) taustana ja tahtotilana on, että liikkuminen Mäntsälässä olisi mahdollista kestävästi sekä asukkaiden että ympäristön näkökulmasta.

3.15 Helsingin seudun ympäristöpalvelut

Toimeksi saaneena kiitän saamastamme lausuntopyynnöstä ja ilmoitan, että HSY ei anna lausuntoa Mäntsälän strategisen yleiskaavan 2050 luonnoksesta.

Vastine: Merkitään tiedoksi.

3.16 Askolan kunta

Elinympäristölautakunta päättää, ettei sillä ole huomautettavaa Mäntsälän kunnan strategisen yleiskaavan 2050 luonnoksesta.

Vastine: Merkitään tiedoksi.

3.17 Mäntsälän nuorisovaltuusto

Mäntsälän nuorisovaltuustolla ei ollut lausuttavaa Mäntsälän strategiseen yleiskaava 2050 luonnokseen, mutta toivoo heidän äänensä kuulemista jatkotoimenpiteissä.

Vastine: Tarkemmassa suunnittelussa eli asemakaavoituksessa ja erilaisissa kunnan kehittämishankkeissa on eri suunnitteluvaiheissa mahdollisuuksia osallistua, ja Mäntsälän kunta kokee tärkeäksi kuulla nuorten ääntä ja saada evästyttä, näkemyksiä ja ideoita tulevaisuuden Mäntsälän kehittämiseen.

3.18 Kymenlaakson Sähköverkko Oy

Liitteenä verkkokartta, jossa vihreällä esitetty 20 kV ja punaisella 110 kV johdot. Kaavassa on huomioitu meidän 110 kV voimajohtomme, joten meillä ei ole kaavasta lausuttavaa.

Vastine: Merkitään tiedoksi.

3.19 Pornaisten kunta

Kunnanhallitus toteaa, ettei sillä ole huomautettavaa Mäntsälän kunnan strategisen yleiskaavan 2050 luonnoksesta.

Vastine: Merkitään tiedoksi.

3.20 Vammaisneuvosto

Lausunto on käsitelty vammaisneuvoston kokouksessa 11.12.2024.

Viheralueiden ja viherkaistojen ylläpitäminen ja lisääminen koettiin hyvinvointia ja terveyttä edistävänä. Viher- ja puistoalueita tulisi kehittää ja ne tulee rakentaa esteettömiksi. Viherkaistoja tulee säästää ja lisätä asuinalueiden oheen. Kestävän kehityksen ajatus, luonnon huomioiminen kasvun edetessä.

Julkisen liikenteen lisääminen on tärkeää ja sen kaluston täytyy olla esteetöntä. Kevyenliikenteen väylien lisääminen huomioi kestävän kehityksen sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen. Kevyenliikenteen väylien tulee olla riittävän leveitä, jotta ne ovat esteettömiä.

Meluhaittojen ehkäisy ja vähentäminen on tärkeää asukkaiden terveyden kannalta. Erityisen tärkeää se on erityisherille.

Vastine: Mäntsälän strategista yleiskaavaa koskevat terveellinen ja turvallinen elinympäristö aihekokonaisuuteen sisältyvät tavoitteet, jossa ehkäistään melusta, tärinästä ja huonosta ilmanlaadusta aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja.

Kaavaratkaisun lisäksi Mäntsälän kunta on vuonna 2025 käynnistänyt yhdessä Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa kestävän ja turvallisen liikkumisen suunnitelman päivityksen. Työ valmistuu vuoden 2025 loppuun mennessä ja siinä esitetään kestävää liikkumista edistäviä toimenpiteitä sekä kunnan katuverkolla että valtion tieverkolla.

Jalankulun ja pyöräilyn yhteystarpeita Mäntsälän kyläkeskuksista on tunnistettu ja esitetty jo aiemmassa vuonna 2014 laaditussa Mäntsälän liikenneturvallisuussuunnitelmassa. [Mantsala Raportteja 7 2014.pdf](#) Vuoden 2025 kestävän ja turvallisen liikkumisen suunnitelman lisäksi kunnassa laaditaan esteettömyyden erityistason alueiden suunnitteluohje, jotta ikäihmisten ja liikkumis- ja toimimisehdojen tarpeet ja liikenneturvallisuus jalankulkuväylillä tulisivat huomioiduiksi.

Mäntsälän kunta on vuonna 2025 käynnistänyt Liikenne- ja viestintävirasto Traficomien liikkumisen ohjauksen valtionavustuksella Kutsupohjaisen joukkoliikenteen mahdollisuudet maaseutumaisessa ympäristössä, Pilotti: Mäntsälä-hankkeen, jossa selvitetään millainen rooli toivotulla kutsupohjaisella joukkoliikenteellä olisi matkustajan näkökulmasta. Tarkoituksena on selvittää, miten maaseutumaisessa ympäristössä toimiva kutsupohjainen palvelu täydentäisi parhaiten nykyistä joukkoliikenteen tarjontaa ja olisi riittävän ketterä ja muokattavissa erilaisiin kylä- ja liikkujatarpeisiin nähden, jotta kestävät kulkutavat olisivat kilpailukykyisiä autoliikenteen kanssa.

Mäntsälä haluaa tarjota asukkailleen sujuvat yhteydet liikkuu lähiympäristössä sekä mahdollistaa kunnan saavutettavuuden kyläkeskusten ja kirkonkylän välillä. Laaditun kuntastrategian (KV 13.12.21) taustana ja tahtotilana on, että liikkuminen Mäntsälässä olisi mahdollista kestävästi sekä asukkaiden että ympäristön näkökulmasta.

Vuoden 2025 kestävän ja turvallisen liikkumisen suunnitelman lisäksi kunnassa on aktiivinen liikenneturvallisuustyöryhmä, joka yhdessä valtion tienpitäjän, Liikenneturvan sekä eri hallintokuntien ja sidosryhmien kanssa pyrkii parantamaan kunnan liikenneturvallisuutta erilaisin infrastruktuurin toimenpitein sekä liikennekasvatuksen osalta, jotta eri liikkujaryhmien tarpeet ja liikenneturvallisuus tulisivat huomioiduiksi.

3.21 Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) on tutustunut yllä mainittuun lausuntopyyntöönne. Tukes antaa lausuntonsa kemikaaliturvallisuuslain-säädännön näkökulmasta (390/2005).

Tukes muistuttaa, että kaavoituksessa ja rakentamisen ohjaamisessa huomioidaan olemassa olevat ja mahdollisesti suunnitelmissa olevat kemikaaleja käsittelevät ja varastoivat laitokset sekä laitosten mahdollisten onnettomuuksien vaikutukset.

- Tukes suosittelee tontille, jossa on tai jolle suunnitellaan sijoitettavaksi laajamittainen kemikaalilaitos, kaavamerkinnäksi T/kem tai kaavamääräyksissä mainintaa kaavan soveltuvuudesta kemikaalilaitokselle.
- Rakentaminen Tukesin valvonnassa olevien kemikaalien käsittelyä ja varastointia harjoittavien laitosten läheisyydessä saattaa asettaa erityisvaatimuksia alueiden käytölle ja rakentamiselle (esim. sijoittuminen, ilmanvaihdon suunnittelu, sisälle suojautuminen, evakuointi).
 - Erytishuomiota tulee kiinnittää ns. herkkiin kohteisiin, koska niiden kohdalla etäisyysvaatimukset ovat tiukemmat kuin esim. teolliselle toiminnalle. Herkkiä kohteita ovat esim. hoitolaitokset, terveyskeskukset, ostoskeskukset, koulut, päiväkodit, kokoontumistilat ja -alueet sekä asuinalueet, liikenteen solmukohdat ja muut kohteet, joissa voi samanaikaisesti olla suuri joukko ihmisiä ja joista poistuminen tai joissa suojautuminen voi olla onnettomuustilanteissa erityisen hankalaa.
- Tukesin valvonnassa oleville kemikaalikohteille on määritetty ns. konsultointivöhykkeet. Konsultointivöhykkeellä tapahtuvista kaavoitusmuutoksista tai merkittävämmästä rakentamisesta (esim. herkätkohteet) pyydetään lausunto Tukesilta ja pelastusviranomaiselta.
 - Lisätietoa ja linkki konsultointivöhykelistaan:
(<https://tukes.fi/teollisuus/maankaytonsuunnittelu>)
- Tukes muistuttaa, että Tukesin valvontakohteissa ja konsultointivöhykkeissä voi tapahtua muutoksia.
- Maakaasuputkistot: Maakaasun korkeapaineiset siirtoputkistot ovat löydettävissä Gasgridin karttapalvelusta: <https://puhti-2022.gasgrid.fi/sw-public/>
- Bio- ja kiertotalous: Tukes muistuttaa, että bio- ja kiertotalouskohteet (esim. biokaasun varastointi, kemikaalijätteen käsittely) saattavat edellyttää Tukesin kemikaaliturvallisuuslupaa tai ilmoitusta pelastusviranomaiselle (390/2005). Kaavan tulee olla soveltuva. Tukes arvioi lupakäsittelyssään laitoksen sijoittamisen edellytykset huomioiden mahdollisten onnettomuuksien seuraukset ja ulottumisen laitosalueen ulkopuolelle.
- Vetylaitokset ja tankkausasemat, datakeskukset: Toiminta saattaa edellyttää Tukesin kemikaaliturvallisuuslupaa tai ilmoitusta pelastusviranomaiselle (390/2005). Katso edellinen kohta.
- Tuulivoimalat: Lähtökohtainen suojaetäisyys tuulivoimalasta tuotantolaitokseen on 600 m. Jos etäisyys on lyhyempi, tulee tehdä selvitys tuulivoimalan turvallisesta sijoittamisesta. Arvioinnissa huomioitava mm. tornin kaatuminen, lapojen irtoaminen, jään kertyminen ja irtoaminen sekä tulipalo.
- Pienydinvoima: STUK on ydinvoimalaitosten keskeisin viranomainen. Toiminta saattaa edellyttää myös Tukesin kemikaaliturvallisuuslupaa (390/2005) tai ilmoitusta pelastusviranomaiselle (390/2005).
- Palo- ja pelastusturvallisuuden (Pelastuslaki 379/2011) asiantuntijana toimii pelastusviranomainen. Pelastusviranomainen toimii vähäistä kemikaalien käsittelyä ja varastointia harjoittavien laitosten valvontaviranomaisena (390/2005).
- Kaava-aineiston vaikutustenarvioinnissa olisi hyvä huomioida laajamittaista kemikaalien käsittelyä ja varastointia harjoittavat yritykset.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

- Valtakunnallisissa alueidenkäyttötavoitteissa (VATpäätös14.12.2017_FI.pdf (ymparisto.fi)), on myös onnettomuusvaarallista toimintoja ja laitoksia koskevia alueidenkäyttötavoitteita. Valtakunnalliset

alueidenkäyttö-tavoitteet ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää. Onnettomuusvaarallisten kohteiden sijoittamista koskevat tavoitteet ovat:

- Haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille jätetään riittävän suuri etäisyys tai riskit hallitaan muulla tavoin.
- Suuronnettomuusvaaraa aiheuttavat laitokset, kemikaaliratapihat ja vaarallisten aineiden kuljetusten järjestelyratapihat sijoitetaan riittävän etäälle asuinalueista, yleisten toimintojen alueista ja luonnon kannalta herkistä alueista.

Tiedoksi:

- Vedyn käsittelyn ja varastoinnin turvallisuudesta löytyy lisätietoa: Vedyn käsittelyn ja varastoinnin turvallisuus | Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)
- Lisätietoa tuotantolaitoksen sijoittamisesta Tukesin oppaassa "Tuotantolaitoksen sijoittaminen": Kemikaalilaitokset - ohjeet ja oppaat | Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) Opas päivitettävänä. Tukes tiedottaa oppaan valmistumisesta verkkosivuillaan.
- Aurinkosähköjärjestelmistä ja turvallisuudesta löytyy lisätietoa: <https://tukes.fi/aurinkosahkojarjestelmat>

Vastine: Kaavaselostuksen kohtaan 6.3 Vaikutukset ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön on lisätty kappale "Kemikaalien käsittely ja varastointi". Kaava-aineiston vaikutustenarvioinnissa on huomioitu yleisesti laajamittaiset kemikaalien käsittelyä ja varastointia harjoittavat yritykset seuraavasti

Tarkemmassa suunnittelussa (osayleis- / asemakaavoitus) mahdollisen laajamittaisemman kemikaalilaitoksen ollessa kyseessä tutkitaan joko T/kem kaavamääräystä tai alueen kaavamääräyksessä mainintaa kaavan soveltuvuudesta kemikaalilaitokselle ja tehdään sille tarkoituksenmukaiset tarkastelut sijoittumisen edellytyksistä sekä vaikutusten arvioinnit.

3.22 Museovirasto

Museoviraston ja alueellisten vastuumuseoiden välisen työnjaon mukaisesti Helsingin kaupunginmuseo Keski-Uudenmaan alueellisena vastuumuseona vastaa lausunnon antamisesta.

Vastine: Merkitään tiedoksi.

3.23 Hausjärven kunta

Hausjärven kunta kiittää mahdollisuudesta lausua Mäntsälän strategisen yleiskaavan 2050 luonnoksesta. Hausjärven kunnalla ei ole luonnosaineistosta huomautettavaa.

Vastine: Merkitään tiedoksi.

3.24 Tekninen ja elinvoimalautakunta

Kuntakehityspalvelut on esitellyt yleiskaavaluonnosta kuntateknikka- sekä yhteiset-tulosalueelle pidetyissä työpajoissa. Tekninen ja elinvoimalautakunnan päättävällä alaisuudessa olevien tehtävien osalta palvelualue on tullut kuulluksi ja huomioiduksi kiitettävästi esitetyssä luonnoksessa. On merkittävää, että yleiskaavamerkinnot mahdollistavat asuinalueiden laajentumisen ja edelleen väestönkasvun niin Kirkonkylässä, kuin Hyökännummen nykyisen asemakaava-alueen ympäristössä. Kaavaluonnoksessa on huomioitu uusien elinkeinoalueiden mahdollistaminen sekä olemassa olevien laajentuminen. Elinkeinoaluevaraukset on sijoitettu perustellusti esitettyihin sijainteihin. Mahdolliset olemassa olevasta katuverkosta erillään olevat teollisuuden ja varastoinnin reservialueet-merkinnällä olevat alueet sijaitsevat etäällä nykyisistä taajamista. Niiden jatkosuunnittelun sekä toteuttamisen päätännässä on huomioitava alueiden valtakunnallisen tieverkon liittymien ja katujen investointien sekä kunnossapidon kustannusvaikutukset.

Kunnan vastuulla oleva infran laajentaminen olemassa olevaan katuverkkoon on kustannustehokasta investointi- että myös kunnossapitovaiheessa. Tulevassa taloussuunnittelussa tulee huomioida asemakaava-alueiden laajentumisen aiheuttamat kustannusvaikutukset investointien osalta ja käyttötaloudessa kunnossapidon osalta. Erityisesti mahdolliset olemassa olevasta katuverkosta erillään olevat teollisuuden ja varastoinnin reservialueet-merkinnällä olevat alueet sijaitsevat etäällä nykyisistä asemakaava-alueista ja niiden jatkosuunnittelun sekä toteuttamisen päätännässä on huomioitava liittymien ja katujen vaikutukset kunnan investointeihin sekä käyttötalouteen. Sama pätee muihinkin mahdollisiin uusiin nykyisistä taajamista erillisiin asemakaava-alueisiin.

Virkistysalueet sekä ohjeelliset ulkoilureitit on huomioitu riittävällä tasolla huomioiden yleiskaavan strateginen luonne.

Lisäksi kaavaselostuksen kohdassa 3.7.

Hinkuverkostosta todetaan, että kunta on sitoutunut vähentämään vuoteen 2030 mennessä kasvihuonekaasupäästöjä 80 % vuoden 2007 tasosta ja olemaan hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä, vaikka kv 13.6.2022 §56 on todennut, että HINKU- kunnaksi liittyminen ei tuo sitovia velvoitteita eikä sanktioita päästövähennysten osalta.

Vastine: Mäntsälä kuuluu hiilineutraalien kuntien verkostoon (HINKU). Hinku-verkosto on vuonna 2008 perustettu ilmastonmuutoksen hillinnän edelläkävijöiden verkosto, joka kokoaa yhteen kunnianhimoisiin päästövähennyksiin sitoutuneet kunnat, ilmastoystävällisiä tuotteita ja palveluita tarjoavat yritykset sekä energia- ja ilmastoalan asiantuntijat. Täten kunta on ilmaissut halunsa toimia ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja sitoutuu Hinku-laskentasaännön mukaiseen päästöseurantaan. Kunta on sitoutunut tavoitteellisesti (vapaaehtoinen, mutta ns. sitova tahdonilmaisu; ei juridisesti velvoittava sopimus) vähentämään kasvihuonekaasupäästöjään 80 % vuoden 2007 tasosta vuoteen 2030 mennessä ja olemaan hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä.

Mäntsälän kunta kiittää teknistä ja elinvoimalautakuntaa näkemyksistä maantieverkon merkityksen korostamisesta kunnan elinkeinoelämän ja työpaikkojen saavutettavuuden osalta. Yleiskaavassa on tunnistettu TEN-T-verkon valtakunnallinen merkitys ja vaikutukset erityisesti Valtatien 25 liikennejärjestelyiden osalta. Mäntsälän kunta osallistuu liikennejärjestelmän kehittämiseen yhdessä tienpitäjän kanssa ja on muun muassa laatinut yhdessä ELY-keskuksen ja naapurikuntien kanssa Valtatien 25 aluevaraussuunnitelman Mäntsälän kunnan ja Hyvinkään kaupungin välille sekä Kantatien 55 kehittämisselvityksen Mäntsälästä Porvooseen. Näissä selvityksissä on pyritty ottamaan huomioon elinkeinoelämän tarpeet sekä liikenneturvallisuuden edistämistarpeet muun muassa maanteiden liittymien ja muiden

liikennejärjestelyiden osalta Mäntsälän kunnan alueella, jotka Mäntsälän strategisessa yleiskaavassa on huomioitu.

Mäntsälän strategisessa yleiskaavassa 2050 tehdyt selvitykset on huomioitu erityisesti osoittamalla Valtatien 25 osalta eritasoliittymätarpeita, Kantatien 55 liittymien kehittämistarpeita sekä joukkoliikenteen ja kävelyn ja pyöräilyn yhteystarpeita olemassa oleville ja maankäytön osalta kehittyville työpaikka-alueille. Tällä varaudutaan alueen maankäytön kehittymiseen ja liikennemäärien volyymeihin.

Jatkuvaa työtä maanteiden kehittämisen ja elinkeinoelämän saavutettavuuden osalta tehdään sekä yhdessä valtion edustajien kanssa että muissa sidos- ja yhteistyöryhmissä, muun muassa HSL:n liikennejärjestelmäryhmässä ja KUUMA-seudun yhteistyöryhmissä.

Teollisuuden ja varastoinnin reservialueet ovat kaavaratkaisussa esitetty kunnassa erityisesti liikenteellisesti soveltuviin sijainteihin. Näiden alueiden käyttöönottoa suunniteltaessa ja valmisteltaessa huomioidaan erilaiset kaavatasoiset selvitystarpeet. Erityishuomiota tullaan asettamaan näiden reservialueiden kytkeytymiseen muuhun maankäyttöön ja infrastruktuuriin. Tässä yhteydessä selvitetään myös tieverkostoon ja niiden ylläpitoon vaikuttavat kustannuslaskelmat.

3.25 Sipoon kunta

Sipoon ja Mäntsälän kunnilla on kolmisen kilometriä yhteistä rajaa. Mäntsälän strategisen yleiskaava 2050:n luonnoksessa Sipoon rajan tuntumaan on osoitettu kyläaluetta ja maaseutuelinkeinojen aluetta. Kyläalueen pohjoispuolelle verrattain lähelle Sipoon rajaa on lisäksi sijoitettu teollisuuden ja varastoinnin reservialue. Reservialue on sijoitettu varsin lähelle Ohkolanjokea, mikä herättää huolta sen mahdollisista ympäristövaikutuksista Sipoon rajan tuntumassa kiemurtelevassa Keravanjoessa.

Sipoossa on parhaillaan valmisteilla yleiskaavaluonnos, joka on tarkoitus asettaa nähtäville alkuvuodesta 2025. Yleiskaavaluonnoksessa Pohjois-Sipooseen on merkitty kaksi ylikunnallista viheryhteyttä, joista läntinen johtaa Sipoon puolella sijaitsevilta luonnonsuojelualueilta Järvenpään puolelle Keravanjoelle ja itäinen Kummelbergenin Natura-alueelta Mäntsälän puolelle. Jälkimmäistä ei ole merkitty Mäntsälän strategisen yleiskaava 2050:n luonnokseen, ja Sipoo ehdottaa sitä huomioitavaksi. Kyseinen viheryhteys on myös Sipoon voimassa olevassa yleiskaavassa.

Sipoon kunnanvaltuusto on päätöksellään 8.4.2024 § 17 hyväksynyt G26 Pohjois-Paippisten osayleiskaavan, joka rajoittuu Mäntsälän kunnanrajaan. Osayleiskaavan hyväksymispäätöksestä on valitettu Helsingin hallinto-oikeuteen. Ylikunnalliset viheryhteydet on myös huomioitu Pohjois-Paippisten osayleiskaavaratkaisussa.

Muiden ylikunnallisten merkintöjen osalta kaasuputki ja keskeisin Sipoon ja Mäntsälän kuntien välinen tieyhteys Nummistentie-Paippistentie on merkitty Mäntsälän strategisen yleiskaava 2050:n luonnokseen. Kuntarajan tuntumaan sijoitettujen kävelyn ja pyöräilyn pääyhteyden sekä kävelyn ja pyöräilyn yhteystarpeen Sipoo näkee positiivisena.

Sipoon kunta katsoo, että luonnoksessa esitetyt maankäyttöratkaisut Sipoon ja Mäntsälän raja-alueille tukevat pohjoisen Sipoon kehitystä sekä Sipoon oikeusvaikutteisen yleiskaavan 2025 että valituksenalaisen Pohjois-Paippisten osayleiskaavan kaavaratkaisujen suhteen, etenkin alueen luonne ja toivottu väestönkehitys huomioiden. Sipoon vireillä olevan yleiskaavan 2050 tavoitteet sekä näihin pohjautuva alustava kaavaratkaisu koetaan myös hyvin yhteensovitettuna Mäntsälän strategisen yleiskaavan kaavaratkaisun osalta kuntien välittömällä raja-alueilla.

Sipoon kunta ehdottaa, että mikäli Mäntsälän kunta katsoo hyödylliseksi ja tarpeelliseksi, voidaan järjestää erillisiä suunnittelukokouksia koskien Sipoon ja Mäntsälän yhteisen rajan suunnitteluratkaisuja.

Vastine: Sipoon kunnanrajan läheisyyteen osoitetun teollisuuden ja varastoinnin reservialueen mahdollinen toteuttaminen kaavaratkaisun aikaikkunan loppupäässä tapahtuisi kaavatasoisen suunnittelun edellytyksillä. Ohkolanjoen ja sitä myötä Keravanjoen ympäristönsuojelulliset vaatimukset tarkastellaan laajamittaisesti alueen jatkosuunnittelussa.

Kummelbergin Natura-alueelta Mäntsälän puolelle kulkeutuva viheryhteyden tarve on lisätty kaavaratkaisuun ohjeellisena ekologisenä yhteytenä.

Mäntsälän kunta kiittää Sipoon kunnan näkemyksiä ylikunnallisen maankäytön sovittamisen tärkeydestä.

3.26 Orimattilan kaupunkikehitys- ja tekninen valiokunta

Orimattilan kaupunkikehitys- ja tekninen valiokunta lausuu Mäntsälän strategisen yleiskaavan 2050 luonnoksesta seuraavaa:

Yleiskaavaluonnoksessa on huomioitu hyvin Lahdenväylän merkitys tuotannon, varastoinnin ja logistiikan kehityskäytävänä. Näiltä osin kaavaratkaisut tukevat Helsingin seudun MAL 2023 -suunnitelmaa ja Lahden kaupunkiseutusuunnitelmaa. Lahden oikoradan tuoma lisäarvo voisi olla tarkasteltavana myös elinkeinoalueiden kehittämisessä samalla tavalla kuin se on otettu huomioon henkilöliikenteen voimavarana.

Uudet elinkeinoalueet on tunnistettu keskeisinä kunnan vetovoimatekijöinä. Uusia teollisuuden ja varastoinnin reservialueita on osoitettu yksi valtatie 25 varrelle ja kolme valtatie 4 varrelle, kukin olemassa olevan liittymäalueen läheisyyteen. Erityisesti Levannon kohde on sijainniltaan hyvin valittu. Alueelta on hyvä maantieyhteys Orimattilan keskusta (15 km), Kärkölan keskusta (15 km) ja Hennan juna-asemalle (5 km).

Orimattilan kaupungin puolella on voimassa Länsi-Orimattilan osayleiskaava vuodelta 1998 ja Hennan osayleiskaava vuodelta 2011. Hennan juna-asemaan tukeutuvalle taajamalle on kaavoitettu laajentumisvaraa aina Mäntsälän rajalle saakka. Mäntsälän puolella tämä Vahtermäen selänne on maaseutuelinkeinojen aluetta. Levannon liittymässä on yksi aikaisemmin mainituista teollisuuden ja varastoinnin reservialuemerkinnoista.

Reservialuemerkinä ei sisällä mitoitusta, ajoitusta tai osoita alueen laajuutta. Orimattilan kaupunki toivoo aktiivista yhteistyötä alueen jatkosuunnittelun yhteydessä. Levannon liittymän sijainti Hennan juna-aseman tuntumassa luo mahdollisuuksia niin yrityksille kuin työssäkäyville. Kun kuntarajan ei anneta rajoittaa maankäytön suunnittelua, avautuu alueen kehittämiseen lisää potentiaalia.

Orimattilan kaupunki toivoo myös, ettei kaavaluonnokseen sisällytetty laajan yhtenäisen metsäalueen kaavamääräys rajoita jatkossa Levannon alueen kehittämistä elinkeinoalueeksi. Rakentamisen ulkopuolelle jätettävät alueet olisi hyvä määrittää vasta alueella tehtyjen luontoinventointien pohjalta tarkemman suunnittelun yhteydessä.

Mäntsälä on tärkeä työpaikka-alue myös Orimattilassa asuville, vuosien 2018–2022 aikana noin 150-200 henkilölle. Mäntsälän positiivinen kasvu ja kehitys hyödyntää seutua laajemminkin. Strateginen yleiskaava 2050 mahdollistaa Helsinki-Lahti välisen kasvukäytävän kehittämisen tavalla, mikä vahvistaa koko seudun vetovoimaa.

Vastine: Teollisuudelle ja varastoinnille osoitetaan hyvien liikenneyhteyksien varrelta neljä reservialuetta, mitkä eivät sovellu tieliikennemelun takia asuinrakentamiseen. Reservialueita osoittamalla kunnassa voidaan varautua elinkeinoelämän nopeaankin kasvuun tavoitevuotta 2050 ajatellen. Alueiden tarpeen mukaan käyttöönottoaminen edellyttää tarkempia selvityksiä ja suunnitelmia ja tilannetta ja potentiaalia tarkastellaan laajamittaisesti alueen mahdollisessa jatkosuunnittelussa. Levannon liittymän kohdalle osoitettu pohjoisin reservialue sijaitsee Nelostien ja Orimattilantien merkittävässä liikenteen solmukohdassa, mistä on hyvät yhteydet mm. Orimattilan puolella olevaan Hennaan.

Liittymän itäpuolelta alkavat laajat yhtenäiset metsäalueet. Yleiskaavaa varten Sitowisen konsultit laativat ekologisen verkoston raportin, minkä pohjalta on yleiskaavaan merkitty yli 10 hehtaarin kokoiset laajat yhtenäiset metsäalueet. Merkinnällä osoitetaan pääasiassa yhtenäiset, toiminnoiltaan ja luonnonympäristöltään yhtenäiset metsäalueet. Alueen suunnittelussa tulee turvata metsätalouden ja muiden maaseutuelinkeinojen toiminta ja kehittämisedellytykset. Alueella tulee välttää maankäytöstä johtuvaa metsien hävittämistä ja pirstomista niin, ettei synny alueen kokoon nähden vaikutuksiltaan laaja-alaista, pysyvää tai muuta merkittävää pitkäkestoista haittaa luonnon monimuotoisuudelle. Alueelle suunniteltavien toimintojen sijoittelussa tulee ottaa huomioon alueen luonto- ja maisema-arvot sekä turvata viheryhteystarpeet. Laajoja yhtenäisiä metsäalueita ei koske MRL 33 §:n mukainen rakentamisrajoitus eikä alueille anneta MRL:n mukaisia rakentamismääräyksiä tai MRL 30 §:n mukaisia suojelumääräyksiä.

3.27 Uudenmaan ELY-keskus

Mäntsälän kunta on pyytänyt Uudenmaan ELY-keskukselta lausuntoa Mäntsälän strategisesta yleiskaavasta 2050. ELY-keskus on saanut lausunnon lisäaikaa 27.1.2025 saakka.

ELY-keskus pitää hyvänä, että yleiskaava laaditaan koko kunnan alueelle. Yleiskaavatyöllä muodostetaan hyvät lähtökohdat kunnan kehittämiselle.

Kaavaluonnos on huomattavasti selkeämpi ja helppolukuisempi kuin aiempi yleiskaavaluonnos. Nyt tavoite kehittää kuntakeskusta ja kyliä näkyy selkeästi myös kaavakartalla. Kuntakeskuksen kehittäminen ja tiivistäminen on linjassa sekä maakuntakaavan että MAL-sopimuksen tavoitteiden kanssa. Keskittämällä kasvua kuntakeskukseen mahdollistetaan myös toimivien kevyenliikenteen yhteyksien kehittämistä edelleen.

Alueidenkäyttöä ohjaava lainsäädäntö on muutoksessa. Uusi rakentamislaki helpottaa rakentamista ja mahdollistaa aiempaa pienemmät rakennuspaikat. Myös kyläkeskuksissa tämä saattaa aiheuttaa yhdyskuntarakenteen hallitsematonta tiivistymistä. Tiivistymisen myötä syntyy tarvetta keskitetyille infrastruktuurille ja kunnan tarjoamille palveluille, joille on haastavaa löytää tilaa jälkeenpäin, kun alue on jo rakentunut. ELY-keskus muistuttaa, että tutkimustenkin perusteella suunnittelemaan kehitys johtaa kuntatalouden kannalta kalliisiin ratkaisuihin. ELY-keskus katsoo, että ainakin tiiveimpien kyläalueiden tarkempaa kaavoittamista on syytä harkita ja esittää asiasta määräys kyläalue-merkinnän yhteydessä.

Vastine:

Mäntsälän uudessa vuonna 2025 voimaan tulleessa rakennusjärjestyksessä koko kunta on osoitettu alueidenkäyttölain 16 §:ssä tarkoitetuksi suunnittelutarvealueeksi, jolloin rakentaminen edellyttää tarkempaa harkintaa ja lupaprosessia kuin tavanomaisilla alueilla. Tämän katsotaan turvaavan kyläalueiden hallitun kehittymisen, eikä poissulje tarkempaakaan kaavoitusta, jos sen tarve tulee. Kaavaratkaisulla koko kunnan haja-asutus saadaan yhtenäistettyä saman yleiskaavan alaisuuteen, jolloin nykyisten osayleiskaavojen ja

osayleiskaavojen ulkopuoliset alueet tulevat samalle sijoittamisen edellytysten tarkastelutasolle.

ELY-keskus muistuttaa, että strateginen taso ei tarkoita sitä, että alueidenkäyttöön vaikuttavia tarkempia tietoja voisi jättää esittämättä. Kaavaratkaisusta jää epäselväksi miten esimerkiksi maakunnallisesti arvokkaiksi arvoitetut luontokohteet on huomioitu laajenevassa rakenteessa. Esimerkiksi Puirojentien suo Kapulin alueen koillisosassa, Kartanonsuo ja Pietilän liito-orava-alueet sijaitsevat yleiskaavassa esitetyillä laajenemisalueilla. ELY-keskus katsoo, että arvokkaat luontokohteet ja suojelualueet tulee esittää koosta riippumatta, sama koskee pienvesikohteita. Pienimpien kohteiden osalta voi harkita pistemäistä merkintää. Vastaavantyyppisissä yleiskaavoissa on myös joskus käytetty oikeusvaikutteisia liitekarttoja tämän tyyppisen aineiston esittämiseen. Tämän tyyppinen ratkaisu toimii parhaiten alueilla, joissa lähes koko yleiskaavoitettu alue on tarkoitus asemakaavoittaa. ELY-keskus muistuttaa, että kunnassa, jossa yleiskaava tulee suurimmalla osasta kunnan aluetta olemaan pääasiallinen rakentamista ohjaava kaava, kaikki yleiskaavassa esitetty tieto huomioitavista arvoista ja rajoitteista on erittäin tärkeää tietoa niin rakennusvalvonnalle kuin yksittäiselle rakentajallekin.

Vastine:

Luontoselvityksissä maakunnallisesti arvokkaiksi arvoitetuista kohteista merkittävä osa on nykyisin suojelualueina. Suojelemattomat, luontoarvonsa säilyttäneet maakunnallisesti arvokkaat kohteet on osoitettu SL-1 alueina. Luontoselvityksissä arvokkaiksi luokitellut kohteet (ominaispiirteensä hyvin säilyttäneet uhanalaiset luontotyytit, direktiivilajiesiintymät, erityisesti suojeltujen lajien esiintymät) on osoitettu Mäntsälän strategisen yleiskaavaan 2050 oikeusvaikutteisessa luonnonympäristön ja virkistykseen liitekartassa. Samassa kartassa osoitetaan myös arvokkaat pienvedet käsittäen vesilain mukaiset kohteet sekä arvokkaat virtavedet. Näin rakennusvalvonnalle ja yksittäisille rakentajillekin käy ilmi, mikäli suunnitellulla alueella on luontoarvoja, jotka edellyttävät huomioimista.

Luontoselvityksestä ilmeni paikallisesti arvokkaita luontokohteita, jotka esitetään selostuksen liitekartalla. Nämä kohteet eivät ole lakikohteita, mutta ne sisältävät sekä kunnalle että maanomistajille hyödyllistä tietoa näiden alueiden erityisarvoista. Kohteiden osalta on käyty laaja-alaista keskustelua sekä viranomaisten että sidosryhmien kanssa. Kaikkien näiden kohteiden osoittaminen oikeusvaikutteisina luo-kohteina ei ole perusteltua osin maanomistajien omaisuuden- ja oikeusturvan osalta.

Merkinnät ja määräykset

Osa määräyksistä on kirjoitettu kuvailevaan muotoon, jonka määräävyys jää osin epäselväksi. ELY-keskus katsoo, että määräyksiä tulee tarkentaa määräävämpään suuntaan. Esimerkiksi Alue on asemakaavoitettu. -> Alue tulee asemakaavoittaa.

Matkailu- ja tapahtumapalvelujen alueen merkintä on liian samankaltainen selvitettävien julkisen liikenteen pysäkit -merkinnän kanssa. Merkintöjä tulee selkeyttää tältä osin.

Teollisuuden ja varastoinnin reservialueen määräys on vaikeaselkoinen. Ajatuksena lienee, että merkinnällä merkityt kohteet sijoittuvat kaavassa maa- ja metsätalousalueelle ja kunnes alueita lähdetään kehittämään tarkemmilla suunnitelmilla, alueen käyttötarkoitus on maa- ja metsätalous. Oletettavasti kun alueiden kehittäminen on ajankohtaista, niitä suunnitellaan tarkemmin ja nyt esitetyn yleiskaavamerkinnän tarkoitus on mahdollistaa alueen kehittäminen muuttamatta yleiskaavaa. Jos reservialueen määräyksissä todetaan, että alueen käyttötarkoitus on maa- ja metsätalous, edellä kuvattu ei ole mahdollista. ELY-keskus katsoo, että määräystä tulee selkeyttää. ELY-keskus suosittelee lisäämään määräykseen myös sen, että alueen kehittäminen edellyttää asemakaavoitusta.

Laaja yhtenäinen metsäalue -merkintä on piirretty myös Natura 2000-alueiden ja luonnonsuojelualueiden päälle. ELY-keskus muistuttaa, että yleiskaavassa päällekkäiset merkinnät tulee ottaa samanaikaisesti huomioon. Natura- ja luonnonsuojelualueiden määräykset ovat tiukempia kuin laajan yhtenäisen metsäalueen määräys. Siksi selkeyden vuoksi laajan yhtenäisen metsäalueen rajauksia tulee muuttaa niin, että merkintää ei ole ainakaan luonnonsuojelualueiden, Natura 2000-alueiden ja vesialueiden päällä. Lisäksi ELY-keskus huomauttaa, että laaja yhtenäinen metsäalue -merkinnän määräyksessä on viitattu maakuntakaavaan liittyviin pykäliin. Pykälät on syytä korjata koskemaan yleiskaavoitusta. ELY-keskus muistuttaa, että silloin kun Natura-alue on toteutettu tai tarkoitettu toteutettavaksi muodostamalla luonnonsuojelulain mukainen luonnonsuojelualue, käytetään aluevarausmerkintänä luonnonsuojelualueen merkintää Natura-rajauksen lisäksi.

Vastine: "Alue on asemakaavoitettu" -lause on sellaisten alueiden määräystekstissä, joissa on voimassa oleva asemakaava, ja joiden täydennysrakentaminen tapahtuu asemakaavamuutosten kautta.

Matkailu- ja tapahtumapalveluiden alueen merkintä on poistettu yleiskaavaehdotuksesta.

Teollisuuden ja varastoinnin reservialueen määräystä on selkeytetty seuraavasti: "Merkinnällä osoitetaan pitkällä aikavälillä toteutettavia teollisuuden ja varastoinnin reservialueita. Alue vaatii tarkempaa suunnittelua, jonka myötä alueen käyttötarkoitus ja rajausta määritellään. Uusi rakentaminen ei saa haitata alueen suunnitelmallista kehittämistä tai olemassa olevia maaseutuelinkeinoja. Rakentaminen on sovitettava huolellisesti maisemaan ja asutukseen. Suunnittelussa ja rakentamisessa tulee huomioida luonnon monimuotoisuus ja ekologiset näkökohdat. Aluetta suunniteltaessa on otettava huomioon, että yhteydet seudullisille ja valtakunnallisille pääväylille säilyvät turvallisina ja laadukkaina."

Laaja yhtenäinen metsäalue -merkinnän päällekkäisyydet on korjattu kaavakartalta.

Kauppa ja palvelut

Yleiskaavatyön tueksi on laadittu kaupallinen selvitys (WSP, 2021). Selvityksen johtopäätöksissä todetaan mm., että kaupan rakenne Mäntsälässä on tällä hetkellä selkeä, eikä kaupalle ole tarvetta tehdä uusia merkittäviä aluevarauksia. Liikenne- ja matkailupalveluita voidaan kuitenkin kehittää sekä Tuuliruusun alueella että Mäntsälän pohjoisessa liittymässä sekä Saaren alueella.

Uudenmaan ELY-keskus tuo esiin, että kaupallisen selvityksen johtopäätösten perusteella tilaa vaativan vähittäiskaupan mahdollistaminen Sälinkäntien ja Liljendalin työpaikka-alueilla ei vaikuta perustellulta.

Työpaikka-alueita koskevassa kaavamääräyksessä sallitaan merkitykseltään paikalliset vähittäiskaupan suuryksiköt. Alueidenkäyttölain 71 a §:ssä määritellään, että vähittäiskaupan suuryksiköllä tarkoitetaan yli 4 000 kerrosneliömetrin suuruista vähittäiskaupan myymälää. Kuitenkin yleiskaavaluonnoksen työpaikka-alueen määräyksessä todetaan, että Linnalan ja Liljendalin yritysalueilla vähittäiskaupan enimmäiskoko on 4000 k-m². Kyseisillä alueilla vähittäiskaupat eivät siis voi täyttää suuryksikön määritelmää, mistä syystä kaavamääräystä tulee tarkistaa.

Vastine: Merkintöjä on korjattu. Sälinkäntien teollisuusalueelle ja Liljendalin sekä Linnalan työpaikka-alueelle ei saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikköä tai siihen verrattavissa olevaa myymäläkeskittymää, joka on vaikutuksiltaan verrattavissa vähittäiskaupan suuryksikköön.

Mäntsälänportin ja Linnalan alueet

Yleiskaavan laatimista ohjaa Uusimaakaava 2050 -maakuntakaavakokonaisuuden Helsingin seudun vaihemaakuntakaava. Maakuntakaava on kaavatasoista yleispiirteisin ja yleispiirteisyys koskee sekä kaavan sisältöä, esitystapaa että tulkintaa. Maakuntakaavan mukainen Mäntsälän taajamatoimintojen kehittämisvyöhyke ulottuu etelässä vt 25:n pohjoispuolelle. Mäntsälänportin kaupan alue on osoitettu valtatie eteläpuolelle.

Mäntsälänporttiin on yleiskaavaluonnoksessa osoitettu maakuntakaavan tarkoittama kaupan alue, jolle saa sijoittaa seudullisesti merkittävän vähittäiskaupan suuryksikön. Kaavamääräyksen mukaan Mäntsälänportin alueen vähittäiskaupan enimmäismitoitus on yhteensä 75 000 k-m², josta keskustahakuista voi olla 4000 k-m². Uudenmaan ELY-keskus toteaa, että kaupallisen selvityksen perusteella alueella on keskustahakuista kauppaa jo nykyisin yli 4000 k-m² (Lidl noin 2000 k-m² ja Tokmanni noin 4500 k-m²). Lisäksi kaupallisen selvityksen laatimisen jälkeen alueelle on toteutettu ainakin pikaruokaravintola, jolla on oletetusti merkittävää vaikutusta päivittäiseen asiointimäärään alueella. Uudenmaan ELY-keskus katsoo, että yleiskaavan kaupallisten palvelujen alueen määräys on alueidenkäyttölain 9a-luvun säännösten ja maakuntakaavaratkaisun mukainen. Yleiskaavatyössä tulee kuitenkin huomioida toteutunut sekä jo luvitettu kaupan laatu alueella ja arvioida mahdollisuuksia yleiskaavan toteutumiseen pitkällä tähtäimellä, erityisesti kaupan laadun osalta.

Linnalan aluetta on käsitelty yleiskaavaluonnoksessa Mäntsälänportin kaupan alueesta erillisenä työpaikka-alueena, jolla sallitaan paikallista tilaa vaativaa vähittäiskauppaa tietyin edellytyksin. Uudenmaan ELY-keskus katsoo, että Linnalan alue on jo nyt toiminnallisesti kytköksissä Mäntsälänportin kaupan alueen kokonaisuuteen, ja alueita tulisi siitä syystä käsitellä mitoitukseltaan ja laajuudeltaan yhtenä kokonaisuutena.

Vastine: Mäntsälänportin alueelle on ohjattu tilaa vaativaa, ei-keskustahakuista kauppaa, ja onkin luontevaa, että myös maakuntakaavassa alueelle on osoitettu seudullisen suuryksikön merkintä. Sen eteläpuolinen Linnalan alue sisältää osin samanlaisia toimintoja, mutta on luonteeltaan kuitenkin pääosin monipuolinen työpaikka-alue. Linnalan alue on osoitettu kaavaehdotuksessa tästä syystä työpaikkatoimintojen alueeksi, jolle ei myöskään saa sijoittaa vähittäiskaupan suuryksikköä tai siihen verrattavissa olevaa myymäläkeskittymää. Kaavamääräys mahdollistaa kuitenkin esimerkiksi huoltoliikkeille pienimuotoista liikkeen päätoimintaa tukevaa oheismyyntiä.

Tilaa vaativat elinkeinoalueet

Yleiskaavaluonnoksessa on osoitettu olemassa olevia ja uusia tilaa vaativia elinkeinoalueita, joita ei ole käsitelty kaupallisessa selvityksessä. Kaavamääräykset eivät ole kaupan sijainnin ohjauksen näkökulmasta yhteneviä olemassa olevilla ja uusilla alueilla, ja uusilla alueilla määräys ei rajoita keskustahakuisen kaupan sijoittumista muutoin kuin pinta-alana. Ratkaisua ei ole perusteltu. Olemassa olevilla alueilla määräys on ristiriitainen siten, että alueella kielletään keskustahakuisen kaupan sijoittuminen, mutta annetaan keskustahakuiselle kaupalle kuitenkin enimmäismitoitus. Uudenmaan ELY-keskus katsoo, että tilaa vaativilla elinkeinoalueilla kaavamääräyksiä tulee tarkistaa ja edelleen kehittää alueidenkäyttölain 9a-luku huomioon. Määräyksestä tulee käydä yksiselitteisesti ilmi, ettei alueelle ole mahdollista toteuttaa erillisiä keskustahakuisen vähittäiskaupan yksiköitä, vaan myymälätilojen mahdollistamisen tulee olla pienimuotoista ja kytkeytyä tuotannolliseen pääkäyttötarkoitukseen. Päivittäistavarakauppaa ei tule sallia. Mikäli alueille on tavoitteena mahdollistaa kaupan toimintoja tätä laajemmin, tulee kaupallista selvitystä päivittää tämän tavoitteen mukaisesti.

Vastine: Tilaa vaativan elinkeinoalueen merkinnän määräystä on päivitetty sekä poistettu tilaa vaativan ja keskustahakuisen vähittäiskaupan mitoitus osoittava lause.

Matkailu- ja tapahtumapalvelut

Kaavaselostuksessa ei ole esitetty perusteluja kohteen merkitsemiseksi matkailu- ja tapahtumapalveluiden alueen merkinnällä. Selostuksessa on syytä esittää kuvaus hankkeista ja perustelut merkinnälle. Mäkijärven alueella sijaitsevan kohteen osalta on selostuksessa mainittu, että hankkeen kehittäminen edellyttää ranta-asemakaavaa. Vastaavaa kuvausta ei ole esitetty Hirvihaaran kartanon ja Mäntsälän Aero alueen osalta. ELY-keskus katsoo, että kaikkien matkailu ja tapahtumakohteiden osalta kehittämisedellytykset tulee selvittää kaavoittamalla.

Vastine: Matkailu- ja tapahtumapalveluiden alueen merkintä on poistettu yleiskaavaehdotuksesta.

Liikenne

Kunta ja ELY-keskus ovat keskustelleet strategisen yleiskaavaluonnoksen sisällöstä ennen luonnoksen asettamista nähtäville. ELY-keskus on pyytänyt kuntaa huomioimaan kaavassa valtatie 25 aluevaraus suunnitelman sekä kantatie 55 kehittämisselvityksen ja kunta on päivittänyt kaavakarttaan valtatie 25 eritasoliittymät sekä parannettavat risteykset kantatiellä 55.

Valtatie 4 on TEN-T ydinverkon osa ja valtakunnallisesti merkittävä aksiaalorainen tie. Väylälle tai sen välittömään läheisyyteen ei saa tehdä toimenpiteitä, jotka heikentävät pitkämatkaisen liikenteen, joukkoliikenteen tai kuljetusten palvelutasoa. Myös valtatie 25 kuuluu TEN-T-verkkoon ja kaavoituksessa tulee varata riittävästi tilaa sen kehittämiseen tulevaisuudessa. Liittymiä ei voida toteuttaa maanteiden suunnitteluohjeiden vastaisesti.

Vastine: Liittymät on esitetty strategisen yleiskaavan tarkkuudella Väyläviraston suunnitteluohjeen mukaisesti sisältäen riittävän tilan tulevaisuuden kehittämisessä ja tarkemmassa suunnittelussa ja toimenpiteissä ne myös toteutetaan suunnitteluohjeen mukaisesti. Osaltaan ne parantavat mm. liikenteen sujuvuutta.

Paljon tavaraliikennettä tuottavat alueet tulee sijoittaa hyvien liikenneyhteysien vaikutusalueille, ja niiden eri toteutusvaiheissa tulee varmistaa työpaikkaliikenteen ja asiointiliikenteen turvallisuus ja tavoitettavuus myös joukkoliikenteellä. Yleiskaavaan tulee selvittää liikenneturvallisuustoimet.

Vastine: Maankäytön kehittyessä autoliikenteen määrät keskeisimmillä väylillä; maanteilla 4, 25, 55 ja 140 lisääntyvät. Erityisen voimakasta liikenteen kasvu suhteessa nykyiseen liikennemäärään on kantatie 55 ja Hirvihaarantien välisellä osuudella maantiellä 140, mikä johtuu Poikkitie työpaikka-alueen kehittämisestä. Autoliikenteen määrien kasvu heikentää jalankulkijoiden, pyöräilijöiden ja autoliikenteen liikenneturvallisuutta, minkä vuoksi on tarpeen tarkastella liikenneturvallisuutta parantavia toimenpiteitä etenkin niillä väylillä, joilla maankäytön kehittäminen lisää merkittävästi autoliikenteen määriä. Kantatielle 55 ja Valtatielle 25 on laadittu kehittämissuunnitelmat, joissa on esitetty liikenneturvallisuuttakin parantavia toimenpiteitä erityisesti liittymä- ja yksityistiejärjestelyihin. Suunniteltujen toimenpiteiden toteuttaminen ajoitetaan maankäytön kehittämistä mahdollistavien asemakaavojen laadintaan ja niiden toteuttamiseen.

Vuoteen 2050 mennessä toteutettava yhteys Sälinkääntieltä Kapulin kautta valtatielle 25 vähentää Mäntsälän keskustan läpi kulkevaa autoliikennettä, mikä parantaa keskustassa liikkuvien jalankulkijoiden ja pyöräilijöiden turvallisuutta keskustassa. Katuyhteyden toteuttaminen on ajoitettu vuoden 2040 jälkeiseen aikaan, mutta tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan sen toteuttamista voidaan aikaistaa, jolloin Mäntsälän keskustan

etelän suunnan sisääntuloväylällä autoliikenteen määrät eivät nousisi maankäytön kehittyessä.

Mikäli Tuuliruusun eritasoliittymä toteutetaan vuoteen 2050 mennessä, siirtyy Poikkien työpaikka-alueesta aiheutuva liikenne käyttämään pääosin maantietä 140 Hirvihaarantiestä etelään, jolloin ruuhkaisen liittymän kuormitus ei tältä osin juurikaan kasva vuoden 2030 tilanteeseen verrattuna, ja näin ollen liikenneturvallisuuden arvioidaan pysyvän nykyisellä tasolla. Liikennemäärien kasvaminen Helsingintiellä Tuuliruusun ja Hirvihaarantien liittymän välillä 3650 ajoneuvoon vuorokaudessa edellyttää pyöräliikenteen ja autoliikenteen erottamista toisistaan vähintään niin, että pyöräilijöille varataan ajokelpoinen piennar. Nykyisin Helsingintien varressa on autoliikenteestä erotettu jalkakäytävä ja pyörätie, joka ulottuu etelässä Vuolteenmetsätiehen saakka. Uutta jalankulku- ja pyöräliikenteen järjestelyä tarvittaisiin siis noin 1,4 km:n matkalle.

Maakuntakaavan mukaisen Kapulin - Veturin tuotannon ja logistiikkatoimintojen alue on sijoitettu Mäntsälän kirkonkylätaajaman välittömään läheisyyteen valtatie 25 vaikutusalueelle. Alueen toteuttaminen edellyttää eritasoliittymän rakentamista valtatielle 25.

Vastine: Sälinkäntien ja valtatie 25 välinen Isolammintien yhteys siirtää Mäntsälän keskustan läpi kulkevaa liikennettä merkittävästi. Isolammintien liikenneyhteyden linjaus tehdään osayleiskaava- ja asemakaavavaiheissa ja tarkemmassa suunnittelussa huomioidaan valtatie 25 aluevarausuunnitelma ja Väyläviraston suunnitteluohjeiden mukainen eritasoliittymä valtatielle 25.

Seututien 140 asemakaavoittaminen kaduksi Mäntsälän kirkonkylällä mahdollistaa yleiskaavaluonnoksen tavoitteet tien bulevardisoimisesta. Asemakaavoituksessa tulee huomioida maantien 140 erikoiskuljetusreitti.

Vastine: Erikoiskuljetusreitit ovat osa kansallista infrastruktuuria, ja niiden toimivuus vaikuttaa teollisuuden ja rakentamisen logistiikkaan ja kaavoituksessa niiden huomioiminen on lakisääteistä ja osa kestävästä maankäytön suunnittelusta. Seututie 140 liittyy valtakunnalliseen suurten erikoiskuljetusten tavoitetieverkostoon (SEKV), jota Väylävirasto ylläpitää ja jonka tarkoituksena on varmistaa, että tietyt reitit soveltuvat poikkeuksellisen suurille kuljetuksille. Asemakaavoituksessa ja tulevaisuuden suunnitteluhankkeissa (rakenteet, liittymät, liikennejärjestelyt) varmistetaan, etteivät ne estä tai vaikeuta erikoiskuljetusten kulkua.

Yleiskaavassa ja sen sitovissa liiteaineistoissa tulee havainnollisesti esittää uusien MAL - sopimukseen tähtäävien maankäyttöalueiden edellyttävät liikennejärjestelyt ja niiden ajoitusmääräykset.

Vastine: Kapulin ja Veturin työpaikka-alueiden kehittäminen lisää valtatielle 25 suuntautuvaa liikennettä, ja erityisesti raskasta liikennettä. Liikennemäärien kasvaessa alueen liittymäjärjestelyjä tulee kehittää valtatie 25 kehittämissuunnitelman mukaisesti eritasoliittymäksi, jotta valtatie palvelutaso voidaan säilyttää hyvänä, huomioiden tien sujuvuus ja liikenneturvallisuus. Liittymäjärjestelyjen yhteydessä poistetaan Hylllyväntien liittymä, jossa on viiden edellisen vuoden aikana sattunut kaksi liikenneonnettomuutta. Suunnitellun eritasoliittymän toteuttaminen mahdollistaa niin Kapulin kuin Veturinkin alueiden kehittämisen sekä parantaa valtatie turvallisuutta ja toimivuutta. Samassa yhteydessä toteutetaan myös turvalliset joukkoliikenteen pysäkkijärjestelyt valtatielle 25. Liikenneselvityksessä (WSP) on osoitettu maankäyttöalueiden ajoittumista koskevia esityksiä.

Kaavaselostuksessa tulee avata tarkemmin kaava-aineiston liikenteellisiä selvityksiä ja kaavaratkaisun vaikutuksia liikenteeseen, jotta liikenteelliset selvitykset eivät jää vain tausta-aineistoksi.

Vastine: *Ennustevuoteen 2040 mennessä on maankäytön oletettu toteutuvan Kapulin ja Veturin sekä osin Poikkien työpaikka-alueiden osalta. Lisäksi Mäntsälän keskustaajamassa uutta asumista on oletettu sijoittuvan Jurvalan ja Heissan alueille.*

Ennustevuoden 2040 tilanteessa suurimmat autoliikenteen liikennevirrat sijoittuvat, kuten nykyisinkin, Mäntsälän keskustaajaman kohdalla valtateille 4 ja 25. Myös Mäntsälän keskustan sisääntuloväylänä toimivalla seututiellä 140 ja kantatiellä 55 on merkittäviä määriä liikennettä. Autoliikenteen määrä kasvaa eniten edellä mainituilla väylillä ja katuverkolla siellä, missä maankäyttö kehittyy.

Katuverkolla autoliikenteen määrät kasvavat eniten uudella, Veturin aluetta palvelevalla, valtatie 25 ja Hirvihaarantien välisellä väylällä sekä uudella Poikkien työpaikka-alueen ja seututien 140 välisellä katuyhteydellä. Kapulin työpaikka-alueen kehittäminen lisää autoliikennettä Isolammintiellä ja Heissan asuinalueen kehittyminen Isolammintiellä.

Liikennemäärän lisääntyminen maanteilla edellyttää erityisesti maankäytön liittymien parantamista, osin myös poistamista uusine liikennejärjestelyineen. Vuoden 2040 ennustetilanteessa valtatie 25/kantatie 55 ja seututien 140 liittymän toimivuus on erittäin heikko, ja liittymään tulee toteuttaa sen toimivuutta ja turvallisuutta parantavia toimenpiteitä.

Ennustevuoteen 2050 mennessä on maankäytön oletettu kehittyvän asumisen osalta edelleen Heissan ja Jurvalan alueilla sekä lisäksi Kalliomaan, Krutinmäen ja Kylä-Jurvalan alueilla. Työpaikka-alueiden osalta vuoteen 2050 mennessä on oletettu kehittyvän Poikkien työpaikka-alue sekä Linnalan yritysalueen eteläosat sekä Veturin alueen jatkeena Hirvihaarantien etelä- ja itäpuoliset alueet. Ennustetilanteessa on oletettu, että Sälinkääntien ja valtatie 25 välinen, Kapulin työpaikka-alue ja Jurvalan asuinalueita palveleva katuyhteys toteutetaan. Lisäksi tarkasteluja on tehty kahdessa eri skenaariossa, joista toisessa Tuuliruusun palvelualueen liittymää on parannettu eritasoliittymäksi ja samalla on toteutettu yhteydet Tuuliruusun eritasoliittymästä seututielle 140 ja valtatielle 25. Toisessa skenaariossa Tuuliruusua ei ole kehitetty eritasoliittymäksi ja siihen liittyviä yhteyksiä valta- ja seututeille ei ole toteutettu.

Ennustevuoden 2050 tilanteessa autoliikenteen määrä on edelleen kasvanut oletetun maankäytön kehittämisen myötä. Katuyhteyden toteuttaminen Sälinkääntien ja valtatie 25 välillä tarjoaa vaihtoehtoisen reitin Mäntsälän keskustan kautta kulkevalle reitille vähentäen liikennettä Sälinkääntien eteläpäässä ja sen jatkeena olevalla Peltolatiellä.

Skenaariossa, jossa Tuuliruusu on toteutettu eritasoliittymäksi, uuden maankäytön aiheuttama liikenne suuntautuu voimakkaasti Tuuliruusun eritasoliittymää kohti, jolloin liikennemäärä seututiellä 140 Hirvihaarantien ja Tuuliruusun välillä kasvaa merkittävästi. Liikenteen määrä kasvaa myös Spännärintiellä, joka toimii valtateiden 25 ja 4 välisenä yhteytenä.

Mikäli Tuuliruusun eritasoliittymää ei toteuteta ja maankäyttö kuitenkin kehittyy oletetulla tavalla, kasvaa valtatiellä 4 olevan Mäntsälän eritasoliittymän sekä erityisesti kantatie 55/seututien 140 ja valtatie 25 liittymän kuormitus, sillä jäljempänä mainittuun liittymään saapuvien autojen määrä kasvaa noin 2800 ajoneuvolla eli noin 12 %:lla.

Liikenneselvityksen laatimista tulee jatkaa yleiskaavan maankäytön laajuuden ja ajoituksen määrittelyssä sekä alueiden toteutusmahdollisuuksien suunnittelussa ja vertailussa.

Vastine: Maankäytön kehittäminen Mäntsälän keskustaajamassa kulminoituu merkittävilta osin valtatie 25 ja kantatie 55 ja sen liittymäjärjestelyjen kehittämiseen. Strategisen yleiskaavan luonnoksessa on osoitettu työpaikka-alueita varsin lähelle hyviä liikenneyhteyksiä valtateita 4 ja 25 sekä kantatietä 55, mutta toimiakseen riittävän sujuvasti ja turvallisesti, tulee liittymäjärjestelyjä kehittää aiemmissa kehittämissuunnitelmissa esitetyllä tavalla.

Väyläverkon ja sen osien kehittämistoimenpiteiden ajoitus voidaan sijoittaa tulevien asemaavojen laatimisen aikatauluun, mutta kuormittunutta maanteiden liittymää 25/55/140 tulisi kehittää jo nykyisen liikenteen toimivuuden ja turvallisuuden parantamiseksi. Lisäksi suunnitellut Kapulin ja Veturin liittymäjärjestelyt valtatielle 25 turvaavat maankäytön kehittämisen kyseisillä, jo asemakaavoitetuilla työpaikka-alueilla, ja myöhemmin Jurvalan asuinalueella.

Tarvittaessa asemakaavoituksen edetessä voidaan tarkistaa Sälinkääntien ja Kapulin välisen katuyhteyden toteuttamismahdollisuuksia ennen vuotta 2040, jolloin keskustan läpiajoliikenne vähentyy jo ennen vuotta 2050 parantaen keskustan liikenneturvallisuutta. Keskustan palveluihin ja asemanseutuun tukeutuvat, alle kahden kilometrin etäisyydellä olevat asuinalueet Jurvalan ja Heissan alueilla toteutetaan ensimmäisinä yhdessä Kellokosken palveluihin tukeutuvan Hyökännummen alueen kanssa, sillä niillä on parhaimmat kestävä liikkuksen edellytykset.

Logistiikan toiminnot tulee sijoittaa Uusimaa-kaava 2050:n toimintaympäristöön.

Vastine: Uusimaa-kaava 2050:ssa logistiikan toiminnot on sijoitettu ainoastaan Kapulin alueelle. On kuitenkin tärkeää huomioida, että Uusimaa-kaavaa päivitetään, ja Mäntsälän kunnan strategisen yleiskaavan tavoitteena on tuoda esiin kunnan näkemykset tulevaisuuden maankäytön mahdollisuuksista. Koska Kapulin alueen maankäyttökapasiteetti täyttyy 2020-luvulla, strategiassa esitetään viranhaltijoiden arvioihin pohjautuvia potentiaali-kohteita uusille logistiikkatoiminnoille. Mikäli nämä potentiaalit hyväksytään jatkotarkasteluun, niiden liikenteelliset ja ympäristövaikutukset arvioidaan yksityiskohtaisesti. Toimenpiteiden suunnittelu ja toteutus viedään läpi huolellisesti laadittavassa toimenpideohjelmassa, jossa korostuu tiivis ja jatkuva yhteistyö ohjaavien ja valvovien viranomaisten kanssa. Tavoitteena on varmistaa, että jokainen vaihe – aina tarvekartoituksesta käyttöönottoon – tehdään yhteisymmärryksessä ja -työssä, jotta ratkaisut tukevat alueen kestävä kehitystä ja palvelevat kaikkien osapuolten etua.

Yleiskaavan selostukseen tulee liittää havainnollinen selvitys joukkoliikenteen nykytilanteesta reitteineen ja toteuttamisvastuineen, sekä tulevaisuuden liikennetarpeista yleiskaavan eri toteuttamisvaiheissa.

Vastine: Yleiskaavan selostuksessa on viitattu seuraaviin selvityksiin, jotka ovat yleiskaavan tausta- ja liiteaineistoa. Ne selvittävät osaltaan joukkoliikenteen nykytilannetta reitteineen ja toteuttamisvastuineen, sekä tulevaisuuden liikennetarpeita.

Uudenmaan ELY-palvelutasomäärittäminen vuodelta 2024

<https://storymaps.arcgis.com/collections/1d31721fba604f6abf35308db65700e7?itm=1>

Mäntsälän liikennepalveluselvitys vuodelta 2024

<https://www.mantsala.fi/app/uploads/sites/2/2024/07/liikennepalveluselvitys-2024.pdf>

Yleiskaavan liikennehankkeissa on esitetty linja-autopysäkkejä valtatielle 4 rautatieaseman kohdalle. Pysäkkien tarkoituksena on parantaa nykyisen joukkoliikennejärjestelmän ja tehokkuutta, niiden käyttäjäpotentiaalista on tehty alustava arvio yleiskaavan kehityskuvavaiheessa. Yleiskaavan suunnittelussa tulee tarkemmin määrittää pysäkkijärjestelyjen tavoitteet, vaikutukset sekä teknistaloudelliset toteutusmahdollisuudet. Pysäkkien tarpeen ja toteutusmahdollisuuksien selvityksessä tulee ottaa lähtökohdaksi tavoiteltavat työ- ja asiointimatkojen mahdolliset kulkutapamuutosten määrät sekä arvioitava liityntäpysäköinnin tarve ja sijainti. Pysäkkien käyttäjäpotentiaaliselvitys tulee päivittää myös vuonna 2021 laaditun joukkoliikenteen järjestämispalveluselvityksen aineiston perusteella.

Vastine: Kestävän kaupunkiliikkumisen suunnitelman (SUMP) laadinnasta vastaa MAL-suunnittelualueen vastuuviranomaisena HSL, Helsingin seudun liikenne (HSL). Joukkoliikenne- ja liityntäpysäköintiyhteyksiä tulee tarkastella kokonaisuutena Mäntsälän kunnan alueella yhteistyössä Väyläviraston, Uudenmaan ELY-keskuksen (jatkossa Uudenmaan elinvoimakeskus), HSL:n ja Uudenmaan liiton sekä muiden sidosryhmien kanssa.

Liikenteen ja liikennepalveluiden nykytilaa Mäntsälässä kuvaa vuonna 2024 valmistunut Mäntsälän liikennepalveluselvityksen päivitys, jonka osana on selvitetty käyttäjäpotentiaalia <https://www.mantsala.fi/app/uploads/sites/2/2024/07/liikennepalveluselvitys-2024.pdf>

Mäntsälän kunnan vuoden 2024 liikennepalveluselvityksen kyselyyn vastanneista autoilijoista jopa 34 % vastasi, että käyttäisi enemmän tai ehkä käyttäisi enemmän linja-autoliikennettä, jos valtatie 4 varrella olisi pikavuoropysäkki. Mikäli merkittäviin liikenteen solmukohtiin valtateiden varrella saadaan toteutettua aluevaraus joukkoliikenteen pysäkeille, vaikutukset kestävän liikkumisen edistämistyölle Mäntsälässä ovat merkittävät sekä mahdolliset vaikutukset yksityisautoilun vähenemiselle ovat olemassa.

Pysäkkimerkintä on ohjeellinen. Strategisessa yleiskaavassa tuodaan esiin tarve joukkoliikenteen olosuhteiden kehittämisestä valtateilla, jotta valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman mukainen kestävän liikkumisen edistäminen olisi mahdollista, ja siten myös potentiaalinen kulkutapavaihtoehto. 2020-luvun nykytilanteessa markkinaehtoinen linja-autoliikenne ei pysähdy Mäntsälässä, vaan ajaa Vt4 pitkin, johon ei ole pikavuoropysäkkiyhteyttä. Tämä nähdään kunnassa valitettavana ja hukattuna potentiaalina edistää kestävää liikkumista

Yleiskaavaluonnoksessa on esitetty kävelyn ja pyöräilyn yhteystarpeet. Kaavakartalla sekä kaavaselostuksessa tulee tarkentaa, minkälaisia ratkaisuja kullekin kävelyn ja pyöräilyn yhteydelle on suunniteltu, ja mihin tavoitteisiin sekä yleiskaavan toteuttamisvaiheisiin ne liittyvät. Taajamarakenteen ulkoreunalla sijaitsevien yhteyksien tarve ja toteuttamismahdollisuudet tulee selvittää ja sitoa yleiskaavan suunnitellun ja toteutettavan maankäytön eri toteuttamisvaiheisiin.

Vastine: Kunnalla on vuonna 2022 laadittu kävelyn- ja pyöräilyn edistämishjelma, jonka toimenpideohjelmassa esitetyt toimenpiteet on esitetty toteutettavaksi vuoteen 2030 mennessä. Yleiskaavassa on pyritty esittämään seudullinen pääpyöräverkko sekä tunnistettu yhteyksien tarvepotentiaali nykyisiin olemassa oleviin kyläkeskuksiin. Strategisen yleiskaavan tavoitteena on tiivistää yhdyskuntarakennetta niin, että 90 % asukkaista asuu asemakaavoitetulla alueella.

Tulevaisuus näyttää, mitkä kylät pysyvät elinvoimaisina tai mihin ilmansuuntaan kirkonkylän taajamarakenne tulee kehittymään ja missä järjestyksessä. Kävelyn ja pyöräilyn yhteystarpeiden tarkempi määrittely sekä kunkin yhteyden ratkaisut, tavoitteet ja toteutusvaiheet täsmentyvät tarkemmassa suunnittelussa ja erillisissä toteuttamista tutkivissa selvityksissä yleiskaavatyön valmistumisen jälkeen, joihin sisällytetään mm. liikenteellisten ratkaisujen ja ympäristövaikutusten arviointia. Näin varmistetaan, että ratkaisut ovat tarkoituksenmukaisia ja että ne voidaan kytkeä suunnitellun maankäytön eri toteuttamisvaiheisiin.

Liikenneselvitystä (WSP) varten on hahmoteltu liikenteen ja maankäytön toteuttamisvaiheita, missä kaavaratkaisun kohteena oleville suunnittelualueille on tarkasteltu kaavan aikaikkunaa ja tavoitevuosia.

Uuden eritasoliittymän merkinnän selitteessä kerrotaan, että merkintää käytetään valtatie 25 aluevaraussuunnitelman mukaisesti. Merkintää on käytetty myös Tuuliruusun kohdalla, joten merkinnän selitettä on syytä tarkentaa.

Vastine: Merkintä on muutettu vastaamaan tarkoitusta.

Tuuliruusuun suunniteltu eritasoliittymä valtatie 4 ja maantie 140 yhdistämiseksi ei saa siirtää uusien työpaikka- ja logististen toimintojen kehittämisen painopistettä Tuuliruusun alueelle. Näitä toimintoja ei ole esitetty Uusimaa-kaava 2050:ssä. Liittymä palvelee raskaan liikenteen taukopaikkaa ja siihen ei tule avata uusia tieyhteyksiä.

Vastine: Mäntsälän kunnassa tunnistetaan nykytilanne ja Uusimaa-kaavan 2050 merkintä. Samalla kunnassa on myös tahtotila asian suhteen. Uusimaa-kaava 2050:n toimintaympäristössä on sijoitettu logistiikan toimintoja vain Kapulin alueelle. Uusimaa-kaava on päivityksen alla ja Mäntsälän kunnan strategisen yleiskaavan tarkoituksena on esittää kunnan näkemyksiä tulevista maankäytön potentiaaleista. Kapulin alueen maankäyttö on täynnä 2020-luvulla, tavoitteena on esittää viranhaltija-arvion mukaan tehtyjä potentiaaliarvioita.

Yleiskaavan liikenneverkkomuutoksien vaikutuksia tarkasteltiin esitettyjen uusien maankäyttöalueiden sekä suunniteltujen liikenneverkkomuutosten osalta sekä liikenteen määrään että jakautumiseen liikenneverkolla. Selvitys tehtiin pohjautuen HELMET 4-liikennemalliin, jonka osa-aluejakoa tihennettiin Mäntsälän taajaman alueella vastaavasti kuin aiemmassa liikennemallissa oli tehty. Vaikutuksia tarkasteltiin tavoitevuoden 2040 tilanteessa sekä vuoden 2050 tilanteessa kolmella erilaisella skenaariolla.

Asumisesta aiheutuvan liikenne-ennusteen lähtökohdaksi valittiin MDI:n keväällä 2025 laatiman Mäntsälän osa-alueittaisen väestöennusteen kasvutavoite -skenaario. Mäntsälän

historiasta ei löydy riittävän tasoista tulomuuttoa yksittäisinä vuosina, mutta laskennallisesti vaadittu tulomuuton taso ei kuitenkaan ole poikkeuksellista KUUMA-kuntien ryhmässä. Autoliikennematkojen lisätuotosluvuissa on mukana myös työpaikkojen lisääntymisestä johtuva tuotos.

Työpaikka-alueista aiheutuvan liikenne-ennusteen lähtökohtana on strategisessa yleiskaavassa merkityt työpaikka-alueet, joille sijoittuvaksi arvioitu työpaikkamäärä on suhteutettu ennustettuun väestön kasvuun. Tilaa vaativien elinkeinotoimintojen alueita on osoitettu Kapulin, Veturin ja Poikkien yritysalueille. Uusia kehitettäviä tilaa vaativia elinkeinoalueita on osoitettu Kapulin, Veturin, Poikkien ja Linnalan eteläisen alueen laajenemisalueille ja pohjoisen liittymän yritysalueelle ympäristöineen. Uusia teollisuuden ja varastoinnin reservialueita on osoitettu Levantoon Helsinki-Lahti moottoritien läheisyyteen, Hirvihaaraan Hyvinkääntien ja Kuntomajantien risteysalueelle, Tikkaroon Eteläisen Pikatien ja Alhonkulmantien risteysalueelle sekä Arolaan Eteläisen Pikatien ja Nummistientien väliselle alueelle sekä Tuuliruusun palvelualueen ympäristöön.

Yleiskaavassa esitetty maankäyttö lisää liikenteen määrää valtateilla 4 ja 25 sekä kantatiellä 55, minkä vuoksi valta- ja kantateille suunnitellut liittymien parantamiset uusine liikennejärjestelyineen on tarpeen toteuttaa maankäytön kehittyessä.

Tuuliruusun alueen uusien tieyhteyksien toteuttaminen suuntaa Mäntsälän keskustan läpi kulkevan liikenteen uusille yhteyksille sekä Seututielle 140 Tuuliruusun alueella. Maankäytön voimakkaasta kehittämisestä huolimatta Seututien 140 ja Kantatien 55 liittymän välisen saapuvan liikenteen määrä ei kasva merkittävästi vuosien 2030 ja 2050 iltahuipputunnin, vaan maankäytöstä aiheutuva liikennemäärä ohjautuu uusille väyläyhteyksille.

Strategisessa yleiskaavassa ei esitetä muutoksia kunnan sisäiseen katuverkkoon, jota kehitetään asemakaavaprosessien yhteydessä. Liikenneverkon muutoksien osalta Mäntsälän kirkonkylän liikenneverkko jäsentyy maankäytön kehittyessä valtion maantieverkon vaikutusalueilla.

Kestävän liikkumisen edistämiseksi joukkoliikenteen kehittämis- ja tilavaraustarpeita pysäkkijärjestelyille ja liityntäyhteyksille on tunnistettu kirkonkylän taajama-alueella erityisesti Kapulin ja Poikkien alueilla, Valtateiden 4 ja 25 varrella, Valtatien 4 pohjoisen liittymän alueella Seututiellä 140 sekä Kantatien 55 varrella.

Hyökännummen asemaakaava-alueen kestävä liikkumisen edistämiseksi kävelyn ja pyöräilyn yhteydet sekä joukkoliikenteen palvelutarve ovat merkittävät Ohkolantiellä Hyökännummen ja Mäntsälän kirkonkylän välillä, Hyökännummelta Järvenpään Haarajoen ja keskustan sekä Tuusulan Kellokosken suuntiin että Linjatien kautta Seututielle 140.

Luonnonvarat

Pintavedet

Kaavan vaikutuksia luonnonympäristöön kuten pinta- ja pohjavesiin on arvioitu selostuksessa lähinnä ihmisen hyödyn näkökulmasta (virkistyskäyttö, vesihuolto). Kaava on oikeusvaikutteinen, joten kaavassa tulee huomioida paremmin mahdolliset vaikutukset pintavesien laatuun ja arvioida ne kaavaselostuksessa. Arvioinnissa on huomioitava rantarakentamisen mahdollinen lisääntyminen. Yleismääräyksiin on tarpeellista lisätä, että alueiden tarkemman suunnittelun yhteydessä on laadittava hule- ja työmaavesien hallintaa koskevat

erilliset suunnitelmat. Etenkin tiiviin rakentamisen alueilla vesistöjen ja pienvesien riittävät suojavyöhykerajaukset on huomioitava tarkemmassa suunnittelussa. Kaavakarttaan on merkittävä pienvesiselvityksessä tarkentuvat pienvesien sijainnit.

Vastine: Yleisiin määräyksiin on lisätty lause; alueiden tarkemman suunnittelun yhteydessä on laadittava hule- ja työmaavesien hallintaa koskevat erilliset suunnitelmat. Oikeusvaikutteiseen luonnonympäristö ja virkistys liitekarttaan on merkitty merkittävimmät pienvedet pienvesiselvityksen mukaisesti.

Pohjavedet

ELY-keskus pitää hyvänä, että kaavatyön tueksi on tilattu pien- ja pohjavesiselvitykset. Selvitysaineistojen olisi kuitenkin ollut hyvä olla käytettävissä jo kaavaluonnosvaiheessa. Kaavaselostuksessa pohjavesiolosuhteet on kuvattu melko pintapuolisesti ja etenkin kaavaratkaisun vaikutukset pohjavesiin jäivät selvittämättä. Selostuksen vaikutukset luonnonvaroihin-kappaleessa on kuvattu Ojalan pohjavesialueella tehtyjä selvityksiä ja pohjavesiolosuhteita Ojalan pohjavesialueella, mutta ei ole arvioitu kaavoituksen vaikutuksia tai tuotu esiin, miten esitetyt selvitykset on otettu huomioon kaavoituksessa. Ojalan pohjavesialueelle kohdistuu kaavaluonnoksessa merkittävästi uutta rakentamista, joten vaikutusten arviointia tulee täydentää.

Mäntsälän kunnan alueella sijaitsevat luokitellut pohjavesialueet on pääosin merkitty kaavakartalle oikein. Kaavakartasta kuitenkin puuttuu Myllylänkulman pohjavesialueen raja-alue. Pohjavesialue sijaitsee pääosin Pukkilan kunnan puolella, mutta pieni osa pohjavesialueesta ulottuu Rajakulman alueelle Mäntsälän itäosaan.

ELY-keskuksen näkemyksen mukaan kaavaluonnoksessa pohjavesialueille osoitetut toiminnot pääosin soveltuvat pohjavesialueille. Kirkonkylätaajaman tuntumassa sijaitsevaan Ojalan pohjavesialueeseen kohdistuu kuitenkin merkittäviä paineita uusien toimintojen myötä. Maankäytön muutokset eivät saa vaikuttaa haitallisesti pohjaveden määrään tai laatuun. Ojalan pohjavesialueen eteläosaan on merkitty laajahko alue uudelle asuinalueelle. Uusi asuinalue kattaa lähes kokonaisuudessaan Ojalan pohjavesialueen eteläisen muodostumisalueen. Uuden rakentamisen myötä vettä läpäisemättömien pintojen osuus kasvaa ja pohjaveden muodostuminen saattaa estyä tai vähentyä. Tällä voi olla vaikutusta pohjaveden määrään ja sitä kautta vedenottoon alueella. Ojalan pohjavesialueen merkitys on kunnan vesihuollon kannalta merkittävä. Kaavamääräyksiin ja uutta rakentamista rajaamalla tulee turvata pohjaveden riittävä muodostuminen myös jatkossa. Sälinkääntien teollisuusalue sijoittuu Ojalan pohjavesialueen pohjoiselle muodostumisalueelle. Uutta teollisuustoimintaa ei tulisi ohjata pohjavesialueille.

Ojalan pohjavesialueen läpi on merkitty uusi tieliikenteen yhteystarve koskien Isolammintien jatkamista uudeksi yhteydeksi Sälinkääntielle. Tieyhteyden on suunniteltu toimivan myös raskaan liikenteen ja mahdollisesti vaarallisten aineiden kuljetusreitteinä. Merkintä on ohjeellinen. Merkintä kuitenkin kulkee melko läheltä Ojalan vedenottamoa ja pohjaveden muodostumisen kannalta tärkeää muodostumisaluetta. Tieyhteyden tarkemmassa suunnittelussa tulee huomioida Ojalan vedenottamon sijainti sekä pohjaveden muodostuminen ja kulkeutuminen vedenottamon ympäristössä. Kaavaselostuksessa on mainittu, että uusiin liikenneväylyihin tulee rakentaa voimassa olevien ohjeistuksien mukaiset pohjavesisuoja-alueet. Tällainen määräys kuitenkin puuttuu yleiskaavan määräyksistä, vaikka se etenkin Ojalan pohjavesialueen halki kulkevan tieyhteyden osalta olisi tarpeen.

Pohjavesialue -merkinnän kaavamääräys on pääosin asianmukainen.

ELY-keskus esittää siihen kuitenkin seuraavia huomioita: ↓

Lause ”Merkinnällä osoitetaan pohjavesialueet, jotka ovat erityisen merkittäviä vedenhankinnan ja veden käyttökelpoisuuden säilyttämisen kannalta” poikkeaa yleisesti käytetyistä määritelmistä. Merkinnällä on

merkitty vedenhankintaa varten tärkeät tai vedenhankintaan soveltuvat pohjavesialueet, joihin voi sisältyä myös pohjavedestä suoraan riippuvaisia pintavesi- tai maaekosysteemejä.

Lauseessa ”Alueella ei ole sallittua sellainen toiminta, joka saattaa vaarantaa pohjaveden laadun ja määrän” sana ja tulisi korvata sanalla tai, sillä toiminta ei saa vaarantaa pohjaveden laatua eikä määrää. Rakentamisen seurauksena ei myöskään saa aiheuttaa haitallista pohjaveden purkaantumista.

Lause ”Tarkemmassa maankäytön suunnittelussa, rakennusten sijoittelussa ja infrahankkeissa tulee huomioida pohjavesialueet ja turvata niiden toiminta varmistaen puhtaan veden saatavuus ja ekosysteemien toimivuus” on vaikeaselkoinen ja sitä voisi selkeyttää.

Pohjavesialueella rakentamista ja muuta maankäyttöä saattavat rajoittaa ympäristönsuojelulain pohjaveden pilaamiskielto sekä vesilain säädökset hankkeiden luvanvaraisuudesta. Tarkat lakiviittaukset eivät ole välttämättömiä.

Määräykseen olisi syytä lisätä kielto, ettei pohjavesialueelle ei saa sijoittaa laitoksia tai toimintoja, joissa käsitellään tai varastoidaan pohjavedelle vaarallisia aineita. Pohjavesialueella on kielletty pohjaveden kannalta haitallisten kemikaalien ja jätteiden laitos- tai ammattimainen käsittely ja varastointi.

Pohjavesialueella ei saa rakentaa energiakaivoja. Lämmitysöljysäiliöt tulee sijoittaa suoja-altaaseen joko katoksen alle tai rakennuksen sisätiloihin. Suoja-altaan tilavuuden tulee olla suurempi kuin varastoitavan lämmitysöljyn tilavuus. Alueella ei saa irrallaan säilyttää tai varastoida muita nestemäisiä polttoaineita eikä pohjavettä vaarantavia aineita.

Yleisissä määräyksissä oleva puhtaiden hulevesien imeyttämistä koskevan lauseen voisi siirtää pohjavesimääräyksen alle. Lisäksi etenkin Ojalan pohjavesialueen uuden asuinalueen osalta tulisi edellyttää, että asemakaavassa annetaan pohjaveden laadun ja määrän turvaamiseksi tarpeelliset määräykset.

Vastine: Kaavakarttaan on lisätty Myllylänkulman pohjavesialueen raja.

Ojalan pohjavesialueen eteläosaan oli luonnoksessa merkitty laajahko alue uudelle asuin-alueelle. Uuden asuinalueen raja on korjattu ja otettu huomioon Ojalan vedenottamon suoja-alue.

Sälinkääntien teollisuusalueen osalta on kaavamerkintä ja määräys muutettu Ojalan pohjavesialue huomioden.

Ojalan pohjavesialueen läpi on merkitty uusi ohjeellinen tieliikenteen yhteystarve -merkintä.

Merkinnän määräykseen on lisätty lause; uusiin liikenneväyliin tulee rakentaa voimassa olevien ohjeistuksien mukaiset pohjavesisuojuukset.

Pohjavesialuetta koskeva määräys korjattu.

Vesihuolto

Kaavaluonnoksen mukaan kyläalueilla ja maaseutuelinkeinojen alueilla on vaatimuksena, että rakennuspaikan vähimmäispinta-alan on oltava 4 000 m², jos rakennusta ei voida liittää keskitettyyn vesihuolto- ja viemäriverkostoon. ELY-keskus muistuttaa, että yleensä on edellytetty vähintään 5000 m² rakennuspaikkaa, koska sitä pienemmällä tontilla on käytännössä hankalaa hoitaa jätevesien käsittely ja johtaminen vaarantamatta puhtaan talousveden saantia. Eriyksen vaikeaksi puhtaan talousveden saanti saattaa tulla pienillä vierekkäin sijaitsevilla asuintonteilla.

Kaavaselostuksessa mainitaan, että taajamissa hulevesiä joudutaan ohjaamaan viemäriverkostoon. ELY-keskus toteaa, että hulevesiä ei tule ohjata jätevesiverkostoon, vaan erilliseen hulevesiverkostoon, mikäli niiden imeyttäminen maahan kiinteistöllä ei ole mahdollista.

Kylä- ja maaseutuelinkeinojen alueiden kaavamääräyksissä todetaan, että "Uudisrakennus tulee liittää keskitettyyn vesihuolto- ja viemäriverkostoon, jos kiinteistö sijaitsee vesihuolto- ja viemäriverkoston toiminta-alueella.". ELY-keskus ehdottaa muotoilua muutettavan vesihuoltolain kanssa yhtenäisemmäksi seuraavasti: "Uudisrakennus tulee liittää vesihuoltolaitoksen vesijohtoon ja jätevesiviemäriin, jos kiinteistö sijaitsee vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella.", sillä vesihuoltolain mukaan kunta hyväksyy toiminta-alueen vesihuoltolaitokselle, ei erillisiä toiminta-alueita vesijohto- ja viemäriverkostoille. Lisäksi kaavaselostuksessa puhutaan useammassa kohdassa vesihuollon toiminta-alueesta, myös nämä olisi syytä korjata muotoon vesihuoltolaitoksen toiminta-alue.

Kaavaselostuksen sivulla 82 todetaan, että "Strategisessa yleiskaavassa ei esitetä muutoksia nykyisiin kunnallistekniikka-alueisiin. Sen sijaan nykyiset voimalinjat, kaasujohdot ja vesihuollon toiminta-alueet on osoitettu kaavakartassa.". Mainittuja vesihuoltolaitosten toiminta-alueita ei kuitenkaan ole kartassa esitetty tai ainakaan ne eivät siitä selkeästi erotu.

ELY-keskus kehottaa tarkistamaan selostukseen kirjatut vesihuolto-osuuskuntien nimet ja määrät. ELY-keskuksen tietojen mukaan Mäntsälän kunnan alueella toimii tällä hetkellä viisi vesihuolto-osuuskuntaa, joilla on kunnan hyväksymä toiminta-alue (Hirvihaara, Kortistonkulma, Sääksjärvi, Mustijoki ja Suoni) sekä yksi osuuskunta, jolle kunta ei ole hyväksynyt toiminta-alueita (Levanto). Lisäksi ainakin sivulle 84 on jäänyt maininta Mäntsälän Vedestä Nivos Vesi ja Lämpö Oy:n sijaan. Selostuksessa myös puhutaan vaihdellen Nivos Oy:stä, Nivos Vesi Oy:stä sekä Nivos Vesi ja Lämpö Oy:stä, nämä voisi yhdenmukaistaa. ELY-keskuksen käsityksen mukaan vesihuoltotoiminnosta vastaa nykyisellään Nivos Vesi ja Lämpö Oy.

Selostuksen sivulla 84 on todettu, että "Vesihuoltolaitosten toiminta-alueen ulkopuolella kunnalla on yleisvastuu vesihuollon kehittämisestä." ELY-keskus toistaa aiemmasta yleiskaavaluonnoksesta lausumansa siitä, että kunnalla on vesihuoltolain 5 §:n mukaisesti vastuu koko kunnan alueella vesihuollon kehittämisestä, ei vain toiminta-alueiden ulkopuolella. Vesihuoltolain 5 §:ssä todetaan, että "Kunnan tulee kehittää vesihuoltoa alueellaan yhdyskuntakehitystä vastaavasti tämän lain tavoitteiden toteuttamiseksi yhteistyössä alueensa vesihuoltolaitosten, laitoksille vettä toimittavien ja niiden jätevesiä käsittelevien sekä muiden kuntien kanssa sekä osallistua vesihuollon alueelliseen yleissuunnitteluun.".

Vuoden 2021 lausunnossaan ELY-keskus on myös todennut, että "Vesihuoltoa palvelevat kohteet kuten jätevedenpuhdistamo, vesitorni ja vedenottamot tulee esittää kaavakartalla ja niille tulee esittää tarpeelliset määräykset." Tähän liittyen ELY-keskus haluaa tuoda esille, että turvallisuustilanteen sittemmin merkittävästi muuttua, on kriittisen infran sijaintitiedon julkisuuteen kiinnitettävä entistä enemmän huomiota ja sopiva tarkkuustaso pohdittava huolella.

ELY-keskus muistuttaa lisäksi 2024 vuoden lopussa valmistuneesta ja pian julkaistavasta Uudenmaan vesihuollon alueellisesta yleissuunnitelmasta. Suunnitelman voisi esimerkiksi mainita kaavaselostuksessa yhtenä jatkosuunnittelussa huomioitavana tekijänä, vaikkakaan suunnitelma ei ole oikeusvaikutteinen.

Vastine: Kaavaselostukseen on hulevesien osalta korjattu, että hulevedet ohjataan erilliseen hulevesiverkostoon, mikäli niiden imeyttäminen maahan kiinteistöllä ei ole mahdollista. Kylä- ja maaseutuelinkeino alueiden määräystekstiä on muutettu vesihuoltolain kanssa yhtenäisemmäksi ELY:n ehdottamalla tavalla. Kaavaselostukseen vesihuollon toiminta-alue on muutettu vesihuoltolaitoksen toiminta-alueeksi. Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueita ei esitetä kaavakartassa. Virheellinen tieto on poistettu kaavaselostuksesta. Vesiosuuskuntien nimet ja määrät on korjattu kaavaselostukseen. Kaavaselostukseen on korjattu Nivos Vesi ja

Lämpö Oy:n nimi. Kunnan yhteinen linjaus on, että vesihuoltoa palvelevia kohteita kuten jätevedenpuhdistamoa, vesitornia ja vedenottamoita ei esitetä kaavakartalla. Maininta vesihuollon alueellisesta yleissuunnitelmasta on lisätty kaavaselostukseen.

Maa-ainekset

Arvokkaita kallioalueita, moreenimuodostumia ja harjualetta koskeviin määräyksiin (ge 1–3) on lisättävä maa-aineslain numero 555/1981.

Vastine: Maa-aineslain numero 555/1981 lisätty arvokkaita kallioalueita, moreenimuodostumia ja harjualetta koskeviin määräyksiin.

Luontoarvot ja arvokkaat luontokohteet

Liito-oravat

Kaavassa on osoitettu uutta asuinalueita ja kehitettävää tilaa vaativaa elinkeinoaluetta alueille, joilla on ympäristöhallinnon järjestelmien mukaan useita vanhoja liito-oravahavaintoja (Lempivaarassa sekä Mäntsälän pohjoisen liittymän eteläpuolella). Ilmakuvien perusteella monet havaintopaikoista voivat olla edelleen liito-oravalle soveltuvia. Vaikka kaavaa varten tehdyssä liito-oravaselvityksessä ei olekaan tehty tuoreita havaintoja näiltä alueilta, alueet voidaan silti määritellä liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi, jos alue on edelleen lajille soveltuvaa ja on mahdollista, että laji palaa alueelle. Lisääntymis- ja levähdyspaikkoja koskee luonnonsuojelulain 78 §:n mukainen heikentämis- ja hävittämiskiello. Kaavamerkinnoissa ja alueen tarkemmassa suunnittelussa on varmistettava, että lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ei heikennetä tai hävitetä ja että lajin kulkuyhteydet säilyvät.

Vastine: Liito-oravan lisääntymispaikoiksi tulkitut kohteet on osoitettu oikeusvaikutteisessa luonnonympäristön ja virkistysliitteen pistemerkinnällä. Osa aiemmin tunnistetuista kohteista on muuttunut (hakkuu/taimikko) eikä näitä ole osoitettu. Vastaavasti tunnetut viitasammakon esiintymispaikat on osoitettu pistemerkinnällä. Kaavamääräyksessä on huomioitu ELY-keskuksen lausunto määräystä koskien.

Luontotyytit

Mäntsälän alueelta on tehty useita luontoselvityksiä sekä yhteenvetoraportti arvokkaista luontokohteista, joista kaavakarttaan on merkitty vain pieni osa. Kaavakartalta puuttuu useita maakunnallisesti arvokkaita kohteita joko koon tai muiden syiden takia, eikä paikallisesti arvokkaita kohteita ole merkitty ollenkaan. ELY-keskus katsoo, että yleiskaavatasolla ei ole perusteltua jättää merkitsemättä kohteita koon perusteella, vaan etenkin maakunnallisesti arvokkaat kohteet tulee aina merkitä kaavakarttaan. Maakunnallisesti arvokkaiden kohteiden merkitsemiseen tulee käyttää luo-merkinnän sijaan luonnonsuojelualuemerkintää, joka turvaa niiden luontoarvot tehokkaammin. Luo-merkintä sopii paremmin paikallisesti arvokkaille kohteille, jotka tulee myös merkitä kaavakartalle, jotta niiden huomioiminen esim. metsäntaloudessa on mahdollista.

Luonnonsuojelualue-merkinnän määräys on osittain epäselvä. Kuvauksessa todetaan seuraavaa:

"Alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 128 §:n mukainen toimenpiderajoitus, joka koskee kaivamis-, louhimis-, tasoittamis- ja täyttämistöitä tai muuta näihin verrattavaa toimenpidettä sekä muualla kuin maa- ja metsätalousalueella puiden kaatamista."

Syy viitata maa- ja metsätalousalueisiin jää lukijalle epäselväksi, kun merkinnän tarkoitus koskee aluetta, joka on luonnonsuojelualue tai josta on tarkoitus perustaa sellainen. Merkintää tulisi selkeyttää kuvaamalla,

minkälainen toiminta juuri luonnonsuojelualuemerkinnän alueella on kiellettyä tai luvanvaraista, esim. seuraavasti:

"Alueella on voimassa maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 128 §:n mukainen toimenpiderajoitus, joka koskee kaivamis-, louhimis-, tasoittamis- ja täyttämistöitä, puiden kaatamista tai muuta näihin verrattavaa toimenpidettä."

Vastine: Luontoselvityksissä maakunnallisesti arvokkaiksi arvotetuista kohteista merkittävä osa on nykyisin suojelualueina. Suojelemattomat, luontoarvonsa säilyttäneet maakunnallisesti arvokkaat kohteet on osoitettu SL-1 alueina. Suojelualueeksi perustamista ei voi pitää yksiselitteisesti ainoana alueen turvaavana ratkaisuna. Ns. paikallisesti arvokkaat kohteet on osoitettu selostuksen liitekartalla, kun ne edustavat uhanalaista luontotyyppiä/-tyyppejä ja ne ovat säilyttäneet edustavuutensa.

Luonnonsuojelualue-merkinnän määräys on muutettu muotoon: " Alueella voidaan tehdä hoitosuunnitelman mukaisia toimenpiteitä, jotka tulee olla luonnonsuojeluviranomaisen hyväksymiä. Alueella ei saa ryhtyä toimenpiteisiin, jotka saattavat vaarantaa alueen suojeluarvoja. Alueella on voimassa rakentamislain 53 §:n mukainen toimenpiderajoitus, jossa maisemaa muuttavaa maanrakennustyötä, puiden kaatamista tai muuta näihin verrattavaa toimenpidettä ei saa suorittaa ilman maisematyölupaa. Merkintä koskee myös määräaikaista rauhoitusalueita niin kauan kuin alueella on voimassa oleva rauhoitus sopimus. Mikäli alue perustetaan uudelleen luonnonsuojelualueeksi, merkintä on voimassa uuden perustamispäätöksen mukaisesti."

Natura-alueet

Kaavan vaikutukset Natura-alueisiin on arvioitu selostuksessa suppeasti eikä kaava-aineistoon ole liitetty varsinaista asiantuntijatyönä tehtyä arviointia. Vaikka Natura-alueiden välittömään läheisyyteen ei osoitetakaan muuttuvaa maankäyttöä, voivat uudet asuinalueet lisätä mm. virkistyskäyttöpainetta myös pidemmän matkan päässä sijaitsevilla alueilla. Kaavan vaikutusalueelta on siis tarpeen laatia Natura-tarveharkinta, jolla arvioidaan varsinaisen Natura-arvioinnin tarvetta.

Vastine: Kaavaselostuksessa on esitetty arvio Natura-alueisiin kohdistuvista vaikutuksista ns. tarvearviona.

Kulttuuriympäristöt

Yleiskaavan yleispiirteisyyden ja strategisuuden huomioiden rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema on huomioitu asianmukaisesti. Yleiskaavan mahdollistama täydennysrakentaminen muuttaa luonnollisesti ympäristöä, mutta se on lähtökohtaisesti hallittavissa yksityiskohtaisella asemakaavasuunnittelulla. Tämä on erityisen tärkeää rakentamisen tehokkuuden ja määrän sekä sijoittumisen osalta, koska yleiskaavassa ei ole tarkempaa mitoitusta. Asetuksella ja rakennussuojelulailla sekä kirkkolailla suojelluissa kohteissa toimivaltainen suojeluviranomainen on Museovirasto. Merkintänä rakennussuojelukohteissa käytetään srs-1-merkintää ja kirkkolailla suojelluissa srk-1-merkintää (YM, asemakaavamerkinnot ja määräykset opas 2003, s. 121, 127).

Vastine: Kaavakarttaan on korjattu rakennussuojelukohteille merkintä srs-1 ja kirkkolailla suojelluille kohteille srk-1-merkintä.

Ympäristöhäiriöt

Melu ja värinä

Kaavaratkaistusta jää epäselväksi, millä tavoin melusta ja värinästä laaditut selvitykset on huomioitu. Uusia asuinalueita on esitetty merkittävien melulähteiden (maantiet ja junarata) välittömään läheisyyteen. ELY-keskus muistuttaa, että meluntorjunta kasvattaa rakennuskustannuksia merkittävästi. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan alueille, joilla melun ohjearvotasot ylittyvät, ei ole perusteltua osoittaa asumista tai muuta melulle herkkää toimintaa.

Vastine: Kaavaselostukseen on lisätty melua ja värinää koskeva ja käsittelevä osio, joka tukee myös tarkempaa suunnittelua.

Pilaantuneet maat

Pilaantuneiden maiden osalta kaava-aineistoon tulee lisätä kuvaus kaava-alueella harjoitetusta ja harjoitettavasta maaperää mahdollisesti pilanneesta ja pilaavasta toiminnasta (esim. teollisuudesta, huolto- ja jakeluasemista, ampumaradoista ja kaatopaikoista).

Maankäyttöön vaikuttavien kohteiden lisäämistä kaavakartalle tulee harkita ja niitä on syytä kuvata selostuksessa hieman tarkemmin. Tämä koskee paitsi pilaantuneen maaperän kohteita myös muita vastaavantyyppisiä kohteita. Esimerkiksi Mattilantien alueella on laajalla alueella pohjavedessä liuottimia. Pitoisuudet ovat niin korkeita, että ne vaikuttavat pohjaveden käyttömahdollisuuksiin. Tällaisia kohteita on syytä kuvata kaava-aineistossa.

Kaavassa on esitetty Hirvihaaran ampumarata-alue. Pitkään toimineiden ampumaratojen alueella on tyypillisesti paikoin pilaantunutta maaperää. Pilaantuneen maaperän puhdistustarve kuitenkin pääosin syntyy vasta toiminnan päättyessä. Ampumarata-alueen osalta ei siis ole tarvetta määräyksessä todeta, että alueella on maaperän puhdistustarvetta. Asia tulee poistaa määräyksestä.

Vastine: Kaavaselostukseen on lisätty kappale, joka käsittelee pilaantuneita maa-alueita. Kappaleessa on mainittu vaikuttavimmat kohteet ja kuvattu niiden toimintaa. Ampumarata-alueen merkinnästä poistettu maininta maaperän puhdistustarpeesta.

Ilmastovaikutukset

Ilmastotavoitteet huomioiva yleiskaava ohjaa kehitystä olemassa olevan ääreen hiilinieluja ja -varastoja säilyttäen sekä edistää varautumista ilmastomuutokseen. Mäntsälän yleiskaavaluonnoksessa on onnistu huomioimaan ilmastovaikutuksia, mutta toimenpiteiden riittävyttä ei voida arvioida, sillä varsinaista ilmastovaikutusten arviointia ei ole tehty. Ilmastovaikutusten riittävä huomiointi on erityisen tärkeää, sillä Mäntsälä tavoittelee hiilineutraaliutta jo vuoteen 2030 mennessä ja kyseisen yleiskaavan tavoitevuosi on 2050. ELY-keskus katsoo, että kaavan ilmastovaikutusten arviointia tulee täydentää.

Yleiskaavan ilmastovaikutukset riippuvat pitkälti toimintojen sijoittumisesta ja mitoituksista, joita on syytä tarkastella vielä tarkemmin osana ilmastovaikutusten käsittelyä. Toimintojen sijoittamisessa on syytä huomioida liikumisen tarpeen ja kulkutapajakauman lisäksi alueiden erilaiset mahdolliset energijärjestelmät, hiilivarastot ja esirakentamisen tarve. On arvioitava, kuinka mitoitus vaikuttaa joukkoliikenteeseen sekä tilatehokkuuteen, joka vaikuttaa mm metsäkadon määrään ja verkostojen tehokkuuteen. Ilmastovaikutusten arviointi tulee kohdistaa etenkin alueisiin, joille osoitetaan maankäytön muutosta. Ilmastovaikutusten käsittelystä puuttuu kokonaan ilmastomuutokseen sopeutuminen, jonka osalta aineistoa on täydennettävä.

Kaavaselostuksessa todetaan, että uudet rakentamisalueet on osoitettu pääosin kaikkein suurimpien hiilivarastojen ulkopuolelle. Väite tulee perustella huolella. Samalla on tuotava esiin myös kaavaratkaisun mahdollistama hiilivarastojen menetys.

Vaikka yleiskaavaehdotuksessa ohjataan kasvua kuntakeskukseen kirkonkyläntaajamaan, laajentavat uudet asuinalueet taajamia huomattavasti, jolla on haitallisia ilmastovaikutuksia. Näiden haitallisten ilmastovaikutusten lieventämistä on syytä tarkastella, jotta arkimatkat ovat mahdollisimman lyhyitä ja uuden rakentaminen on mahdollisimman resurssitehokasta. Erityisesti on tarkasteltava metsäalueiden osoittamista rakentamiseen. Ilmastovaikutusten lieventämiseksi on tärkeää varmistaa, että uuden rakentaminen tukeutuu olemassa olevaan rakenteeseen palveluihin. On huomattava, että erillään taajamasta olevat kaupan suuryksiköt lisäävät autoriippuvuutta, joka on ristiriidassa asetettujen ilmastotavoitteiden kanssa.

Vastine: Kaavaehdotusta varten teetettiin Sitowise Oy:n laatima Mäntsälän strategisen yleiskaavan 2050 ilmastovaikutusten arviointi, joka on osa yleiskaavan vaikutusten arviointia. Raportissa on käsitelty kaavassa esitettyjen toimintojen sijoittumisen ja mitoituksen vaikutuksia sekä merkittävimpien jatkosuunnittelun mahdollisuuksia yleiskaavan mukaisesta maankäytöstä aiheutuvien ilmastovaikutusten hillintään sekä ilmastomuutokseen sopeutumisen edistämiseen.

Raportissa nostettuja huomioita jalankulun ja pyöräilyn tukemisesta on otettu kaavaratkaisuun mukaan merkittävässä määrin, mikä tukee autoriippuvuudesta luopumista. Esimerkiksi Mäntsälänporttiin sijoittuvat kaupalliset toiminnot on tunnistettu erityisenä haasteena. Kaavassa esitetyt uudet rakentamisen alueet sijoittuvat pääosin merkittävimpien maaperän ja kasvillisuuden hiilivarastojen ulkopuolelle. Ekosysteemipalveluiden tukemista varten kaavan yleisten määräysten kestävä kehityksen osiota on tarkennettu.

Arvioinnin keskeiset havainnot ja kehittämis ehdotukset otettiin huomioon kaavaratkaisun sisällössä kaavan strateginen taso huomioiden. Tämä tarkoittaa mm. ilmastovaikutusten kannalta merkittävien aluevarausten tarkentamista, ohjaavien kaavamääräysten lisäämistä ja ilmastovaikutusten laajempaa käsittelyä kaavaselostuksessa. Lisäksi arvioinnin tulokset huomioidaan tarkemmassa suunnittelussa, kuten asemakaavoituksessa ja muussa maankäytön toteutusta ohjaavassa suunnittelussa

Muuta huomioitavaa

ELY-keskus kiinnittää huomiota kaava-aineistossa eri lainsäädäntöön kohdistuviin viittauksiin sekä eri viranomaisiin kohdistuviin viittauksiin. Alueidenkäytön lainsäädäntö on uudistumassa. Maankäyttö- ja rakennuslaki on vuoden 2025 alusta nimikkeeltään alueidenkäyttölaki. Viittaukset lainsäädäntöön ja pykäliin tulee tarkistaa ajan tasalle jatkosuunnittelussa. Samoin valtion viranomaisten osalta on käynnissä laaja virastorakenteen uudistus ja joiltain osin on vielä epäselvää, miten eri lakien mukaiset tehtävät sijoittuvat uudessa virastorakenteessa. Tilanne selkeytynee kaavaehdotuksen laadinnan aikana ja on mahdollisuuksien mukaan huomioitava kaava-aineiston viittauksissa

Vastine: Kaavaselostuksen viittaukset lainsäädäntöön ja viranomaisiin on tarkistettu vastaamaan nykytilannetta. Maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksen myötä lain nimi on vuoden 2025 alusta alueidenkäyttölaki, ja viittaukset on päivitetty uuteen nimikkeeseen ja ajantasaisiin pykäliin. Lisäksi valtion viranomaisten virastorakenteessa tapahtuvat muutokset on huomioitu mahdollisuuksien mukaan. Mikäli viranomaistehtävien sijoittumisessa tapahtuu muutoksia kaavaehdotuksen laadinnan aikana, päivitetään viittaukset ja maininnat vastaamaan uutta tilannetta ennen kaavaehdotuksen hyväksymistä.

3.28 Uudenmaan liitto

Yleistä ilmastotavoitteista

Ilmasto- ja ympäristökysymysten painoarvo kasvaa jatkuvasti. Mäntsälä on Hinku-kuntana sitoutunut vähentämään vuoteen 2030 mennessä kasvihuonekaasupäästöjä 80 % vuoden 2007 tasosta ja olemaan hiilineutraali vuoteen 2035 mennessä. Uudenmaan liitto on asettanut tavoitteeksi saavuttaa hiilineutraaliuden vuoteen 2030 mennessä. Liitto toteaa, että olemassa olevan yhdyskuntarakenteen tehostaminen kestävän liikkumisen kannalta edullisilla alueilla ja samalla yhdyskuntarakenteen hajautumisen ehkäiseminen, ovat keskeisiä keinoja vastata yhä merkityksellisempiin ja tarpeellisempiin ympäristötavoitteisiin. Myös luonnon monimuotoisuuden turvaamisen merkitys muuttuvassa ilmastossa korostuu.

Maakuntakaavan ja sen yleisten suunnittelumääräysten läpileikkaavana tavoitteena on, että alueidenkäytön suunnittelussa on edistettävä ilmastomuutoksen hillinnän ja ilmastomuutokseen sopeutumisen kannalta kestäviä ratkaisuja. Se tarkoittaa muun muassa sitä, että alue- ja yhdyskuntarakennetta tulee kehittää olemassa olevaan rakenteeseen tukeutuen, olemassa olevia taajamia kehittäen ja niiden maankäyttöä täydentäen, tehostaen ja toiminnallista rakennetta monipuolistaen.

Ottaen huomioon keskeiset ilmastotavoitteet ja kaavoituksen keinot vastata tavoitteisiin, on yleiskaavasta löydettävissä mahdollisuuksia tehdä ilmastoa paremmin palvelevia ratkaisuja. Uudenmaan liitto esittääkin, että kaavan jatkotyössä tarkasteltaisiin alue- ja yhdyskuntarakenteen laajuutta sekä olevan rakenteen tiivistämisen mahdollisuuksia tarkemmin.

Vastine: Mäntsälän strategisen yleiskaavan 2050 tueksi on yleiskaavaluonnoksen jälkeen tehty ilmastovaikutusten arviointi, joka sekä arvioi strategista yleiskaavaa ilmastovaikutusten näkökulmasta että esittää mm. jatkotoimenpiteitä tarkempaan suunnitteluun. Kaava-aineistoa on kehitetty ko. selvityksessä esitettyjen huomioiden mukaisesti tarkoituksenmukaisin osin. Esitettyjä muutoksia on viety yleiskaavaehdotukseen, jotta se edistää ilmastomuutoksen hillinnän ja ilmastomuutokseen sopeutumisen kannalta kestäviä ratkaisuja strategisen yleiskaavan tavoitteisiin sopeutuen ja keinojen mukaisesti.

Alue- ja yhdyskuntarakenne

Yhdyskuntarakenteen ohjauksen osalta voimassa oleva maakuntakaava korostaa tukeutumista olevaan rakenteeseen ja sen tiivistämisen ja tehostamisen ensisijaisuutta laajentamisen ja hajautumisen sijaan. Tällä pyritään mm. edistämään kävelyä, pyöräilyä ja joukkoliikennettä sekä päivittäisten palveluiden saavutettavuutta, ja säilyttämään nykyisiä luonnonalueita rakentamattomina.

Yleiskaavatyön yhtenä tausta-aineistona on käytetty eri tahojen (Tilastokeskus, MDI, Uudenmaan liitto) laatimia väestöennusteita. Suurinta väestönkasvua ennustavissa skenaarioissa väestön lisäys Mäntsälän kunnassa on muutaman tuhannen asukkaan luokkaa. Muissa skenaarioissa väestönkasvu on vähäisempää, tai kasvun sijaan väestö vähenee. Yleiskaavatyössä käytetty tavoitevuoden mitoitus vastaa suuruusluokaltaan voimakkaimman kasvun ennusteita.

Yleiskaavaluonnoksessa yhdyskuntarakennetta ohjataan aluevarausmerkinnöillä "Asuinalue", "Uusi asuinalue" ja "Kyläalue". Aluevarausten lisäksi nuolimerkinnöin on osoitettu yhdyskuntarakenteen laajenemissuuntia. Uudenmaan liitto katsoo, että kaavaratkaisu on yhdyskuntarakenteen ohjauksen osalta liian avokätinen ja

jättää liikaa väljyyttä uuden rakentamisen sijoittumiselle suhteessa maakuntakaavan nykyisen rakenteen tehostamista korostavaan ohjaukseen. Yleiskaavaluonnoksen aluevaraukset kattavat nykyisten, osittain hyvinkin väljän rakenteen taajama-alueiden ja kylien lisäksi laajoja uusia alueita. Nykyisten rakennettujen alueiden tehostamisen ja täydentämisen ensisijaisuus ei välity myöskään määräyksistä, sillä esimerkiksi ajoitukseen liittyviä määräyksiä ei ole annettu.

Ottaen huomioon, että voimakkaimmankin kasvun skenaarioissa väestö lisääntyy vain muutamilla tuhansilla, vaikuttavat asuinalueiden aluevaraukset vähintäänkin riittävältä. Yleiskaavan taustalla olevat väestöennusteet eivät perustele yhdyskuntarakenteen laajenemissuuntia osoittavien nuolien tarpeellisuutta.

Asuinaluevarausten laajuuteen liittyen kaavan jatkosuunnittelussa olisi hyvä tarkemmin tutkia niiden mahdollistamaa mitoitus ja sen suhdetta väestöennusteisiin. Uusia alueita tulisi rajata tiukemmin ja selkeämmin nykyiseen rakenteeseen tukeutuviksi, jotta yleiskaava aidosti tukee kestävän yhdyskuntarakenteen kehittymisen edellytyksiä ja on maakuntakaavan mukainen. Myös jonkinlaista vaiheistusta uusien alueiden avaamisen osalta olisi suositeltavaa harkita.

Jatkotyössä olisi hyvä tutkia myös sitä, mikä on nykyisten keskeisesti sijaitsevien alueiden täydennysrakentamispotentiaalin (tonttitehokkuuden kasvattaminen, purkava saneeraus) suuruusluokka, sillä muutokset väestössä (ikäntyminen ym.) aiheuttavat uudenlaisia asumisen tarpeita ja mahdollisuuksia kunnan keskeisillä alueilla.

Maakuntakaavaratkaisun keskeisiä tavoitteita kestävän yhdyskuntarakenteen ja kestävän liikkumisen osalta ovat keskuksen ja aseman ja näihin tukeutuvan yhdyskuntarakenteen tukeminen. Yleiskaavaluonnoksen kaavaselostuksessa (s. 50) todetaan yleiskaavaluonnoksen asuinalue -merkinnän osalta mm., että ”uudis- ja täydennysrakentaminen tulee sopeuttaa ympäristöönsä mittakaavaltaan ja maisemakuvallisesti”. Vaikka selostus ei olekaan oikeusvaikutteinen kaava-asiakirja, on sillä suuri painoarvo kaavaa tulkittaessa. Koska asuinalueeksi on osoitettu mm. kirkonkylän keskeiset nykyiset taajama-alueet aseman ja keskustan palveluiden yhteydessä, tulisi yleiskaavan ennemminkin kannustaa näiden alueiden uudistamiseen kuin edellyttää mahdollisen uuden rakentamisen sopeuttamista nykytilanteeseen. Toisaalta kuitenkin vaikutusten arvioinnissa (kaavaselostus s. 87) todetaan, että keskustatoimintojen aluetta ympäröivät pientaloalueet olisi osoitettu ”olennaisesti muuttuvina alueina” tavoitteena nimenomaan keskeisten alueiden kehittäminen. Kaavakartalla nämä keskeiset kehitettävät alueet on kuitenkin osoitettu vastaavasti kuin keskustasta etäämmälläkin sijaitsevat nykyiset asuinalueet, joilla ei ole vastaavaa uudistuspotentiaalia. Myöskään kaavaselostuksessa (s. 87) mainittu kirkonkylätaajaman ”kaksinaisuus” (keskusta – asema) ei itse kaavaratkaisussa erotu.

Jatkotyössä kaavaratkaisua ja kaava-asiakirjoja on siis vielä tarpeen selkeyttää, jotta kaavaratkaisu keskeisten tehostettavien taajama-alueiden osalta vastaa kaavan tavoitteisiin ja kaavaselostus antaa kaavaratkaisulle selkeät ja johdonmukaiset perustelut.

Vastine: Yhdyskuntarakenteen laajenemissuuntia osoittavat nuolet on poistettu yleiskaavaehdotuksesta. Nykyisten rakennettujen alueiden tehostamiseen ja täydentämiseen liittyviä määräyksiä on lisätty seuraavasti: ”Alueen kehittämisessä painotetaan täydennysrakentamista ja yhdyskuntarakenteen tiivistämistä, joissa olemassa oleva infrastruktuuri ja palvelut tukevat kestävää kasvua”.

Asumisesta aiheutuvan liikenne-ennusteen lähtökohdaksi valittiin MDI:n keväällä 2025 laatiman Mäntsälän osa-alueittaisen väestöennusteen kasvutavoite -skenaario. Mäntsälän historiasta ei löydy riittävän tasoista tulomuuttoa yksittäisinä vuosina, mutta laskennallisesti vaadittu tulomuuton taso ei kuitenkaan ole poikkeuksellista KUUMA-kuntien ryhmässä. Autoliikennematkojen lisätuotosluvuissa on mukana myös työpaikkojen lisääntymisestä johtuva tuotos.

Liikenneselvitystä (WSP) varten on hahmoteltu liikenteen ja maankäytön toteuttamisvaiheita, missä kaavaratkaisun kohteena oleville suunnittelualueille on tarkasteltu kaavan aikaikkunaa ja tavoitevuosia.

Jotta yleiskaava paremmin tukee kestävän yhdyskuntarakenteen kehittymisen edellytyksiä sekä ohjaa laajenemisalueita selkeämmin nykyiseen rakenteeseen tukeutuviksi, on uusien alueiden määräyksiin lisätty teksti: ” Suunnittelussa tulee edistää yhdyskuntarakenteen tiivistämistä ja eheyttämistä hyödyntäen olemassa olevaa infrastruktuuria ja palveluverkkoa. Suunnittelun lähtökohtana tulee olla kestävä ja resurssiviisas maankäyttö, jossa Yhdyskuntarakenne tukee kävelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen käyttöä.”

Selostuksen kuvausta asuinalue – merkinnän osalta on täsmennetty siten, että se ohjaa tiivistämisen ja täydentämiseen.

Alueiden kehittämisen ja rakentamisen järjestystä ja ajoitusta tutkitaan tarkemmin yleiskaava jälkeen tehtävässä yleiskaavan toteuttamisohjelmassa. Sen tavoitteena on toimia työkaluna, jolla vaiheistetaan, aikataulutetaan ja ohjelmoidaan kunnan maankäytön ja yhdyskuntarakenteen kehittämistä. Ohjelma rytmittää mm. asemakaavoituksen ja liikenne-, viher- ja virkistysalueiden suunnittelua. Se tuo ennustettavuutta ja ohjattavuutta kunnan kehittämiseen.

Liikenne

Valtatie 25:lle on osoitettu yleiskaavassa kuusi uutta eritasoliittymää ja vt 4:lle uusi eritasoliittymä Tuuliruusun yhteyteen. Uudenmaan liitto edellyttää, että yleiskaavan yhteydessä selvitetään kaavassa osoitetun maankäytön (erityisesti asuin- ja elinkeinoalueiden, sekä teollisuuden ja varastoinnin reservialueiden) liikennetuotos ja liikenneverkot, sekä yhteys yleiskaavassa esitettyihin eritasoliittymiin.

Uudenmaan liitto toteaa, että valtatie 4 on maakuntakaavassa valtakunnallisesti merkittävä kaksiajoratainen tie. Suunnittelumääräyksen mukaisesti uusi eritasoliittymä voidaan rakentaa, mikäli seuraavat ehdot täyttyvät:

- *liittymä on mahdollista toteuttaa tien liikenteen sujuvuutta ja turvallisuutta vaarantamatta*
- *liittymä ei hajauta yhdyskuntarakennetta*
- *liittymästä on tehty liikennejärjestelmätasoinen liikenneselvitys, joka osoittaa liittymän tarpeellisuuden ja kokonaisuudessaan positiiviset*
- *liittymä palvelee valtakunnallista tai seudullista liikenneverkkoa*

Kaava-aineistossa tulee selvityksin osoittaa edellä mainittujen ehtojen täyttyminen, mikäli uusi eritasoliittymä osoitetaan yleiskaavassa valtatie 4:lle.

Vastine: Yleiskaavassa esitetyn maankäytön kehittämisen (asuminen ja työpaikka-alueiden) vaikutukset autoliikenteen määriin on selvitetty laatimalla liikenne-ennustemallit vuosille 2040 ja 2050. Liikenne-ennusteet laadittiin pohjautuen HELMET 4-liikennemalliin, jonka osa-aluejakoa tihennettiin Mäntsälän taajaman alueella vastaavasti kuin aiemmassa liikennemallissa oli tehty. HELMET 4 –liikennemalli sisältää Helsingin työssäkäyntialueen maankäytön ennustettuine kasvuineen ja alueen ulkopuolelta tulevassa liikenteessä on huomioitu liikenteen yleinen kasvu. Ennusteiden joukkoliikennetarjonnan lähtökohtana oli, että oikoradan junatarjonta on 2 vuoroa tunnissa. Asukasmäärän kasvun skenaarioksi on ennusteessa valittu korkein kaskuennuste, jossa vuosittainen väestönkadun on noin 1 %.

Liikenne-ennusteessa vuoteen 2040 mennessä Mäntsälän työpaikka-alueista on oletettu toteutuvan hyvine liikenneyhteyksien varsilta Poikkitie ensimmäinen vaihe sekä Veturin ja Kapulin alueet sekä osin Veturin alueen jatkona Hirvihaarantien eteläpuolisia ja Humalistonmäen alueita. Asumisen osalta vuoteen 2040 mennessä on oletettu toteutuvan Hyökännummen alue Kellokosken koillispuolella sekä kirkonkylän taajama-alueella osa Jurvalan alueen laajennuksesta ja noin puolet Heissan alueesta. Autoliikenteen verkkoa kehitetään vuoteen 2040 mennessä toteuttamalla uusi katuyhteys Poikkitie alueelta seututielle 140. Muut liikenneverkolla toteutettavat kehittämistoimenpiteet liittyvät liittymien parantamisiin erillisten valtatie 25 ja kantatie 55 koskevien selvitysten mukaisesti. Edellä mainittu maankäytön kehittäminen Mäntsälän kirkonkylän taajamassa, Helsingin muun alueen maankäytön kehittyminen sekä liikenteen yleinen kasvu vuoteen 2040 mennessä lisäävät autoliikennettä taajaman läheisyydessä olevilla valta-, kanta- ja seututeillä sekä uudella Poikkitie katuyhteydellä, Kapulin läheisyydessä Isolammintielle, Veturin alueen uudella sisääntuloväylällä ja Heissan asuinalueen Isoniityntielle.

Liikenne-ennusteessa vuoteen 2050 mennessä oletetaan työpaikka-alueiden täydentyvän Hirvihaarantien eteläpuolisten ja Humalistonmäen alueiden osalta sekä kokonaan uusina alueita Poikkitie itäinen osa, Linnalan alue ja pohjoisen eritasoliittymän alueelle. Yleiskaavassa esitetyistä asuinalueista vuoteen 2050 mennessä on oletettu toteutuvan kirkonkylällä Jurvalan ja Heissan alueiden loppuosat sekä uusina alueina Kalliomaan, Koivumäen ja Meijerinpellon alueet. Autoliikenteen verkkoa on oletettu kehitettävän toteuttamalla uusi katuyhteys Kapulin ja Sälinkääntien välille.

Vuoden 2050 ennusteen mukaisen liikenteen jakautumista liikenneverkolle on tarkasteltu kahdella hieman erilaisella liikenneverkolla, joista toisessa Tuuliruusun nykyinen liittymä on avattu yleiselle liikenteelle, minkä lisäksi Spännärintie on linjattu uudelleen Tuuliruusun liittymään, josta on oletettu yhteys myös seututielle 140. Toisessa vuoden 2050 liikenneverkkotarkastelussa Tuuliruusun liittymää ei ole oletettu avattavan yleiselle liikenteelle, eikä siihen liittyviä yhteyksiä ole toteutettu.

Edellä mainittu maankäytön kehittäminen Mäntsälän kirkonkylän taajamassa, Helsingin muun alueen maankäytön kehittyminen sekä liikenteen yleinen kasvu vuoteen 2050 mennessä lisäävät autoliikennettä taajaman läheisyydessä olevilla valta-, kanta- ja seututeillä. **Uusien tieyhteyksien toteuttaminen siirtävät Mäntsälän keskustan läpi kulkevaa liikennettä uusille tieyhteyksille sekä seututielle 140 Hirvihaarantien ja Tuuliruusun välille.** Tällöin liikenteen sujuvuuden kannalta ongelmallisen seututien 140 ja Kantatien 55 liittymän kuormitus kasvaa vain vähän. Mikäli Tuuliruusun liittymää ja siihen liittyviä yhteyksiä ei toteuteta, on edellä mainitun liittymän kuormitus merkittävästi suurempi. Liittymän kuormituksen kasvaessa kasvavat myös liikenneturvallisuusriskit.

Tuuliruusun liittymän ja Mäntsälän eritasoliittymän keskinäinen etäisyys on noin 2,9 km, joka on enemmän kuin ohjeiden mukainen minimietäisyys 2,2 km. Liittymien välinen etäisyys mahdollistaa ohjeiden mukaisen viitoituksen ja liittymien välille muodostuu noin 450 metrin linjaosuus. Liittymän avaaminen mahdollistaa vetovoimaisen, hyviin liikenneyhteyksiin tukeutuvan yritysalueen toteuttamisen Linnamäen alueelle. Lisäksi liittymän avaaminen vähentää seututien 140 ja kantatien 55 liittymän kuormitusta ja tarjoaa vaihtoehdoisen reitin Poikkitie elinkeinoalueen logistiikkakuljetuksille, jotka suuntautuvat etelään.

Yleiskaavaluonnoksessa yhteys Sälinkääntieltä valtatielle 25 Kapulin liittymään on merkitty tieliikenteen yhteystarve -merkinnällä. Maakuntakaavassa kyseinen yhteys on merkitty seudullisesti merkittävän tien ohjeellisella linjauksella. Uudenmaan liitto huomauttaa, että yleiskaavassa ei voi käyttää yleispiirteisempää merkintää kuin mitä maakuntakaavassa on käytetty. Maakuntakaavan mukainen yhteys Sälinkääntieltä valtatie

25:lle tulee suunnitella siihen kytkeytyvä maankäyttö mukaan lukien siten, että tieyhteys voidaan osoittaa yleiskaavassa tien ohjeellisella linjauksella tai sitä tarkemmalla merkinnällä.

Vastine: Sälinkääntieltä valtatielle 25 Kapulin liittymään osoitettu merkintä on muutettu kaavaehdotuksessa ohjeelliseksi tieliikenteen yhteystarpeeksi. Merkintä tukee maakuntakaavan seudullisesti merkittävän tien ohjeellista linjausta. Tieyhteyden merkintä pidetään ohjeellisena, jotta tieyhteys voidaan toteuttaa tärkeä pohjavesialue huomioiden, eli tarkka sijainti ja tilavaraus ratkaistaan jatkosuunnittelun (asema- ja/tai osayleiskaava vuoteen 2040 mennessä) yhteydessä.

Mäntsälän lähijunaliikenteen asema on merkitty yleiskaavassa rautatieasema - merkinnällä, jonka määräyksessä aseman ja sen lähiympäristön suunnittelussa ja kehittämisessä tulee ottaa huomioon auto- ja pyöräliikenteen liityntäpysäköinnin tarpeet, sekä varmistaa sujuvat jalankulun ja pyöräilyn yhteydet asemalaitureille ja joukkoliikenteen vaihtopysäkeille. Maakuntakaavassa aseman läheisyyteen on merkitty maakunnallinen liityntäpysäköinti. Uudenmaan liitto toteaa, että yleiskaavan määräyksissä tulee huomioida maakunnallisen liityntäpysäköinnin osalta myös turvalliset ja lyhyet reitit pysäkeiltä liityntäpysäköintiin.

Vastine: Sekä Rautatieasema- että Selvitettävät julkisen liikenteen pysäkit- määräyksissä on huomioitu maakunnallisen liityntäpysäköinnin osalta turvalliset ja sujuvat reitit pysäkeiltä liityntäpysäköintiin: "Rautatieasema Aseman ja sen lähiympäristön suunnittelussa ja kehittämisessä tulee ottaa huomioon auto- ja pyöräliikenteen liityntäpysäköinnin tarpeet sekä varmistaa sujuvat jalankulun ja pyöräilyn yhteydet asemalaitureille ja joukkoliikenteen vaihtopysäkeille."

"Selvitettävät julkisen liikenteen pysäkit:

Helsinki-Lahti moottoritien (vt 4) ja Hyvinkääntien (vt 25) varren julkisen liikenteen pysäkit. Pysäkeille johdetaan sujuvat kävelyn ja pyöräilyn sekä joukkoliikenteen yhteydet ja väylät liityntäpysäköintiä varten. Pysäkkien paikat tarkentuvat tarkemmassa suunnittelussa."

"Selvitettävät julkisen liikenteen pysäkit:

Helsinki-Lahti moottoritien (vt 4) ja Hyvinkääntien (vt 25) varren julkisen liikenteen pysäkit. Pysäkeille johdetaan sujuvat kävelyn ja pyöräilyn sekä joukkoliikenteen yhteydet ja väylät liityntäpysäköintiä varten. Pysäkkien paikat tarkentuvat tarkemmassa suunnittelussa."

Kestävän kaupunkiliikunnan suunnitelman (SUMP) laadinnasta vastaa MAL-suunnittelualueen vastuuviranomaisena HSL, Helsingin seudun liikenne (HSL). Joukkoliikenne- ja liityntäpysäköintiyhteyksiä tulee tarkastella kokonaisuutena Mäntsälän kunnan alueella yhteistyössä Väyläviraston, Uudenmaan ELY-keskuksen (jatkossa Uudenmaan elinvoimakeskus), HSL:n ja Uudenmaan liiton sekä muiden sidosryhmien kanssa.

Maakuntakaavan liiteaineistossa on Tuuliruusun yhteyteen merkitty maakunnallisesti merkittävä raskaan liikenteen palvelualue. Uudenmaan liitto kannustaa löytämään ratkaisuja, joilla raskaan liikenteen palvelualueet saadaan merkittyä kuntakaavoihin ja toteutettua.

Vastine: Tuuliruusun yhteyteen merkittyä maakunnallisesti merkittävää raskaan liikenteen palvelualueutta on käsitelty kaavaratkaisun laatimisessa. Kaavakartalla alue osoitetaan kehittämisalueena, jonka kaavamääräys on seuraavanlainen: "Valtakunnallisen liikennejärjestelmän ja elinkeinoelämän tukialue. Alue varataan valtakunnallisen liikennejärjestelmän vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfrastruktuuriin sekä

elinkeinoelämän kehittämisalueeksi. Toteutus edellyttää Spännärintien tielinjauksen muuttamista ja eritasoliittymän tilavarauksen huomioimista Väyläviraston suunnitteluohjeiden mukaisesti. Tarkemmassa suunnittelussa on ensisijaisesti varmistettava liikenneturvallisuuden toteutuminen kaikilla kulkumuodoilla. Alueen rooli merkittävänä liikenteen solmukohtana edellyttää selkeitä ja turvallisia ratkaisuja ajoneuvoliikenteelle, kävelylle ja pyöräilylle. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja liikennejärjestelmän kehittämistarpeet on otettava huomioon erityisesti vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfran sijoittamisessa. Kehittämisalueen ratkaisut määritellään tarkemmassa suunnittelussa.

Elinkeinot ja kauppa

Yleiskaavassa kaupallisiin toimintoihin liittyviä määräyksiä on esitetty koskien keskustatoimintojen alueen, asuinalueen, uuden asuinalueen, työpaikka-alueen, tilaa vaativien elinkeinoalueiden, uusien ja kehitettävien tilaa vaativien elinkeinoalueiden sekä kaupallisten palvelujen alueen merkintöjä. Maakuntakaavassa on osoitettu valtatie 4:n ja Valtatie 25:n risteykseen Mäntsälänportin kaupan alue, jonka enimmäismitoitus on 75 000 k-m². Kaupan alueen kohdemerkinnällä osoitetaan merkitykseltään seudulliset vähittäiskaupan suuryksiköt keskustatoimintojen alueiden ulkopuolella. Niitä kehitetään sellaista kauppaa varten, joka vaatii paljon tilaa, ei kilpaile keskusta sijoittuvan kaupan kanssa ja jonka tyypillinen asiointitiheys on pieni. Kohdemerkinnällä osoitetun kaupan alueen sijainti ja laajuus on määriteltävä yksityiskohtaisessa suunnittelussa siten, että se muodostaa riittävän laajan toiminnallisen kokonaisuuden. Yleiskaavassa kyseisen kaupan alueen ulottuvuutta on tarkennettu osoittamalla kaupallisten palvelujen aluetta aluevarauksena valtatie 4 itäpuolelle ja valtatie 25 molemmin puolin. Enimmäismitoitus ja kaupan laatu on määriteltävä maakuntakaavan mukaisesti.

Yleiskaavamerkinnöistä asuinalueet, uudet asuinalueet, tilaa vaativat elinkeinoalueet sekä uudet ja kehitettävät tilaa vaativat elinkeinoalueet mahdollistavat enintään 4000 k-m² tilaa vaativaa ja keskustahakuista vähittäiskauppaa. Lisäksi yleiskaavassa osoitetut työpaikka-alueet mahdollistavat Sälinkääntien teollisuusalueelle ja Kruunun yritysalueelle 10 000 k-m² sekä Linnalan ja Liljendalin yritysalueille 4000 k-m² tilaa vaativaa vähittäiskauppaa.

Uudenmaan liitto huomauttaa, että yleiskaavaluonnoksen työpaikka-alueista Sälinkääntien teollisuusalue sijoittuu maakuntakaavan valkoiselle alueelle. Tällöin voimassa on maakuntakaavan yleinen suunnittelumääräys, jonka mukaan merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja on 4000 k-m², ellei selvitysten perusteella muuta osoiteta. Sälinkääntien teollisuusalueen kauppaa koskeva määräys ei näin ollen ole maakuntakaavan mukainen, eikä kaavamateriaaliin sisälly selvityksiä, joilla yleiskaavassa osoitettu 10 000 k-m² seudullisuuden alaraja perusteltaisiin. Muilta osin yleiskaavaluonnoksen kauppaa koskevat määräykset eivät ole ristiriidassa maakuntakaavan kanssa.

Tilaa vaativat elinkeinoalueet sekä uudet ja kehitettävät tilaa vaativat elinkeinoalueet, joille kaavamääräyksen mukaisesti voi sijoittua myös teollisuustoimintoja ja ympäristöhäiriöitä aiheuttavia toimintoja, ulottuvat Kapulin alueelta valtatie 4:n vartta pitkin Tuuliruusun eteläpuolelle saakka, sekä idässä Hermanonkimaantielle. Lisäksi yleiskaavassa on esitetty teollisuuden ja varastoinnin reservialueita sekä elinkeinotoimintojen laajenemissuuntia. Maakuntakaavassa osoitettu tuotannon ja logistikkatoimintojen kehittämialue -merkintä sijoittuu vt 25:n ja vt 4:n liittymän länsipuolelle.

Uudenmaan liitto toteaa, että yleisesti työpaikkoja, elinkeinotoimintaa tai teollisuutta ja varastointia varten on yleiskaavaluonnoksessa osoitettu laajasti alueita eri puolilta Mäntsälää useilla erilaisilla kaavamerkinnöillä. Alueet kattavat laajalti uusia, rakentamattomia alueita. Uusien alueiden käyttöönottoon liittyviä ajoitusmääräyksiä ei ole annettu. Jatkosuunnittelussa teemaan liittyvien merkintöjen ulottuvuutta ja tarpeellisuutta tässä laajuudessa tulee vielä tarkastella ja tutkia rajaamisen ja keskittämisen mahdollisuuksia, huomioiden myös elinkeino- ja teollisuusalueiden kytkeytyminen liikennejärjestelyihin sekä muuhun yhdyskuntarakenteeseen.

Vastine: Työpaikkoja, elinkeinotoimintaa tai teollisuutta ja varastointia varten osoitettujen alueiden osalta on tehty tarkempaa tarkastelua ja perusteluja suhteessa mm. liikenteeseen ja yhdyskuntarakenteeseen. Alueiden kehittämisen ja rakentamisen ajoitus tutkitaan tarkemmin yleiskaavan jälkeen tehtävässä yleiskaavan toteuttamishjelmassa.

Viherrakenne

Luonnon arvojen huomioon ottamiseen on aiempaa enemmän tarvetta, sillä ilmaston muuttuminen osaltaan heikentää laajien mahdollisuuksien säilyä nykyisissä elinympäristöissään. Maakuntakaavan yleismääräykset edellyttävät muun muassa laajojen ja yhtenäisten luontoalueiden huomioon ottamista sekä "Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja alueidenkäytössä on otettava huomioon alueiden arvokkaat ominaispiirteet ja turvattava luonnon, maiseman ja kulttuuriympäristön arvot. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on tarkistettava viranomaispäätösten, inventointien tai rekisterien ajantasainen tieto arvokkaista alueista, kohteista ja yhteyksistä mukaan lukien alueiden ja kohteiden tarkemmat rajaukset." Uudenmaan liitto pitää tärkeänä, että yleiskaavassa pyritään välttämään luontohaittoja, ja että yleismääräyksissä olisi mukana periaate myös tarkemmalle suunnittelulle, jonka mukaisesti luonnon monimuotoisuudelle aiheutuvia haittoja tulee ensisijaisesti välttää tai lieventää. Uudenmaan liitto kannustaa ekologisen kompensaation periaatteiden ja hyvitysalueiden mahdollisuuksien selvittämiseen suunnittelun edetessä.

Luonnonsuojelualueista Uudenmaan liitto huomauttaa, että yleiskaavaluonnoksessa on maakuntarajalla Koivumäki-Luutasuon Natura-alueella kohta, joka on osa maakuntakaavan suojelualuemerkintää, mutta on osoitettu luonnoksessa vain Natura-alueen merkinnällä ja laajan yhtenäisen metsäalueen merkinnällä. Kaavaluonnoksen selostuksessa luonnonsuojelualuemerkinnästä todetaan: "Aluemerkintää tulkitaan tarkemman suunnittelun yhteydessä olemassa olevan rajauspäätöksen mukaisesti tai rajaus tarkentuu perustamisesitystä ja -päättöstä tehdessä." Tätä on syytä täsmentää ottaen huomioon sen, että olemassa oleva rajauspäättös voi olla vain osa suojeltavaksi tarkoitettun alueen laajuudesta. Samoin merkinnän kuvaus on tältä osin puutteellinen. Kaavaselostuksen vaikutusten arvioinnissa Natura-alueiden osalta todetaan epäselvästi, että "Muutoin Natura-alueisiin voi kohdistua kielteisiä vaikutuksia." Tätä kohtaa on syytä täydentää.

Vastine: Koivumäki-Luutasuon Natura-alueen kohdalla olevaa luonnonsuojelualueen rajausta on korjattu vastaamaan Uusimaa kaavan aluerajausta.
Luonnonsuojelualue-merkintä: asia on huomioitu nykyisessä määräyksessä.

Luo(x) -merkintöjen rajaaminen niin, että alle 5 ha kokoisia ei osoiteta kaavakartalla, tulee perustella kaavaselostuksessa ja arvioida rajaamisen vaikutus luontoarvojen vaalimiseen. Lisäksi luo(x)-merkinnän käyttöä tai luonnonsuojelualueen perustamismahdollisuuksia on syytä selvittää ja harkita ainakin osalle selvityksissä maakunnallisesti arvokkaaksi tunnistetusta Sulkavanjärven kokonaisuudesta, jossa on mm. tunnistettu useita maakunnalliset luontotyyppikriteerit (LAKU) täyttäviä osia. Yleisesti merkinnän suunnittelumääräyksessä on syytä kytkeä toimenpiderajoitus kunkin alueen luontoarvoihin selkeämmin, esimerkiksi mainitsemalla kaivamis-, louhimis-, tasoittamis- ja täyttämistöiden jälkeen määräyksen koskevan myös " muita luontoarvoja heikentäviä toimenpiteitä". Puiden kaatamista koskevien kaavaluonnoksen määräysten selkeyden lisäämiseksi on syytä täsmentää kaavassa ja selostuksessa, mitkä alueet tässä kaavassa määritellään maa- ja metsätalousalueiksi, joita määräys koskee.

Vastine: Oikeusvaikutteisella luonnonympäristö ja virkistys liitekartalla osoitetaan luontoselvityksestä esille nousseita kohteita, kuten lakikohteita. Paikallisesti arvokkaat luontokohteet esitetään kaavaselostuksen liitekartalla.

Ohjeellisen viheryhteystarpeen merkinnät kaavaluonnoksessa sijoittuvat pääosin samoille alueille kuin maakuntakaavan viheryhteystarvemerkinnot. Kaavaluonnoksen selostuksessa todetaan vaikutusten arvioinnissa, että "kaava ei erikseen osoita ekologisen verkoston tavoiteltavaa tilaa kokonaisuutena". Yhteystarvemerkinnot lisäksi yleiskaavatasolla on tarpeen tarkastella maakunnalliset ekologiset yhteydet mahdollisimman laajoina ja ekologisesti laadukkaina, jatkuvina kokonaisuuksina kapeiden käytävämäisten rakenteiden sijaan ja osoittaa toteuttamista turvaavat merkinnät. Tavoitteena maakuntakaavan viheryhteystarvemerkinnot on, että jos nykytilassa on jäljellä mahdollisuus maakunnallisena toimivaan leveään yhteyteen merkinnän yleispiirteisesti osoittamalla alueella, pitää se säilyttää rakentamattomana. Uudenmaan liitto esittää, että ohjeellisten viheryhteystarpeiden lisäksi maakunnallisten yhteyksien toteutuminen varmistetaan osoittamalla rakentamattomaksi tarkoitetut osuudet aluevarauksina yleiskaavassa riittävän leveinä ja kehitetään yhteystarvetta osoittavia merkintätapoja tähän käsittelytapaan soveltuvaksi. Kaavaselostusta on syytä tarkentaa ekologista verkostoa koskevien merkintöjen kuvauksen ja kaavaratkaisun perustelujen osalta.

Vastine: Pääkaavakartalla ja oikeusvaikutteisessa luonnonympäristön ja virkistykseen liitekartassa on esitetty ohjeellinen ekologinen verkosto. Ekologinen verkosto on osoitettu kartassa perustuen virtavesiselvitykseen sekä ekologisen verkoston selvitykseen.

Keskustaajaman pohjoispuoliset merkinnät on tunnistettu erityisen tärkeiksi nykytilaa kuvanneessa maakunnallisen tason selvityksessä Uudenmaan ekologiset verkostot Zonation-analyysien perusteella (2018). Siellä sijaitsee selvityksessä tunnistettu ainoa yhteys oikoradan ja Lahdenväylän poikki. Ekologisen verkoston 2024 tehdyssä tarkastelussa on puutteita vuoden 2018 aineiston tulkinnassa, kuten se, että väylät ylittävä yhteys ei ole kunnan eteläosassa, ja maakunnallisia yhteyksiä esittävä kartta ei sisällä yhteyksillä yhdistettyjä alueita (luonnolle paras 20 % alueet). Keskustaajaman pohjoispuolinen 2018 selvityksessä tunnistettu ekologinen yhteys sijaitsee yleiskaavaluonnoksen maankäytön muutuskohdassa. Ekologisten verkostojen tarkastelua on tarvetta tarkistaa ja täydentää tähän liittyvää kaavan vaikutusten arviointia. Uudenmaan liitto auttaa mieluusti 2018 aineiston tulkinnassa.

Vastine: Ekologinen verkosto on esitetty pääkaavakartalla ja oikeusvaikutteisessa luonnonympäristön ja virkistykseen liitekartassa. Kaavan vaikutusten arviointi on täsmennetty vastaamaan kaavaehdotusta.

Keskustaajaman eteläpuolelle Tuuliruusun kohdalle osoitetun uuden eritasoliittymän läheisyys maakunnalliseen ekologiseen yhteyteen tulee ottaa huomioon yleiskaavan vaikutusten arvioinnissa ja kaavaehdotusta laadittaessa, mukaan lukien yhteisvaikutus tilaa vaativien elinkeinoalueiden kehittämisen kanssa. Lisäksi Mustametsän suojelualueen läheisyydessä väylän poikki ekologisen verkoston eri osia yhdistäviä kaavaratkaisuja olisi hyvä tarkentaa ja perustella kaavaselostuksessa ottaen huomioon alueella jo toteutuneet sekä suunnitellut maankäytön muutokset.

Vastine: Vaikutukset ekologiseen verkostoon on esitetty kaavaselostuksessa. Kaavaehdotuksessa ei osoiteta muuttuvaa maankäyttöä alueelle.

Kaavaluonnoksen yleisissä määräyksissä on todettu asemakaavoissa esitettyjen arvojen säilyttämisestä. Kohtaa "Näiden lisäksi alueella voi sijaita muitakin arvokohteita" on syytä muuttaa, sillä se ei ohjaa näiden muiden kohteiden turvaamista. Kuten asemakaavan sisältövaatimuksetkin edellyttävät, on luontoarvoista käytettävä kunkin kaavaprosessin aikana ajantasaisia tietoja. Yleisten määräysten virkistys ja luonto -osion seudullisten viheralueiden kohdan käsitteet on syytä tarkistaa, samoin niiden tulkintaa kaavaselostuksessa, sitä tarvittaessa

täydentäen. On tärkeää, että viheralueiden verkoston jatkuvuutta turvataan, myös yleisten määräysten kautta. Kaavaselostuksen vaikutusten arvioinnissa viitataan, että asemakaavoituksessa ”tulee huomioida suojelualueiden kytkeytyneisyyden säilyminen”, mutta tämä ei käy oikeusvaikutteisista määräyksistä suoraan ilmi. Yleisten määräysten luontoa ja kestävä kehitystä koskevien määräysten ja kaavaselostuksen niitä avaavien osien selkeyttä on syytä parantaa.

Vastine: Strategisen yleiskaavan yleisiä määräyksiä tarkennettu.

Maakuntakaavassa on Mäntsälässä yksi virkistysaluemerkintä Hunttijärven eteläosan rannoilla. Virkistysaluemerkinnän läntinen, laajempi puoli on osoitettu yleiskaavaluonnoksessa seudullisesti merkittävänä virkistysalueena. Se yhdistyy ulkoilumahdollisuuksien kokonaisuutena viereiselle laajemmalle metsätalousalueelle luonnoksessa osoitettuun ulkoilun ohjaamistarpeeseen sekä ympäristön laajoihin luonnonsuojelualueisiin. Itäisen puolen kapeampaa rantaosuutta maakuntakaavan virkistysaluemerkinnästä ei ole osoitettu luonnoksessa. Ranta-alueesta osa on rakentunut niin, että rannassa ei ole suoraa virkistysyhteyttä itäisen rannan rakentamattomalle osuudelle. Kaavaluonnoksessa on lisäksi osoitettu kahdelle muulle metsätalousalueelle ulkoilun ohjaamistarvetta sekä joitain virkistyskohteita. Kaavaselostuksessa on todettu, että merkittäviä uusia vaikutuksia virkistykseen ei kaavan johdosta aiheudu. Uudenmaan liitto edellyttää, että kaavaselostuksessa perustellaan tarkemmin sekä em. poikkeaminen maakuntakaavan virkistysalueen rajauksesta, että tulkinta yleiskaavan virkistykseen kohdistuvista vaikutuksista.

Vastine: Hunttijärven itäisen puolen kapeampi rantaosuuden virkistysaluemerkintä on lisätty ehdotukseen Uusimaa-kaavan 2050 rajauksen mukaisesti.

Laajat yhtenäiset metsäalueet -merkinnän käyttäminen yleiskaavassa tukee maakunnallisten ekologisten verkostojen toimivuutta ja siten luonnon monimuotoisuuden turvaamista ohjaamalla pirstovaa toimintaa muualle. Merkinnän rajausperusteita on kuitenkin syytä vielä harkita. Jos merkinnän perusteena käytetään tunnistettujen ydinalueiden ydinosia, niin ydinosan reunan lähelle osuva rakentaminen aiheuttaa ydinosaa pienentävää ja pirstovaa vaikutusta. Kaavaluonnoksen rakentamista sallivat aluevaraukset ja merkinnät kattavat nykyisten, osittain hyvinkin väljän rakenteen taajama-alueiden ja kylien lisäksi laajoja uusia alueita. Uudenmaan liitto huomauttaa, että tämä mahdollistaa ihmistoiminnan häiriöiden leviämisen laajemmalle alueelle niin, että sillä olisi todennäköisesti heikentävä yhteisvaikutus ekologisten verkostojen toimivuuteen maakunnallisellakin tasolla. Lisäksi yleiskaavoituksessa mahdollistettavan rakentamisen vaikutuksia hiilensidontaan tulee selkeämmin arvioida ja välttää hiilensidontan heikentämistä. Laajojen uusien alueiden käyttöönotto rakentamiseen voi heikentää myös mahdollisuuksia luonnonrauhaan ja virkistykseen.

Vastine: Aluerajaukset on muutettu siten, että ne käsittävät ns. ydinosan lisäksi reunaosat.

Kulttuuriympäristöt

Maakuntakaavassa kulttuuriympäristön ja/tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeän alueen ominaisuusmerkinnällä osoitetut alueet sisältävät sekä valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt, valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet että maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt. Maakunnallisesti merkittäviin kulttuuriympäristöihin sisältyy sekä rakennettua kulttuuriympäristöä, maisema-alueita, muinaisjäännöksiä, maisemanähtävyyksiä että perinnemaisemia. Maakuntakaavan arvokohteet voivat siis sisältää sekä rakennettuun kulttuuriympäristöön, maisemaan että arkeologiaan liittyviä arvoja.

Maakuntakaavan kaavamerkintään liittyy seuraava määräys:

- *Yksityiskohtaisemmassa alueiden suunnittelussa, rakentamisessa ja käytössä on turvattava valtakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot. Maakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen ja luonnonperinnön arvot on otettava huomioon alueita kehitettäessä. Alueen suunnittelussa on arvioitava ja sovitettava yhteen maakuntakaavassa osoitetun käyttötarkoituksen mukainen maankäyttö sekä alueen maisema- ja kulttuuriympäristöarvot.*

Yleiskaavaluonnoksessa alueet on osoitettu kahdella eri viivarasterimerkinnällä sen mukaan, onko kyseessä valtakunnallisesti vai maakunnallisesti merkittävä kohde. Sekä maakunnallisesti että valtakunnallisesti arvokkaiden kohteiden määräyksissä mainitaan kulttuuriympäristöjen arvot ja edellytetään niiden säilyttämistä tai huomioon ottamista, mutta määräyksissä ei ole vastaavaa viittausta maisema-arvojen osalta. Vaikka kulttuuriympäristön ja maiseman käsitteet ovat osin päällekkäisiä ja vaikeasti määriteltäviä, ja myös maakuntakaavan taustaselvityksissä termien sisältö ei ole yksiselitteinen, olisi selkeyden vuoksi suositeltavaa lisätä yleiskaavan määräyksiin myös viittaus maisema-arvoihin.

Arvokkaiden kulttuuriympäristöjen/maisema-alueiden osoittamisessa olisi suositeltavaa käyttää vakiintunutta esitystapaa. Esimerkiksi voimassa olevassa maakuntakaavassa on käytetty turkoosia vaakaviivoitusta, joka mukailee aiemmin (ennen Katja-asetuksen voimaantuloa) voimassa ollutta kaavamerkintäasetusta. Nyt yleiskaavaluonnoksessa käytetty esitystapa (ruskea ja harmaa viivarasteri) tekee kaavaluonnoskartasta vaikealukuisen, koska käytetyt värit viittaavaa muihin kaavan teemoihin. Yksittäisenä huomiona todettakoon vielä käytetystä termistöstä, että kaavaselostuksessa kappaleen 5.9 alussa käytetty termi ”ympäristökulttuurinen” ei tässä yhteydessä ole oikea termi, vaan suositeltavampaa olisi käyttää esimerkiksi muotoilua ”Kulttuuriympäristön ja maiseman arvot on osoitettu...”.

Vastine: Yleiskaavaan on lisätty maakunnallisesti ja valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristömerkintöjen määräyksiin viittaus maisema-arvoihin. Maakunnallisesti ja valtakunnallisesti arvokkaiden kulttuuriympäristömerkintöjen esitystapa on korjattu kaavakartalle vastaamaan maakuntakaavan turkoosia viivoitusta. Kaavaselostuksen kappaleeseen 5.9 on ympäristökulttuurinen sana korvattu sanoilla kulttuuriympäristön ja maiseman.

Pohjavedet

Yleiskaava-alueella sijaitsee useampi maakuntakaavassa osoitettu pohjavesialue. Maakuntakaavan pohjavesialueen ominaisuusmerkintä ilmaisee alueen erityisominaisuutta ja määräyksessä on kiinnitetty huomiota vesilähteiden suojeluun. Tavoitteena on turvata pohjaveden laadullinen tila ja antoisuus edistämällä vesivarojen kestävää käyttöä ja estämällä pohjavesien pilaantumista. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee rakentamista ja muuta maankäyttöä ohjata siten, että ei vaaranneta pohjaveden laatua ja määrää. Uudenmaan liitto toteaa, että pohjavesialueet on osoitettu yleiskaavassa asianmukaisella tavalla. Vaikutusten arviointi on pohjavesien osalta kuitenkin suppea ja koskee vain yhtä pohjavesialuetta. Vaikutusten arviointia on tarpeen tarkastella laajemmin.

Vastine: Pohjavesialuista erityistä huomioita on kiinnitetty Ojalan pohjavesialueeseen perustuen sen vedenhankinnan merkitykseen ja läheisyydelle nykyisistä asutuksesta. Vaikutusten arviointia on täydennetty pohjavesien osalta. Haja-asutusta koskevassa lupakäytännössä pohjavesialueiden osalta kunnassa on valmiiksi matala kynnys pyytää lausunto ympäristökeskukselta, mikäli rakennuksia ollaan sijoittamassa pohjavesialueille tai näiden välittömään läheisyyteen.

Tekninen huolto

Kaavaselostuksessa todetaan, että nykyiset vesihuollon toiminta-alueet on osoitettu kaavakartassa. Vesihuoltoon liittyen ei kuitenkaan ole osoitettu kaavamerkintöjä eikä toiminta-alueet erotu pohjakartassa. Asia vaatii korjausta ja täsmennystä kaava-aineistoihin.

Yleisesti liitto toteaa vesihuoltoon liittyen, että kustannustehokkaan yhdyskuntateknisen huollon ja ympäristöhäiriöiden minimoinnin näkökulmasta uudet rakentamismahdollisuudet tulee ensisijaisesti osoittaa nykyisen vesi- ja viemäriverkoston toiminta-alueelle.

Vastine: Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueita ei esitetä kaavakartassa. Virheellinen tieto on poistettu kaavaselostuksesta.

Energia

Gasgrid suunnittelee parhaillaan Suomeen kansallista vedynsiirtoverkkoa. Putkiston kulkureitti maastossa on vielä hahmottelevaiheessa, mutta tällä hetkellä vaikuttaa todennäköiseltä, että pääkaupunkiseudulle johtava putki tulee kulkemaan Mäntsälän kunnan alueella.

Vedynsiirtoverkolla voi olla merkittäviä vaikutuksia maankäyttöön. Putkiston toteuttaminen vaatii maata käyttöön, minkä lisäksi putkiston ympärille tarvitaan usein suojavyöhykkeitä, joissa maankäyttöä rajoitetaan turvallisuussyistä. Näihin vyöhykkeisiin voi kuulua rajoituksia rakennusten, infrastruktuurin tai ihmisten oleskelun suhteen. Uudenmaan liiton näkemys on, että vetyputki tulee esittää kaavassa, jos se vaikuttaa merkittävästi maankäyttöön, edellyttää suojavyöhykkeitä tai on strategisesti tärkeä osa energiaverkkoa. Kaavataso (yleis- tai asemakaava) ja esitystapa riippuvat kuitenkin hankkeen laajuudesta ja sen vaikutuksista. Lisäksi linjauksen esittämisessä kartalla ja erityisesti paikkatietona jakamisessa on huomioitava kansallinen turvallisuus. Uudenmaan liitto kehottaa huomioimaan Gasgridin suunnitteilla oleva vedynsiirtoverkosto yleiskaavatyössä.

Yleisissä kaavamääräyksissä todetaan, että alueiden tarkemman suunnittelun yhteydessä tulee huomioida ja edistää mahdollisuuksia uusiutuvan energian monipuoliseen tuottamiseen ja hyödyntämiseen. Uudenmaan liitto toteaa, että kaavamääräys on maakuntakaavan tavoitteiden mukainen ja edistää osaltaan ilmaston kannalta kestävään energijärjestelmään siirtymistä. Liitto kuitenkin huomauttaa, että kaavaselostuksessa ei ole käsitelty tarkemmin eri uusiutuvien energioiden muotoja, eikä niiden toteuttamiseen liittyviä reunaehtoja. Esimerkiksi geoenergian tai aurinkoenergian toteuttamismahdollisuuksiin liittyy alueidenkäytöllisiä reunaehtoja, joita olisi tarpeellista kuvata tarkemmin kaavaselostuksessa. Kaavaselostusta on syytä täydentää tarvittavilta osin.

Vastine: Gasgridin Nordic-Baltic Hydrogen Corridor -hanke tulee kulkemaan Mäntsälän kautta. Hankkeen YVA-menettely on aloitettu vuonna 2025. YVA-ohjelma on ajoitettu syksyille 2025 ja selostus syksyille 2026. Kaavaratkaisun laadinnan aikaisen tiedon reittisuunnitelman mukaisesti linja kulkee karkeasti Hyvinkään puoleiselta Keravanjärveltä kohti Jokelanseudun Paippistentietä, mistä linja jatkaa Sipooseen päin. Alustava reittilinjaus tulee todennäköisesti vielä muuttumaan YVA-menettelyn aikana.

Vaikutusten arviointi

Kaavaselostus pitää sisällään vaikutusten arvioinnin, jonka arviointiteemat vastaavat Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 1 §:ssä asetettuja aiheita.

Uudenmaan liitto toteaa, että vaikutusten arvioinnin sisällössä painottuu kaavaratkaisun perustelu ja kuvailu, sekä osittain taustaselvitysten tulosten esittely. Vaikutusten arvioinnin tarkkuustaso vaikuttaa yleispiirteiseltä ja

osittain arvioinnilta olisi kaivannut tarkempaa tasoa esimerkiksi alue- ja yhdyskuntarakenteen, taajamakuvaan, maiseman ja kulttuuriperinnön, virkistykseen, luonnon monimuotoisuuden ja ilmastovaikutusten osalta. Arviointi pitää sisällään myös jatkosuunnitteluohjeita, joiden paikka voisi sisältönsä puolesta olla esimerkiksi luvun 5 alla.

Lisäksi Uudenmaan liitto huomauttaa, että kaavaselostuksen sivulla 87 (Vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen), sekä sivulla 101 (Vaikutukset taajamakuvaan, maisemaan ja kulttuuriperintöön) viitataan virheellisesti Uudenmaan 4. vaihemaakuntakaavan Helsingin seudun valkoisia alueita koskevaan suunnittelumääräykseen. Kyseinen suunnittelumääräys on kumottu Uusimaa-kaavan voimaantulon yhteydessä.

Vaikutusten arviointia on syytä täydentää ja korjata kaavaehdotuksen laatimisen yhteydessä.

Vastine: Luonnosvaiheen selostusta on muutettu runsaasti ehdotusvaiheessa, missä vaikutusten arviointia on selvennetty ja laajennettu. Kaavan lähtökohtatiedoissa on ollut vaikutusten arviointiin liittyviä tekstiosuuksia, joita on siirretty selostuksen rakenteen ja luettavuuden kannalta luontevampiin asiayhteyksiin. Ehdotusvaiheessa on myös valmistunut lisäselvityksiä, joiden pohjalta vaikutusten arviointiin on saatu tarkennettua tietoa.

Valkoisia alueita koskevat suunnittelumääräyskohdat on poistettu selostuksesta.

Ilmastovaikutusten arviointi

Uusimaa tavoittelee hiilineutraaliuutta vuoteen 2030 mennessä. Maakuntakaavan keskeisen yleisen suunnittelumääräyksen mukaan ”Alueidenkäytön suunnittelussa on edistettävä ilmastomuutoksen hillinnän ja ilmastomuutokseen sopeutumisen kannalta kestäviä ratkaisuja. Uudenmaan liitto näkee, että kaikissa kaavatöissä on tärkeää etsiä kaavallisia keinoja ilmastomuutoksen hillintään ja muutokseen sopeutumiseen. Tavoitteeseen pääsemiseksi on tarpeellista arvioida kaavan ilmastovaikutuksia jo mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Kaavaselostus sisältää sanallisen kuvauksen kaavan arvioiduista ilmastovaikutuksista. Arviointi on laadittu mitä ilmeisemmin asiantuntija-arviointina. Uudenmaan liitto toteaa, että kaavan ilmastovaikutuksia on tarpeellista arvioida tarkemmin, ottaen huomioon myös ilmastomuutokseen sopeutumisen eri näkökulmia, mukaan lukien ekologisen verkoston merkitys lajiston sopeutumiselle. Ilmastovaikutusten arvioimiseksi on tarjolla valmiita ilmastoarvioinnin keinoja ja työkaluja, kuten KILVA-työkalu, jolla on mahdollista tunnistaa kaavallisten ratkaisujen erilaisia ilmastovaikutuksia. Ilmastovaikutusten arvioinnin työkalut ovat paitsi arvioinnin välineitä, myös osa kaavasunnittelua. Jatkosuunnittelussa ilmastovaikutusten arvioinnin tulokset on otettava huomioon ja varmistettava tulosten huomioon ottaminen kaavaratkaisuissa ennen kuin kaavaehdotus asetetaan nähtäville.

Uudenmaan liitto toteaa myös, että liitto on tuottanut aineistoja puuston hiilivarastoista Uudenmaan alueelta. Uudenmaan liitto kannustaa tutustumaan kyseiseen paikkatietoaineistoon, sekä hyödyntämään sitä kaavatyössä ja vaikutusten arvioinnissa.

Vastine: Mäntsälän strategisen yleiskaavan 2050 tueksi on yleiskaavaluonnoksen jälkeen tehty ilmastovaikutusten arviointi, joka sekä arvioi yleiskaavaa ilmastovaikutusten näkökulmasta että esittää mm. jatkotoimenpiteitä tarkempaan suunnitteluun. Siinä esitettyjä muutoksia on viety yleiskaavaehdotukseen, jotta se edistää ilmastomuutoksen hillinnän ja ilmastomuutokseen sopeutumisen kannalta kestäviä ratkaisuja strategisen yleiskaavan tavoitteisiin sopeutuen ja keinojen mukaisesti.

Yhteenveto

Alueidenkäytön suunnittelujärjestelmän periaatteiden mukaisesti yleiskaavan tulisi tarkentaa maakuntakaavaa. Mäntsälän strateginen yleiskaava on osittain yhtä yleispiirteinen tai jopa yleispiirteisempi kuin sitä ohjaava maakuntakaava. Yleiskaavan jatkotyössä on tarpeellista tarkentaa mm. luo-merkintöjen ja liikenneyhteyksien, sekä vaikutusten arviointien tarkkuustasoa.

Suunnitteluotteen strategisuudesta johtuen yleiskaava sisältää myös huomattavaa väljyyttä mm. alue- ja yhdyskuntarakenteen, sekä elinkeino- ja työpaikka-alueiden osalta ja siten mahdollistaa rakenteen hajautumista vastoin maakuntakaavan tavoitetta kehittää ja tiivistää olemassa olevaa rakennetta, ja vastoin myös yleiskaavalle asetettuja, olevan rakenteen hyödyntämistä korostavia tavoitteita. Jatkotyössä on tarpeellista tarkastella alue- ja yhdyskuntarakenteen laajuutta sekä tiivistämisen mahdollisuuksia, sekä uusien alueiden tarvetta ja käyttöönoton ajoittamista.

Yleiskaavan jatkotyössä on kiinnitettävä kestävän alue- ja yhdyskuntarakenteen lisäksi erityistä huomiota myös viherrakenteeseen ja luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen, liikennevaikutuksiin, sekä kaavamerkintöihin ja -määräyksiin ja niiden tarkistamiseen lausunnossa esiin nostetut näkökulmat huomioon ottaen.

Vastine: Ehdotusvaiheessa kaavan vaikutusten arviointia on lisätty ja luonnosvaiheeseen kaavakartalla osoitettuihin luontoarvoihin on tehty merkittäviä selvennyksiä. Pääkaavakartalla osoitetaan alue- ja yhdyskuntarakenteen laajuus ja uusien alueiden tarve tavoitevuotta 2050 ajatellen. Liikenneselvityksessä tarkasteltiin esimerkiksi uusien alueiden käyttöönoton ajoittamista. Viherrakenteeseen ja liikenneasioihin on lisätty yleisiä määräyksiä, jotka tukevat kaavan tavoitteisiin pääsemistä. Luonnon monimuotoisuuden turvaamisen osalta kaavaselostuksen liitteeksi on lisätty paikallisesti arvokkaita luontokohteita esittävä kartta, joka on yksityiskohtainen tarkkuustasoltaan.

3.29 Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL)

Mäntsälän koko kunnan kattavan yleiskaavan tavoitteena on MAL-tavoitteiden mukaisesti vähentää kasvihuonepäästöjä eheyttämällä yhdyskuntarakennetta kohdistamalla rakentamista olemassa olevaan taajamarakenteeseen ja infrastruktuuriin sekä tiivistämällä ja ohjaamalla väestönkasvua ja palveluita taajamiin.

Asuminen

Yleiskaavassa uutta rakentamista on esitetty asemakaavoitettaville tiivistymis- ja laajentumisalueille kirkonkylän ja Hyökännummen alueilla. Lisäksi kyläalueilla rakentaminen voi olla ympäröivää maaseutua tiiviimpää. Edellä mainitut kirkonkylä ja Hyökännummi sijaitsevat MAL-suunnitelman ensisijaisilla vyöhykkeillä. Seudullisena MAL-tavoitteena on ohjata vähintään 95 % seudun tulevasta asuntotuotannosta ensisijaisille maankäytön kehittämisvyöhykkeille. Tavoitetaso on seudullinen, ei kuntakohtainen ja Mäntsälän yleiskaavassa uudesta väestöstä tulee selostuksen mukaan vähintään 85 % sijoittumaan näille ensisijaisille vyöhykkeille. Tätä lukua on

HSL:n näkemyksen mukaan mahdollista nostaa, jos rakentamistehokkuutta nostetaan hiukan kaavaluonnoksen mukaisilla asuinalueilla kirkonkylässä ja Hyökännummella.

Vastine: MAL- suunnitelmassa on sitouduttu tavoitteeseen väestön sijoittumisesta kestävän liikkumisen vyöhykkeille tulevaisuudessa (vähintään 85 % väestöstä), mikä toteutuessaan parantaa yhdyskuntarakenteen kestävyttä huomattavasti. Mäntsälän strateginen yleiskaava 2050 on nimensä mukaisesti strateginen ja se mahdollistaa rakentamistehokkuuden noston

kirkonkylän ja Hyökännummen alueilla. Rakentamistehokkuudet tarkastellaan ja määritellään asemakaavoituksessa.

Joukkoliikenne

Mäntsälän kunnan toteuttamaa joukkoliikennepalvelua ovat koulukuljetukset ja muutama ostovuoro. Uudenmaan ELY-keskus on kilpailuttanut Mäntsälään ulottuvaa kuntarajat ylittävää linja-autoliikennettä, jossa Mäntsälän kunta on osarahoittajana. Lisäksi ELY-keskus on kilpailuttanut yhdessä HSL:n kanssa Mäntsälä–Järvenpää–Hyrylä-liikennettä.

Yleiskaavassa on esitetty kaksi uutta pysäkkiparia, joita HSL pitää tarpeellisina maankäytön kehittyessä kirkonkylän alueella: Rautatieaseman yhteydessä pikavuoropysäkit valtatie 4 solmupisteessä sekä toinen pysäkkipari valtateiden 4 ja 25 solmupisteeseen palvelemaan uutta kaupan suuryksikköä.

Kapulín alueella pysäkkiverkko on vielä vajavainen, mutta laadinnassa olevan Kapuli 5 -asemakaavan selostuksen mukaan kaavaratkaisu mahdollistaa valtatie 25 kohdalla pysäkkiparin. Tähän pysäkkipariin HSL pitää tärkeänä varautua, jotta kasvava Kapulin alue saadaan joukkoliikenteen pariin. Samalla pysäkkipari tulisi nostaa merkintänä myös kaavakartalle.

Vastine: Kaavakartalle on osoitettu valtatie 4:lle sekä 25:lle selvitettävät julkisen liikenteen pysäkit välillä. Alustavasti vt 25:n pysäkit on osoitettu Mäntsälänportin läheisyyteen, mutta lopullinen sijainti tarkentuu tarkemmassa suunnittelussa. Samaan yhteyteen osoitetaan jalankululle ja pyöräilylle yhteystarve, joka tukee osaltaan joukkoliikenteen ja kävelyn sekä pyöräilyn sovittamista yhteen.

Elinkeinoalueet ja kaupallisten palveluiden alueet

Uudet ja kehitettävät elinkeinoalueet tulevat sijoittumaan kirkonkylän alueen etelä- ja länsipuolille. Näillä alueilla tulevat olemaan muun muassa Kapulin ja Tuuliruusun elinkeinoalueet. Välittömästi kirkonkylän eteläpuolelle tulee sijoittumaan Mäntsälänportin kaupallisten palvelujen alue, jolle tulee sijoittumaan seudullisesti merkittävän vähittäiskaupan suuryksikkö.

Kapuli 5 -asemakaavaehdotuksessa vuodelta 2023 on kaavamerkintä LPR ”Yleinen pysäköintialue rekkaparkkia varten”. Vaikka kyseessä onkin kohtuullisen pieni varaus eikä sillä ole suurta seudullista merkitystä, olisi se HSL:n mielestä tarpeen mainita raportissa sekä merkitä yleiskaavakartalle varauksena, mikäli asemakaavan sisältö ei ole muuttunut tämän jälkeen. Samalla kaavatyössä tulisi tutkia voidaanko tulevaisuudessa laajentaa rekkajen pysäköintiä Kapulin alueella, koska raskaan liikenteen määrä tulee kasvamaan Kapulin alueelle, erityisesti valtatie 25 parantamisen myötä.

HSL näkee tärkeänä säilyttää Tuuliruusussa raskaan liikenteen pysäköintimahdollisuus ja kaavatyössä tulisikin tutkia pysäköinnin laajentamista sekä kehittämistä.

Vastine: Raskaan liikenteen pysäköintiä Kapulin alueella voidaan mahdollisuuksien mukaan toteuttaa tarkemmassa suunnittelussa, missä vt 25:n toimivuutta tarkastellaan ympäröivän maankäytön osalta. Tuuliruusussa oleva raskaan liikenteen pysäköintimahdollisuus ja sen kehittäminen nähdään toimivana ratkaisuna. Tuuliruusun liittymä on osoitettu kehittämisaikana, missä ratkaisut määritellään tarkemmassa suunnittelussa.

Kävely ja pyöräily

Mäntsälän kunnan kirkonkylän alueella on pyöräilyn tavoiteverkko varsin kattava, kun yleiskaavan mukaiset rakennettavat pyöräilyn osuudet saadaan rakennettua. Koko kirkonkylän alue on 15 minuutin pyöräilyn saavutettavuusvyöhykkeellä kunnan keskustasta. Välillä Hirvihaara–Ohkola on tunnistettu Helsingin seudun pyöräliikenteen pääverkon 2030 (PÄÄVE) vielä puuttuva osuus yhteystarvenuoletta.

Vastine: Merkitään tiedoksi.

Muita kommentteja

HSL haluaa kommentoida yleiskaavaselostuksen sivulla 48 olevaa raideliikennettä koskevaa kappaletta, jossa on täysin virheellinen väittämä kymmenien miljardien (po. miljoonien) eurojen tuista lähijunaliikenteelle ja jossa on harhaanjohtavasti viitattu sellaisiin liikennekokonaisuuksiin, joilla ei ole merkitystä Mäntsälälle.

Lähijunaliikenteestä Mäntsälää palvelee Z-juna, joka kuuluu LVM:n ostoliikenne-sopimukseen, kuten tekstissä on mainittu. Z-junaan tai Mäntsälään kohdistuva osuus kyseisellä sopimuksella VR:lle maksettavasta nettokorvauksesta julkisen liikennepalveluvelvoitteen hoitamisesta ei ole julkisesti eriteltävissä. LVM:n ostoliikenteen valtiontuki koko maassa on n. 34 miljoonaa euroa vuodessa. HSL:n järjestämä ja rahoittama lähijunaliikenne ei palvele Mäntsälää. HSL maksaa Z-junan käytöstä korvausta VR:n kanssa tehdyn lippujen yhteiskäyttöisyys sopimuksen kautta vain HSL-alueen sisäisten matkojen perusteella n. 1 miljoonaa euroa vuodessa. Yhteiskäyttöisyys ei koske Mäntsälän matkoja, eikä HSL:n tukea kohdistu Mäntsälän liikennepalveluihin. Kaavaehdotusvaiheessa onkin syytä raportin tekstiä täsmentää tältä osin.

Mäntsälän kunnan ja HSL:n kesken on sovittu sopimuksella lippuyhteistyöstä, jonka mukaan Mäntsälän kunnan asukkaat saavat ostaa HSL-alueen aikuisten henkilökohtaisia joukkoliikenteen lippuja HSL-kuntalaisille tarjottavaan perushintaan. Tämä sujuvia ja edullisia joukkoliikenteen matkaketjuja edistävä järjestely siis koskee mäntsäläläisten tekemiä matkoja HSL-alueen sisäisessä liikenteessä, ei matkoja Mäntsälästä pääkaupunkiseudulle. Mäntsälä korvaa HSL:lle HSL:n voimassa olevan tariffin mukaisen kausilipun perushinnan ja yleiskausilipun hinnan välisenerotuksen. Vastaavasti HSL on sitoutunut korvaamaan HSL-kuntien asukkaille myytyjen kehyskuntaan suuntautuvien kehyskunnan aikuisten lipuilla tehtyjen matkojen sekä kehyskunnan sisäisenseutu- ja kaupunkilippujen subvention vastaavin periaattein kuin kehyskunta korvaa oman kuntansa asukkaiden matkat.

Bussiliikenteen osalta HSL ja Uudenmaan ELY-keskus ovat yhteistyössä kilpailuttaneet Mäntsälää palvelevan bussiliikenteen linjan 665A, kuten kaavaselostuksessa todettiin. Yhteisellä kilpailutuksella on tavoiteltu kustannushyötyä suurempien volyymien myötä. HSL:n perussopimuksen mukaisesti Mäntsälällä on mahdollisuus liittyä tulevaisuudessa omalla päätöksellään joukkoliikennekuntayhtymän jäseneksi, jolloin Mäntsälä tulisi sekä bussi- että lähijunaliikenteessä osaksi HSL:n joukkoliikenteen palveluverkostoa ja lippujärjestelmää.

Vastine: Merkitään tiedoksi. Virheellinen väittämä liikenteen tuista on poistettu.

3.30 Sivistyslautakunnan lausunto

Lautakunta korostaa, että strategisen yleiskaavoituksen tavoitteet tukevat Mäntsälän kunnan palvelutuotannon kehittämistä ja luonnoksessa todetut toimenpiteet ovat oikeaan osuneita. Kaavoituksessa kiinnitetään huomiota väestökehitykseen ja on tunnistettu, että olemassa olevaa yhdyskuntarakennetta kehittämällä tuetaan myös jo olemassa olevien palveluiden kehittämistä ja pysyvyyttä. Erityisesti kaavoituksella tulee tukea monipuolista asuntotuotantoa, joka edesauttaa Mäntsälän väestörakenteen pysymistä tasapainoisena. Kaavakartasta selviää, että tiiviiden ja jo rakennettujen alueiden yhteyteen Hyökännummelle ja Kirkonkylälle on varattu selkeät kasvusuunnat niin asuntotuotannolle kuin yritysten sijoittumiselle Mäntsälään.

Strategisessa yleiskaavassa tunnistetaan hyvin kunnan nykyiset kasvusuunnat asumiselle ja niiden kehittyminen myös tulevaisuudessa huomioidaan laajasti. Tämä tukee myös sivistys- ja hyvinvointipalvelualueen perustehtävien hoitamista, kun osataan ennakoida palvelujen suunnittelussa tarpeet myös tulevaisuuden näkökulmasta. Luonnoksessa huomioidaan myös haja-asutusalueiden mahdolliset kasvun suunnat ja ne on osoitettu suurimmilta osin nykyisten kuntapalveluiden läheisyyteen. Valinta ohjaa palveluiden läheisyyteen keskittävää asuntotuotantoa, joka tukee samalla palveluiden järjestämistä.

Strategisen yleiskaavan luonnoksessa on huomioitu Mäntsälän luonnonläheinen kasvu. Tämä näkyy luonnoksen painotuksissa hyvin, koska rakentamista ja liikkumista ohjaavat kaavavalinnat tukevat selkeästi luonnonläheisyyttä ja helpottavat myös liikenneverkon suunnittelua sekä tukevat palveluiden järjestämistä koko kunnan alueella. Kestävän liikkumisen ja liikenneverkon osalta haasteita aiheuttavat Mäntsälän kunnan laaja pinta-ala ja asutuksen keskittyminen kahteen keskukseen. Harvaan asutuilla alueiden kestävän liikkumisen kehittämistä tukee juuri selkeiden osakeskusten muodostuminen, jolloin liikenneverkko ja asutus kohtaavat toisensa luonnollisella tavalla. Strateginen yleiskaavaluonnos on ylätasoinen kaavasunnittelu. Luonnoksessa on otettu huomioon virkistys- ja vapaa-aika. Erityisen tärkeää on huomioida tarkemmassa kaavasunnittelussa koko kunnan ulkoilureitistöt ja niiden saavutettavuus. Sinällään jo laajat metsäalueet ja luonnonläheisyys tukevat ihmisten omaehtoista virkistymistä ja liikuntaa. Hyökännummen alue on toinen intensiivisemmän kasvun alueista ja myös tämän alueen osalta toivotaan ohjeellisten ulkoilureittien varaamista alueelle.

Mäntsälän strategisen yleiskaava 2050 luonnoksen tavoitteet täydentävät valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita ja kokonaisuudessaan voidaan todeta, että strateginen yleiskaavaluonnos mahdollistaa Mäntsälän alueidenkäytön ja asumisen kehittämisen luonnoksessa asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Vastine: Merkitään tiedoksi. Hyökännummen alueelle on lisätty ohjeellinen ulkoilureitti.

3.31 Hyvinvointilautakunnan lausunto

Lautakunta korostaa, että strategisen yleiskaavoituksen tavoitteet tukevat Mäntsälän kunnan palvelutuotannon kehittämistä ja luonnoksessa todetut toimenpiteet ovat oikeaan osuneita. Erityisesti kaavoituksella tulee tukea monipuolista asuntotuotantoa, joka edesauttaa Mäntsälän väestörakenteen pysymistä tasapainoisena. Kaavakartasta selviää, että tiiviiden ja jo rakennettujen alueiden yhteyteen Hyökännummelle ja Kirkonkylälle on varattu selkeät kasvusuunnat niin asuntotuotannolle kuin yritysten sijoittumiselle Mäntsälään.

Strategisen yleiskaavan luonnoksessa on huomioitu Mäntsälän luonnonläheinen kasvu. Tämä näkyy luonnoksen painotuksissa hyvin, koska rakentamista ja liikkumista ohjaavat kaavavalinnat tukevat selkeästi luonnonläheisyyttä ja helpottavat myös liikenneverkon suunnittelua sekä tukevat palveluiden järjestämistä koko kunnan alueella. Kestävän liikkumisen ja liikenneverkon osalta haasteita aiheuttavat Mäntsälän kunnan laaja pinta-ala ja asutuksen keskittyminen kahteen keskukseen.

Strategisessa yleiskaavaluonnoksessa on otettu huomioon virkistys- ja vapaa-aika. Erityisen tärkeää on huomioida tarkemmassa kaavasunnittelussa koko kunnan ulkoilureitistöt ja niiden saavutettavuus. Sinällään jo laajat metsäalueet ja luonnonläheisyys tukevat ihmisten omaehtoista virkistymistä ja liikuntaa. Keskustan alueen lisäksi Hyökännummen alue on toinen kasvukeskus ja myös tämän alueen osalta toivotaan ohjeellisten ulkoilureittien varaamista alueelle. Tässä yhteydessä on tärkeää huomioida luontoreitistöt ja kevyenliikenteen väylät kyliä yhdistävänä tekijänä.

Vastine: Hyökännummen alueelle on lisätty ohjeellinen ulkoilureitti.

4. Esitetyt mielipiteet ja vastineet niihin

Mäntsälän strategista yleiskaavaluonnosta 2050 koskevia mielipiteitä saapui 11 kpl, joista yksi oli adressi (allekirjoittajia yhteensä 33 hlö; M1). Lisäksi suullisia mielipiteitä esitettiin asukastilaisuuksissa.

Mielipiteet kohdistuivat suurelta osin yksittäisiin alue- tai rakennuspaikkakohtaisiin huomioihin, sekä muutamien mielipiteiden osalta laajempiin koko kaava-alueella koskeviin huomioihin. Mielipiteiden vähäisen lukumäärän vuoksi mikään tietty teema ei korostunut erityisen selvästi. Kaavan asuinrakentamisen mitoitukseen kiinnitettiin huomioita kylien ja haja-asutusalueiden elinvoimaisuuden osalta. Seuraavissa kappaleissa on käsitelty kaikki mielipiteet ja vastineet niihin erikseen.

4.1. M1 (adressi):

Tuotiin esille adressimuodossa, että seudullisten merkittävien virkistysalueiden määrä on riittämätön kaavassa todettujen prioriteettien kannalta. Mielipiteessä korostetaan, että ainoa em. merkintä on osoitettu Saaren kylään Haukankierroksen reittialueelle. Tuotiin esille, että erityisesti kirkonkylän tai Hyökännummen taajama-asutusten läheisyyteen ei ole osoitettu seudullisesti merkittäviä virkistysalueita. Mielipiteessä esitettiin kartanonmetsän ja -suon osoittamista seudullisesti merkittävänä virkistysalueena, mitä perusteltiin mm. terveyshyötyjen ja luonnonläheisyyden näkökulmista. Asiakirjojen perusteella ei ole laadittu erillistä selvitystä lähivirkistys- ja ulkoilualueista.

Vastine: Seudullisesti merkittävän virkistysalueen määräys perustuu maakuntakaavaan, missä on osoitettu maakunnallisesti merkittäviä virkistysalueita. Mäntsälässä sijaitsee maakuntakaavassa vain yksi tällainen alue Hunttijärven eteläpuolella Haukankierroksen reittialueella. Tämä kyseinen virkistysalue on merkitty kaavaratkaisuun. Maakuntakaavassa merkinnällä on osoitettu yli 50 hehtaarin kokoiset yleiseen virkistykseen ja ulkoiluun tarkoitetut alueet, jotka sijaitsevat pääsääntöisesti valtion, kuntien tai Uudenmaan virkistysalueyhdistyksen omistamilla tai hallinnoimilla alueilla.

Kaavaehdotuksen valmisteluvaiheessa on tehty kaavaratkaisusta erillinen valtuustoaloite koskien kartanonmetsän ja -suon aluetta. Kaavaselostukseen on lisätty tarkemmat kuvaukset neljälle kohteelle, joita koskee merkintä ”Maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta” (Haukankierros, Kartanonmetsä ja suo, Jurvala ja Porakallio). Virkistyskäyttöön soveltuvia SL-alueita on lisätty, ja ne löytyvät strategisen yleiskaavan oikeusvaikutteisesta luonnonympäristön ja virkistyksen liitekartasta.

4.2. M2:

Pyydettiin poistamaan Museoviraston aikanaan virheellisesti kartoittama kohde kaavakartalta ja selostuksesta, koska kyseistä kohdetta ei ole koskaan ollut olemassa. Merkinnästä aiheutuu mm. metsänhoidon yhteydessä lisäselvitysten tarvetta. Mielipiteeseen oli liitetty useita dokumentteja tukemaan kartoituksen virheellisyyttä.

Vastine: Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo on toteuttanut maastokäynnin 8.4.2025 kyseiselle kohteelle. Kiinteistölle merkitystä muinaismuistolain (295/1963) mukaisesta muinaisjäännöskohteesta ei löytynyt viitteitä. Aiemmassa kartoituksessa on tapahtunut merkintävirhe. Kyseinen muinaisjäännös on poistettu kaavaratkaisusta ja se on korjattu myös muinaisjäännösrekisteriin. Kaavaratkaisussa ollut merkintä ei enää rajoita kiinteistön maankäyttöä.

4.3. M3:

Mielipide liittyi strategisen yleiskaavan mahdollisesti herättämiin virheellisiin mielikuviin aluerajauksista. Kartanonsuolle on osoitettu kaavassa maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta. Tämän alueen katsottiin rajautuvan yli kiinteistörajojen, jolloin sen voisi katsoa ulottuvan yksityisalueelle. Kiinteistönrajoihin pyydettiin kiinnittämään huomiota määräyksen osalta.

Vastine: Erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta olevan maa- ja metsätalousvaltaisen alueen raja on muutettu kyseessä olevan kiinteistörajan läheisyydessä rajautumaan kunnan omistaman kiinteistön puolelle. Strateginen yleiskaava on maankäytön ohjaamisen väline, minkä tarkoituksena ei ole toimia ulkoilukarttana. Maaseutuelinkeinojen alue ei lähtökohtaisesti estä normaalia metsänhoitoa.

4.4. M4:

Mielipiteessä kritisoitiin asuinrakentamisen mitoitus, missä 95 % kohdentuu ensisijaisille vyöhykkeille ja loput 5 % haja-asutusalueille. Annettiin tarkennusehdotus ensisijaisten vyöhykkeiden ja haja-asutusalueiden asuinrakentamiseen, missä edellä mainittujen välinen suhdeluku ei kuitenkaan estäisi tätä suurempaa rakentamista haja-asutusalueilla. Mielipiteessä viitattiin aineistossa esille tuotua kohtaa, missä rakentamislain myötä emätilaperiaatteen käyttämisestä on päätetty luopua. Korostettiin myös, että maanomistajien tasapuolisen kohtelun tulee toteutua kunnassa jatkossakin ja tämän pitäisi käydä ilmi selostuksesta.

Vastine: Kaavaratkaisussa esitetty asuntotuotannon mitoitus perustuu Helsingin seudun kuntien ja valtion väliseen maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimukseen 2024–2035. Kunnat ovat sopineet sijoittavansa uudesta asuntotuotannosta vähintään 95 % MAL 2023-suunnitelmassa esitetyille maankäytön ensisijaisille vyöhykkeille. Mitoituksessa huomioidaan Mäntsälää laajempaa aluekokonaisuutta.

Rakentamislainsäädännössä (lainvoimaan 1.1.2025) on tullut merkittäviä muutoksia aiempaan maankäyttö- ja rakennuslakiin (MRL). Ns. emätilaperiaate on aikanaan kehitetty menetelmäksi turvata maanomistajien yhdenvertainen kohtelu, joka perustuu perustuslain 6 §:ään. Maanomistajien yhdenvertainen kohtelu tullaan jatkossakin turvaamaan yksittäisissä rakentamislupahakemuksissa, mikä kuvailaan selostuksen lakiuudistuksia avaavassa osiossa.

4.5. M5:

Esitettiin huoli yksittäisen kiinteistön rakennusmahdollisuuksien vähentymisestä olemassa olevan Sälinkään ja Soukkion osayleiskaavan kumoutumisen yhteydessä. Kyseessä ollut kiinteistö on aikanaan osoitettu osayleiskaavan AT-2 kyläalueelle, missä uuden rakennuspaikan vähimmäispinta-ala on 5 000 m². Mielipiteessä todettiin, että rakentamiseen soveltuvalla kiinteistöllä olisi tietty määrä rakennusoikeuksia käytettävänä suoraan kiinteistön pinta-alan ja osayleiskaavan kaavamääräyksen perusteella. Tämä rakennusoikeuksien määrä ei saisi vähentyä uuden kaavaratkaisun myötä.

Vastine: Mielipiteen jättäjälle on vastattu sähköpostitse (6.2.2025). Kaavaratkaisussa haja-asutusluontoinen rakentaminen kohdistuu asemakaavoitettavaksi osoitettujen alueiden

ulkopuolella lähtökohtaisesti joko kyläalueille tai maaseutuelinkeinojen alueelle. Kaavaratkaisussa uusien rakennuspaikkojen vähimmäispinta-aloiksi määrätään joko 2 000 m² tai 4 000 m². Vähimmäispinta-ala riippuu rakennuksen liitettävyydestä keskitettyyn vesihuolto- ja viemäriverkostoon.

Sälinkään ja Soukkion voimassa olevan osayleiskaavan AT-2 kyläalueelle sijoittuvan uuden rakennuspaikan tulee olla nykyisessä osayleiskaavassa vähintään 5 000 m². Vähimmäispinta-ala ei kuitenkaan itsessään muodosta suoraan rakennusoikeutta, minkä lisäksi ranta-alueen suunnittelutarve tulee huomioida. Rakennusoikeus on varmistettu MRL:n aikana suunnittelutarveratkaisun ja/tai poikkeamisen keinoin. Rakentamislaisla uusi rakennuspaikka edellyttää sijoittumisen edellytysten tarkastelun rakentamisluvan tai erillisen sijoittamisluvan sekä mahdollisen poikkeamisen yhteydessä.

4.6. M6:

Mielipide koostui Mäntsälässä toimivan seuran yhteisestä näkemyksestä. Kaavaratkaisua pidettiin perusteellisesti harkittuna sekä monipuolisena ja laaja-alaisesti laadittuna. Mielipiteessä huomioitiin kaavaratkaisun tavoitevuosi ja luonnokseen vaikuttaneet viimeaikaiset näkemykset, selvitykset ja ennusteet. Pidettiin oletettavana, että tavoitevuoteen mennessä ehtii tulla useita uudelleen arvioitavia kohtia ja muutostarpeita.

Kaavaratkaisun päätavoitteita pidettiin oikeasuuntaisina ja perusteltuina. Kasvun ohjaamiseen kirkonkylän ja Hyökännummen asemakaava-alueille suhtauduttiin varauksella, koska kunnan muita alueita ei saisi jättää tästä syystä huomioimatta. Kyläkeskuksien kehittämistä ja haja-asutusalueiden maankäytön ohjaamista pidettiin ensisijaisen tärkeänä kylien elinkelpoisuuden takaamiseksi. Luonnonläheisyydestä ja kestävästä kehityksestä huolehtimista pidettiin myös tärkeänä. Liikenneverkon kehittämiseen ja kestävään liikkumisen liittyen nostettiin esille myös Mäntsälän sisäisen liikenneverkon ja joukkoliikenteen kehittämistä. Myös kevyen liikenteen verkoston kuntoon saaminen koko kunnan alueella koettiin tärkeäksi tavoitteeksi.

Painotettiin kaavaratkaisussa esiin nostettuja kulttuuriympäristöön ja se vaalimiseen liittyviä suunnitelmia ja näkemyksiä, joihin toivottiin kiinnitettävän huomioita tulevissakin suunnitelmissa. Kaavaratkaisun katsottiin jatkavan hyvin Mäntsälän kunnan strategiaa vuosille 2022–2025 sekä kunnan visiota.

Vastine: Kirkonkylän ja Hyökännummen asemakaava-alueille ohjattavasta kasvusta huolimatta kaavaratkaisulla ei jätetä muita alueita huomioimatta. Kyliä on huomioitu kyläluemerkinnoilla osoittamaan erityisesti näiden omaleimaisuutta, minkä lisäksi kaavaratkaisulla kunnan eri kyliin tulee lähtökohtaisesti samat kehitysmahdollisuudet. Kävelyn ja pyöräilyn yhteystarpeita on osoitettu kaavaratkaisussa.

4.7. M7:

Ehdotettiin, ettei Ojalan pohjavesialueen sisäpuolelle esitettäisi uusia asuinalueita. Perusteluissa nostettiin alueen merkitys 1. luokan vedenhankinnan kannalta tärkeänä pohjavesialueena, jonne keskitetty lisärakentaminen olennaisesti pohjaveden pilaantumisriskiä. Ojalantien ympäristön nykyistä ulkoilukäyttöä haluttiin jatkaa esittämällä alue joko luonnonsuojelualueeksi tai maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta. Ulkoilumahdollisuuksia tulisi mahdollisuuksien mukaan myös kehittää alueella.

Ehdotettiin myös uusi asuinalue -merkintää Sälinkään kyläkesittymään erityisesti Sälinkään kouluun tehtyjen hiljattaisten merkittävien investointien takia. Sälinkään kyläkesittymän elinvoimaisuuden kasvun mahdollistamiseksi kunta voisi hankkia kaavoitettavaan maata alueelta, jota voitaisiin tarjota edullisesti pientalomuodossa Sälinkään koulun läheisyydestä.

Vastine: Vuorovaikutusraportin kappaleessa 3.8 on vastattu Ojalan pohjavesialueelle sijoittuvan uuden asuinalueen osalta.

Sälinkään kyläkesittymään osoitettava uusi asuinalue -merkintä edellyttäisi kunnalta asemakaavoitusta sekä maanhankintaa. Sälinkään kyläkesittymän asemakaavatasoisessa lisärakentamisessa tulisi huomioida alueen maakunnallisesti arvokas kulttuuriympäristö ja MAL-sopimusten mukaiset asuntotuotannon mitoitukset. Kaavaratkaisussa esitetty kyläluo-merkintä mahdollistaa itsessään Sälinkään kyläkesittymään koulua tukevaa markkinavetoista asutusta.

4.8. M8:

Kaavakartan rajautumista pidettiin epätarkkana, mikä vaikeuttaa kaavan tulkintaa yksittäisten rakennuspaikkojen osalta tällä hetkellä ja mahdollisesti tulevaisuudessa. Kaavakartasta koettiin puuttuvan selkeät maamerkit, kuten koulut. Mieli- piteen liitekuvan mukaiselta alueelta Sääksjärvellä puuttui maakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön merkintä, mikä tuli korjata kaavakarttaan.

Yksittäiselle kiinteistölle Sääksjärven alueella on aiemmin kielletty laitos- tai asumisyksikkötyyppinen suunnittelutarveratkaisu. Tätä kieltä perusteltiin ympäristön häiriintymisen ja vaarantumisen näkökulmista sekä Helsingin hallinto-oikeuden antaman aikaisemman hanketta koskevan kielteisen päätöksen takia. Nostettiin esille erityishuomioita rakennusvalvontaa kohtaan, mikäli hanke tulisi uudestaan ajankohtaiseksi.

Vastine: Strateginen kaavakartta kuvaa koko Mäntsälän kuntaa. Kaavaratkaisu sisältää useita erilaisia kaavamerkintöjä. Luettavuuden kannalta yksittäiset maamerkit voisivat useissa kohteissa peittää alleen muita kaavamerkintöjä. Esimerkiksi kouluja tai muita maamerkkejä ei yleisesti osoiteta strategisissa koko kunnan yleiskaavoissa. Maakunnallisesti arvokkaan kulttuuriympäristön kaavamerkintää on selvennetty rajauksella.

Strategisen yleiskaavan tasolla ei tarkastella yksittäisen rakennuskohteen tarkkuudella laitos- tai asumisyksikkötyyppejä ratkaisuja. Kyseinen hanke edellyttäisi rakentamisluvan, minkä yhteydessä rakennusvalvonta kuulee naapurit ja muut lain mukaiset tahot.

4.9. M9:

Mieli- piteen jättäjä ehdotti muutoksia kaavaratkaisun aluemarkintoihin ja käyttötarkoituksiin seututien 140 ja valtatie 55 risteyksen kaakkoiskulman läheisyyteen. Mieli- pide sisälsi kuva- ja inventointiliitteitä kolmen kiinteistön osalta kuvaamaan alueiden nykytilaa.

Ensimmäinen kiinteistöistä sijoittuu kaavaratkaisussa kaupallisten palvelujen alueelle, jolle saa sijoittaa seudullisesti merkittävän vähittäiskaupan suuryksikön. Lisäksi kiinteistön kautta on osoitettu ohjeellinen ulkoilureitti. Kiinteistön osan koettiin soveltuvan rivi- ja omakotitaloalueeksi mm. kulttuuriarvon, rantaviivan, alueen muista rakennuksista muodostuvan melusuojan, vesihuollon ja alueella olevan asutuksen ansiosta.

Kaksi muuta kiinteistöä sijoittuvat kaavaratkaisussa uusien ja kehitettävien tilaa vaativien elinkeinojen alueelle.

Toisen kiinteistön perusteltiin soveltuvan ulkoilu- ja virkistyskäyttöön sekä asumiseen kaavaratkaisun aluevarausta paremmin. Perusteluiksi todettiin mm. kiinteistön hienot näkymät, kunnallistekniikan läheisyys sekä kaavaratkaisuun laaditun meluselvitysten arviointivirheet. Meluselvityksen tulosten katsottiin olevan oletuksia alueen nykytilasta, minkä perusteella aluetta ei tulisi rajata pois asuinrakentamiselta.

Kolmannen kiinteistön todettiin soveltuvan uusien ja kehitettävien tilaa vaativien elinkeinojen alueen sijasta asumiseen. Perusteluiksi esitettiin Mäntsälän nykyisten teollisuudelle kaavoitettujen alueiden hajautuneisuus, minkä vuoksi olisi toimivampaa tiivistää ja koota yhteen nykyisiä teollisuusalueita uusien muodostamisen sijasta.

Vastine: Kaupallisten palvelujen alue-merkintä perustuu maakuntakaavan määräyksiin kaupan sijoittumisesta. Kaupan mitoittamiseen on vastattu kappaleissa 3.27 ja 3.28. Mäntsälänportin läheisyyteen voidaan maakuntakaavan mukaisesti sijoittaa merkitykseltään seudullisia vähittäiskaupan suuryksiköitä keskustatoimintojen alueiden ulkopuolelle. Kaupan sijoittumiselle ja mitoittamiselle on tarkat määräykset, joita kunnan yleiskaavan tulee noudattaa.

Kaksi mielipiteessä esitettyä kiinteistöä sijoittuu uusien ja kehitettävien tilaa vaativien elinkeinojen alueelle maanteiden 140, 55 ja Pornaistentien välillä. Kyseisen Poikkitie elinkeinoalueen tarve ja soveltuvuus on noussut esille kunnassa jo pitkällä aikavälillä. Kapulin elinkeinoalue on täyttymässä tai jo osin täyttynyt, minkä vuoksi uusille vastaavanlaisille alueille on kaavaratkaisun aikaikkunassa huomioituna suuri kysyntä. Mäntsälän elinkeinoalueiden hajautumista pyritään ehkäisemään osoittamalla riittävästi tilaa yksittäisistä paikoista useiden pienten keskittymien sijasta.

Mielipiteessä esitetyt asuinaluesuosituksot pohjautuvat oletettavasti aiempaan erittäin yksityiskohtaiseen Mäntsälän yleiskaavan luonnokseen pientaloasumisen kannalta. Kaavaratkaisun strategisuus tulee huomioida, missä mielipiteessä esitetyt kiinteistöt sijoittuvat asemakaavoitusta vaativille alueille ja niiden yksityiskohtainen suunnittelu tapahtuu tarkemmalla kaavatasolla, missä esimerkiksi virkistysalueiden tilavaraukset tutkitaan erikseen.

4.10. M10:

Mielipide liittyi sekä rakentamislakiin että osin kaavaratkaisun mahdollisuuksiin tulevissa rakentamiskäytännöissä. Erityisesti emätilalaskennan periaate koettiin rakentamista rajoittavaksi kunnassa, jolle tulisi laatia uudenlainen käytäntö. Uudessa rakentamiskäytännössä, eli rakennusoikeuksien tarkastelussa tulisi huomioida edullisen rakentamisen sijainteja paikallisuuden, asukaskehityksen sekä kunnan tulokertymän kannalta. Mielipiteessä tuotiin esille erityisesti Arolan-Jokelanseudun osayleiskaava-alueen soveltuminen rakentamiseen jo tehtyjen perusselvitysten osalta. Kylien elinvoimaisuuden kasvattamisen katsottiin toteutuvan myös kunnan muiden kylien osalta, mikäli edullisuusvyöhykkeitä tarkasteltaisiin kyläyhdistysten ja paikallisten kyläasukkaiden kanssa. MAL-sopimuksen edellyttämiin asuntotuotantotavoitteisiin pääseminen paranisi, mikäli kirkonkylän ja Hyökännummen alueiden lisäksi myönteinen kehitys jakautuisi myös tulevaisuudessa kyläyhteisöjen kesken tasapuolisesti.

Mielipiteessä tuotiin myös esille yksityiskohtaisen kiinteistön lupahistoriaa ja lohkomistoimituksia. Lisäksi mielipiteessä tuotiin esille emätilaperiaatteen luopumista suosittavia lähteitä.

Vastine: Mielipiteessä nostettuja asioita on käyty läpi mielipiteen jättäjän kanssa henkilökohtaisesti (10.2.2025 ja 20.5.2025). Emätilalaskennan periaatteeseen liittyvät nostot on huomioitu jo 1.1.2025 voimaan astuneessa rakentamislaisissa, missä emätilalaskentaa ei jatkossa käytetä luvan perusteluissa maanomistajien yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi.

Emätilalaskennan sijasta maanomistajien yhdenvertaisuus tarkastellaan hakemuksissa sijoittumisen edellytysten yhteydessä.

Arolan-Jokelanseudun osayleiskaava on aikanaan laadittu oikeusvaikutteiseksi perustuen emätilalaskentaan. Kaavaratkaisussa Mäntsälän kunnan vanhat osayleiskaavat on tarkoitettu kumottavaksi, minkä jälkeen emätilalaskentaa ei ole enää tarkoitus hyödyntää.

Kaavaratkaisua on työstetty samaan aikaan vanhan maankäyttö- ja rakennuslain muutosten kanssa. Kaavaluonnosta valmisteltaessa esimerkiksi alueidenkäyttölaista ei ole ollut tietoa haja-asutusalueiden lupakäytäntöjen muutoksista.

Mielipiteessä esitetyn yksittäisten kiinteistöjen rakennusmahdollisuuksista on käyty erillinen vuorokeskustelu mielipiteen jättäjän kanssa.

4.11. M11:

Mielipiteen jättäjän omistuksessa olevien kiinteistöjen rajautuminen oli epäselvää kahden eri kaavamääräysalueen välillä. Mielipiteessä ymmärrettiin, että kaava on strateginen ja merkinnät rajaukset ovat yleispiirteisiä. Nostettiin kuitenkin esille, että maa- ja metsätalousalueella, jossa on virkistyskäyttöä, tulee säilymään siinä tarkoituksessa. Uudeksi asuinalueeksi osoitettu alue tullaan taas myöhemmin kaavoittamaan sen mukaiseksi. Kyseessä olevat kiinteistö soveltuisivat energiatehokkaaseen ja luonnonmukaiseen rakentamiseen. Rakentamista tukisivat myös kunnan kanssa tehdyt maakaupat.

Vastine: Kyseiset kiinteistöt sijaitsevat kaavaratkaisussa maa- ja metsätalousvaltaisella alueella, jolla on erityistä ulkoilun ohjaamistarvetta. Toinen kiinteistöistä sijaitsee pieneltä osin keskustatoimintojen korttelialueella. Molemmat kiinteistöt sijaitsevat maakunnallisesti arvokkaalla kulttuuriympäristöalueella ja suurelta osin valtakunnallisesti arvokkaalla kulttuuriympäristöalueella. Kiinteistöjen kohdalla on pyritty huomioimaan olemassa olevan maaston muotoja. Tässä tapauksessa aluerajaus on tehty peltoaukean ja metsän välimaastoon. Tämän tason aluerajauksista tulee tarkastella alueen tarkemmassa asemakaavoituksessa.